kosmoskynä

Kuiskaus pimeässä

2/15

KOSMOSKYNÄ 2/15

ISSN: 0785-2517
115. numero, 31 vuosikerta
http://www.kosmoskyna.net

PÄÄTOIMITTAJA
Juri Timonen

JULKAISIJA
Suomen Tieteis- ja
fantasiakirjoittajat ry

STk ry.
Kiisterintie 146
50670 Otava

www.tieteiskirjoittajat.net
info@tieteiskirjoittajat.net

SEURAN SÄHKÖPOSTILISTA
stk@lists.utu.fi

Lisätietoja ja ohjeet sähköpostilistalle liittymiseksi:
https://lists.utu.fi/mailman/listinfo/stk

Suomen Tieteis- ja fantasiakirjoittajat ry. on kaikille tieteis- ja fantasiakirjoittamisesta kiinnostuneille suunnattu valtakunnallinen yhdistys, jonka tavoitteena on pyrkiä koulutuksen, julkaisutoiminnan sekä tiedotuksen kautta parantamaan suomalaisen sf/f-kirjallisuuden tasoa sekä asemaa.

Yhdistykseen voi liittyä kuka tahansa kiinnostunut. Liittyminen tapahtuu maksamalla jäsenmaksu (16 euroa vuonna 2015, nuorisojäsenmaksu alle 18-vuotiaille 8 euroa) seuran tilille IBAN: FI09 8000 1901 7460 33 (viitteeksi 20145). Ilmoitathan maksun jälkeen yhteystietosi yhdistyksen jäsenrekisterin sähköpostiosoitteeseen kortisto@kosmoskyna.net. Jäsenetuihin kuuluu Kosmoskynän lisäksi mm. mahdollisuus käyttää yhdistyksen arvostelupalvelua veloituksetta.

KUISKAUS PIMEÄSSÄ 2/15

ISSN: 2242-9506

JULKAISIJA
H.P. Lovecraft – historiallinen seura ry.

YHDISTYKSEN KOTIPAIKKA:
Helsinki

PUHEENJOHTAJA
Joonas Widenius

Lehti ilmestyy noin kaksi kertaa vuodessa

Sisällys

VARJOJA MENNEISYYDESTÄ 4

MUSIIKKI KIRJOITTAMISEN APUVÄLINEENÄ 28

PARI AJATUSTA MUSIIKISTA KIRJOITTAMISESTA 34

MORREN MAAILMA 36

Novellit

JANI KANGAS: RITUAALI 11

SUSANNA HYNYNEN: SYNNINSYÖJÄ 21

LASSE LINDQVIST: ÄÄNIÄ YÖSSÄ 49

LIISA NÄSI: TÄHKÄPÄÄ 53

10 kysymystä

JUHA JYRKÄS 15

Mukana myös

TARKAT HARHAT 19

H. P. LOVECRAFT – HISTORIALLINEN SEURA RY. 27

KOSMOKSEN NURKKAUS 32

KIRJA-ARVOSTELU 39

KOSMINEN COLOSSEUM 40

SUOMEN TIETEIS- JA FANTASIAKIRJOITTAJAT 59

PROLOGI

Kesä on monille kirjoittajille ja kirjan ystäville lukemisen aikaa, sitä se oli minullekin. Yksi mieleenpainuvimmista kesälukemisistani oli **Mika Waltarin** *Tähdet kertovat, komisario Palmu.* Kirjaa lukiessa moni tuttu paikka Helsingissä nousi mieleen, samoin kuin monet ajankuvat 1950- ja 60-lukujen elokuvista.

Waltari on toki historiallisen romaanin mestari, eikä ole yllätys, että muinaisesta Egyptistä elävää kuvausta kirjoittanut saa myös oman aikansa kuvauksen elämään puoli vuosisataa myöhemmin. Mutta mikä Waltarin tyylissä saa sen aikaan? Ja miten sen voisi tuoda omaan tekstiinsä?

Sinuhe egyptiläinen on kotimaisen kirjallisuuden klassikko ja monen historiallisia tarinoita kirjoittavan esikuva, eikä syyttä. Waltarin tyyli avaa maailman hyvin sortumatta selittelemiseen: vaikka Waltarin kirjoittamat yksityiskohdat ovat tarkkoja, ei sen enempää Sinuhe kuin Palmukaan käy läpi tai selitä sitä, miksi asiat ovat siten kuin ovat. Siitä huolimatta lukijalle kehittyy tarinan edetessä ymmärrys siitä, miksi lättähatut ja piukkapöksyt ovat sellaisia kuin ovat, tai miten rikas Neferneferner tai köyhä Kaptah ovat päätyneet sosiaalisiin asemiinsa.

> Kai oleellisinta on se, että kirjoittaja itse tietää maailmansa toimintaperiaatteen ja tuo sen esille lukijallekin.

"Mutta miten tämän kaltaisen maailman voisi oppia rakentamaan?" kysyy kirjoittaja edelleen. Kai oleellisinta on se, että kirjoittaja itse tietää maailmansa toimintaperiaatteen ja tuo sen esille lukijallekin, kuitenkaan osoittelematta sormella asioita tekstin maailmassa. Kotimaisista spekulanteista **Anni Nupposen** ja **Heikki Nevalan** novellit ovat loistavia esimerkkejä. Lukiessaan Nupposen *Joka ratasta pyörittää* tai Nevalan *Uskon jälkeen* lukija oppii tarinan maailmasta tarvitsemansa juuri sopivasti ennen kuin tarvitsee tietoa.

Toisaalta, pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen. Kirjoittajan luoma maailma heijastaa usein omaamme ja historia toistaa itseään. Useat ensialkuun vieraat elementit löytyvät joko suoraan tai muuntuneina toisintoina ympäriltämme. Waltarin kuvaillessa 1950- ja 60-lukujen nuorisokulttuuria ja tyttöjen pukeutumista jo pelkkä nimitys *piukkapöksy* kertoo, mistä on kyse. Puolen vuosisadan jälkeen jotkin asiat ovat edelleen samoin, enintään ne ovat unohtuneet palatakseen myöhemmin takaisin muotiin.

JURI TIMONEN

KOSMOSKYNÄ 2/2015. ISSN 0785-2517. | KUISKAUS PIMEÄSSÄ 2/2015. ISSN: 2242-9506.
PÄÄTOIMITTAJA: Juri Timonen. **TOIMITUSSIHTEERI:** Anne Leinonen. **TOIMITUSKUNTA JA AVUSTAJAT:** Maria Carole, Sari Eronen-Mäkelä, Sanna Hiltunen, Susanna Hynynen, Johanna Ikonen, Juha Jyrkäs, Jani Kangas, Camilla Kantola, Seppo Kallio, Taru Kumara-Moisio, Anne Leinonen, Onerva Leisti, Lasse Lindqvist, Mikael Luova, Olli Lönberg, Hanna Matilainen, Juha Makkonen, J. S. Meresmaa, Mia Myllymäki, Mikko Myyry, JPekka Mäkelä, Heikki Nevala, Jenni Nisula, Liisa Näsi, Susanna Ollonqvist, Hanna Poropudas, Anni Rautakopra, Taneli Repo, Jokke Saharinen, Tarja Sipiläinen, Sini Sippola, Markku Soikkeli, Shimo Suntila, Piia Tirronen, Hannu Väisänen. **KANSI JA TAITTO:** M. Pietikäinen. **JULKAISIJAT:** Suomen tieteis- ja fantasiakirjoittajat ry. ja H. P. Lovecraft – historiallinen seura ry. **PAINOPAIKKA:** Kopioniini, Tampere

Varjoja menneisyydestä

JOKKE ”CT. HULLU” SAHARINEN

HELLBOY ANIMATED: SWORD OF STORMS, 2006
Ohjaus: Phil Weinstein, Tad Stones
Käsikirjoitus: Mike Mignola, Tad Stones
Musiikki: Christopher Drake
Tuottajat: Guillermo del Toro, Mike Mignola
Kesto: 1 t 18 min
Kuvasuhde: 16:9 (Anamorphic Widescreen)
Ikäraja: 11

HELLBOY ANIMATED: BLOOD & IRON, 2007
Ohjaus: Victor Cook, Tad Stones
Käsikirjoitus: Mike Mignola, Tad Stones
Musiikki: Christopher Drake
Tuottajat: Mike Mignola, Tad Stones, Guillermo del Toro
Kesto: 1 t 13 min
Kuvasuhde: 16:9 (Anamorphic Widescreen)
Ikäraja: 11

Hui hai! Varjoja menneisyydestä iskee jälleen ja vieläpä varsin ripeällä aikataululla edellisestä. Taas olisi tyrkyllä mielivaltaisia havaintoja populaariviihteen marginaalista, **55** myös kauhuasiaa ja HPLHS-seuran Lovecraft-teemaa.

HELVETINMOISIA ANIMAATIOITA

Edellisessä lehdessä (Kuiskaus pimeässä 1/2015) käsittelin **Kelley Jonesin** (s. 1962) *The Hammer* -sarjakuvaa ja siinä yhteydessä tulin viitanneeksi myös toiseen, siihen kenties tunnetuimpaan lovecraftiaanisen ilosanoman sanansaattajaan. Kyseessä on tietenkin **Mike Mignolan** (s. 1960) vuonna 1993 San Diego Comic-Con Comics #2 -lehdessä ensiesiintymisensä tehnyt Hellboy. Koska sarjakuva on varmasti kaikille alan harrastajille jo ennestään tuttu, elokuvista nyt puhumattakaan, en takerru niihin. Sen sijaan iskeydyn kiinni siltä väliltä löytyviin Hellboy Animated -sarjan elokuviin *Sword of Storms* ja *Blood & Iron* vuosilta 2006 ja 2007.

Hellboy Animated on siis nimensä mukaisesti animaatioelokuvasarja, joka polkaistiin käyntiin *Hellboy* (2004) ja *Hellboy II: The Golden Army* (2008) -elokuvien välissä, ensimmäisen leffan saaman suosion seurauksena. Liekö jotenkin enteellistä, mutta niin elokuva- kuin animaatiosarjakin typistyivät kahteen tuotokseen ja vaikka kolmatta osaa on lupailtu kummallekin tulevaksi, mitään

ei ole silti kuulunut. Kolmannelle animaatiopätkälle ehdittiin sentään jo keksiä nimikin: *Hellboy Animated: The Phantom Claw*.

GUILLERMO DEL TORON KIROUS

Hellboy-elokuvien ohjaaja ja animaatioiden tuottaja **Guillermo del Toro** (s. 1964) sanoo nihkeilyn syyksi rahoituserimielisyydet Hollywoodin elokuvayhtiöiden kanssa. Hellboy-leffat kun eivät takoneet tarpeeksi kultaa Unelmakaupungin kassaan. Siitä taas seurasi yksiselitteinen adiós amigos. Toisin kuitenkin kävi del Toron übertylsälle *Pacific Rim* -rymistelylle, jota en tainnut jaksaa katsoa edes loppuun asti ja joka on varmaankin juuri siksi saamassa myös jatko-osan vuodelle 2017. Sentään ensimmäisen Hellboy-elokuvan jälkeen ohjaaja sai vuonna 2006 näyttää kyntensä *Pan's Labyrinth* -leffassa, joka taitaa edelleenkin olla äijän paras elokuva ja samalla myös yksi parhaista fantasiaelokuvista ever. Siinä kun on turhat söpöilyt jätetty sikseen ja laitettu sen sijaan törmäyskurssille sodan kauhut ja nuoren tytön satumaailma.

Kalpaten kävi myös del Toron kaavaileman adaptaation H. P. Lovecraftin pienoisromaanin *At the Mountains of Madness* (1931) kanssa. Projekti kuopattiin syynään rahoitusvaikeudet ja liialliset samankaltaisuudet **Ridley Scottin** *Prometheus*-scifikauhuelokuvan (2012) kanssa. Tuo viimeinen on ehkä ontuvin selitys mitä olen ikinä kuullut, koska eikös nimenomaan Scottia pitäisi siinä tapauksessa syyttää plagioinnista. Ikävintä tässä on tietenkin se, että samalla haudattiin myös mahdollisuus saada viimeinkin ison budjetin leffaversio Lovecraftin ehkä kauheimmasta (tiedätte kyllä mitä tarkoitan) ja elokuvallisimmasta tarinasta. Kirous pitää siis sinnikkäästi pintansa.

POIKA VARJOISELTA KUJALTA

Jos joku nyt erehtyy muuta luulemaan, niin *Hellboy Animated* -elokuvat eivät ole mitään puolivillaisia välitöitä. Kyseessä ovat del Toron tuottamat ja itse Mignolan tekemät täysveriset Hellboy-tuotteet, joihin on satsattu ääninäyttelijöitä

Paranormaalin Tutkimuksen ja Puolustuksen Toimistonväkeä. Proffa löytyy kuvan vasemmasta reunasta huoneen seinältä.

ja musiikkia myöten. Hellboyn äänenä on siis itse **Ron Perlman**, Liz Shermanina **Selma Blair**, Abe Sapienina **Doug Jones** ja proffana **John Hurt**. Myöskään piirrostyössä, animoinnissa tai ohjauksessa ei ole moitteen sijaa. Verta ja väkivaltaakin on K-11–elokuviksi aivan riittävästi. DVD-paketeissa on myös mainiot bonarit, joista Iron Shoes, Hellboy-animaatiosarjan ensilyhäri on ehkä kiinnostavimmasta päästä. Koko hoito löytyy myös samaan kuoreen käärittynä Blu-rayna, tosin ilman suomitekstejä.

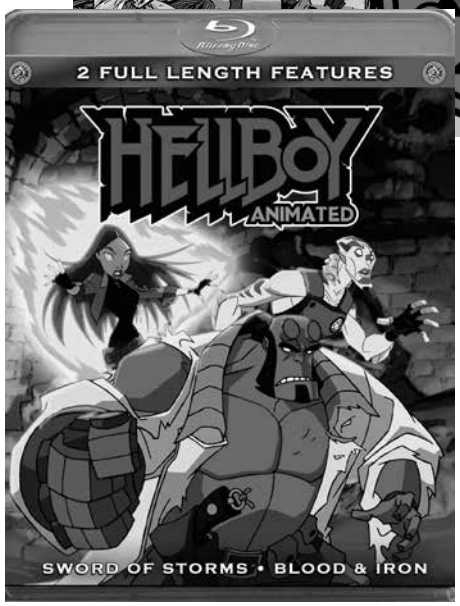

Hellboy Animated -sarjan ensimmäinen elokuva oli *Sword of Storms*, vaikka sisältönsä puolesta *Blood & Iron* olisikin kenties sopivampaa ensikatsottavaa, ainakin aloittelijalle. Leffojen alusta löytyvien lyhykäisten yhteenvetojen ansiosta asialla ei onneksi liene suurtakaan väliä. Asiaa tuntemattomille kerrottakoon, että toisen maailmansodan aikaan natsit onnistuivat mystikko Grigori Rasputinin (1869–1916) suosiollisella avustuksella manaamaan paholaisen maan päälle. Tarkoituksena oli saada saatanasta vetoapua kuolonkorinoissaan kouristelevalle natsiarmeijalle. Helvetin poika ajautui kuitenkin hyvisten puolelle ja professori Trevor Bruttenholm päätti kasvattaa hänet kuin omansa, yhdessä Yhdysvaltain armeijan sekä Paranormaalin Tutkimuksen ja Puolustuksen Toimiston (Bureau for Paranormal Recearch and Defense) eli P.T.P.T:n (BPRD) myötävaikutuksella. Myöhemmällä iällään Hellboy ryhtyi Yhdysvaltain agentiksi, joka taistelee P.T.P.T:n leivissä okkulttisia uhkia vastaan.

Hellboy Animated -leffojen ohjaajana ja toisena käsikirjoittajana Mignolan ohella kunnostautuu **Tad Stones** (s. 1952), jonka meriittilistoilla on lähinnä Disney-leffojen jatko-osia eli pahinta elokuvasaastetta, mitä maa päällään kantaa. Se ei tietenkään lupaa paljoa, mutta näistä Hellboy-pätkistä äijä suoriutuu oikein sujuvasti ja siksi ne taitavatkin olla Tadin parasta antia.

MIEKKAA JA MYRÄKKÄÄ

Hellboy Animated: Sword of Storms saa alkunsa muinaisesta japanilaisesta tarusta, jossa demoniparivaljakko Ukkonen ja Salama aiheuttavat tuhojaan vanhassa Japanissa. Rikas ja ahne maanomistaja haluaa kuitenkin suojella tiluksensa demonien pahanteolta lahjoittamalla heille kauniin tyttärensä. Isäntä ei kuitenkaan tiedä, että hänen palkkalistoillaan olevalla nuorella ja komealla samuraiurholla on vispilänkauppaa neitokaisen kanssa. Raikulipoika on valmis asettumaan demoneita vastaan suojellakseen heilaansa ja onnistuu

Hellboy itäisillä mailla. Taustalla Fujin näköinen vuori.

Liz alkaa käydä kuumana.

jopa voittamaan paholaiset. Se ei kuitenkaan auta mitään, sillä pelkuri-isä saa päähänsä teloittaa tyttärensä kaiken varalta demoneita tyynnyttääkseen. Kun siihen lisätään sankarilta jäänyt maaginen miekka, riivattu folkloristiikan opettaja ja Japania riivaavat oudot myrskyt, on P.T.P.T:llä taas töitä.

Sitten katsojan eteen marssitetaan mitä mielikuvituksellisimpia japanilaisia vesipetoja, hämähäkkinaisia ja muita hirviötä, joita kirotun samuraimiekan itämaiseen Ihmemaahan sinkoama Hellboy yrittää kukistaa. Pyrokineettisiä voimia omaava Liz ja syväläinen Abe taas saavat riesakseen lähes cthulhuaaniset mittakaavat täyttävän merimakkaran, kunnes Ukkonen ja Salama viimein vapautuvat maagisen miekan muodostamista kahleista ja jatkavat maailmamme tuhoamista. Elokuvan visualisoinnissa on käytetty lähtökohtana japanilaisia puupiirroksia ja etenkin loppurytinöissä myös **Utagawa Kuniyoshin** *Takiyasha the Witch and the Skeleton Spectre* -triptyykkiä vuodelta 1844, joka lukeutuu allekirjoittaneen lemppareihin puukaiverrusten joukossa.

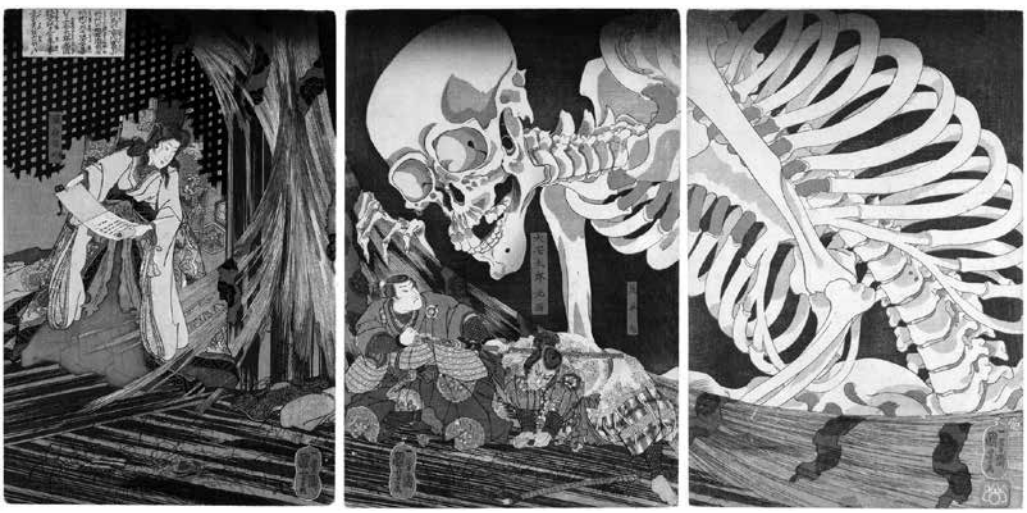

Utagawa Kuniyoshin puupiirrostriptyykki vuodelta 1844.

Yön jumalatar Hekatella ja Hellboylla ei synkkaa.

RAUTAISET VERIARVOT

Hellboy Animated: Blood & Iron taas liikkuu vampyyriteeman parissa ja siinä on mukana myös proffa, jonka menneisyydestä kaivetaan esille jos jonkinlaista verenimijää. Lähtökohtana on tutkia julkisuudenkipeän ja suuruudenhullun miljardöörin kartanoa, jossa kummittelee. Tapahtumapaikkana on Unkari ja aluksi pelkältä mainoskikalta haiskahtava tehtävä aukeaa matkaksi Trevorin synkkään nuoruuteen, jonka puitteissa syvennetään näppärästi myös päähenkilöiden isä ja poika -suhdetta.

Poikkiteloin asettuu vielä harpyijoita, ihmissusia ja antiikin mytologiasta napattu yön jumalatar Hekate, ennen kuin päästään käsiksi verenhimoiseen vampyyrikreivittäreen ja saadaan kostettua kirottujen sielujen puolesta.

Tarinan vampyyri on itse unkarilainen verikreivitär Erzebet Ondrushko eli **Erzsébet (Elisabet) Báthory** (1560–1614), joka legendan mukaan sarjamurhasi turhamaisuuttaan jopa 600 nuorta neitsyttä kylpeäkseen heidän veressään ja

Tiukka tilanne. Hellboyn meinaa periä hukka.

PTPT tositoimissa. Hellboyta ei voisi vähemmän kiinnostaa.

Trevor ja Erzebet. Vanha suola ei taida proffaa janottaa.

pitääkseen itsensä ikuisesti nuorena. Niin hyviltä kuin Erzebetin kosmeettiset tuotteet vaikuttivatkin, johtivat jäljet ennen pitkää sylttytehtaalle. Kreivitär yhdistetään helposti erääseen toiseen unkarilaiseen merkkihenkilöön, nimittäin **Vlad III**:een alias **Vlad seivästäjään** (1431–1476). Sanomattakin lienee selvää, että kyseinen hahmo toimi myös **Bram Stokerin** (1847–1912) innoittajana hänen luodessaan kuolematonta vampyyrikreiviään.

VIIMEINEN TUOMIO

Leffoista ensimmäinen, *Sword of Storms* on mielenkiintoisempi, koska siinä on paljon kiinnostavia tapahtumia ja hahmoja. Lisäksi tarinan eksoottinen pohjavire hivelee ainakin minunlaiseni taidegraafikon silmiä. Herkkäsieluisimmat osannevat arvostaa myös taustalla vaikuttavaa rakkaustarinaa ja kolmiodraamaa niin isän, tyttären kuin samurainkin välillä. SoS kilpistyy kuitenkin liiaksi pelkäksi kohtauskavalkadiksi, jonka pääasiallisena tarkoituksena on vain marssittaa japanilaisen mytologian mitä merkillisimpiä kauhuja Hellboyn ja kumppaneiden kiusaksi.

Blood & Iron onnistuu kuitenkin elokuvana olemaan edeltäjäänsä parempi ja toimivampi, eikä se rönsyile niin vahvasti joka ilmansuuntaan. Siinä syvennetään myös paremmin Hellboyn ja proffan välisiä suhteita, mistä ropisee lisäpisteitä. Se on tietenkin hieman epäreilu arviointiperuste, koska SoS-pätkässä Trevor ei ole lainkaan mukana. Monista hyvistä ominaisuuksista huolimatta B&I ei ole aivan yhtä mielenkiintoinen kuin SoS, lähinnä tavanomaisemman hahmogalleriansa takia. Kummankin leffan loppu menee myös melkoiseksi mäiskimiseksi, vaikka ne ovatkin ärhäkkää ja hyvin toteutettua väkivaltaviihdettä.

Jos ei vierasta animaatioita, tykkää Hellboysta ja pitää esimerkiksi *Batman* tai *Avengers Animated* -sarjoista, ovat nämä kaksi pätkää ehdottomasti tsekkaamisen arvoisia ajantappovälineitä. Vaikka Hellboy-animaatiot eivät ehkä ylläkään sarjakuvien ja elokuvien tasolle, eivät ne niistä myöskään jää paljoa jälkeen. Niissä kun vallitsee aito ja armoton Hellboy-henki.

Olkoon Hellboy kanssanne.
Iä! Iä! Cthulhu fhtagn!

M. PIETIKÄINEN

JANI KANGAS

Rituaali

En ole varma, mitä tein väärin. Motiivini olivat ehkä itsekkäät, mutta en usko niiden vaikuttaneen lopputulokseen. Ehkä koko rituaali oli vain julma pila, joka oli suunnattu kaltaisilleni epätoivoisille sieluille. Jotakin meni pieleen, ja nyt makaan sairaalasängyssäni kuuntelemassa ilmastoinnin ja hengityskoneiden hiljaista kohinaa. Vartaloni avohaavoja särkee ja karheiden lakanoiden reunat saavat ne syyhyämään. En kuitenkaan pysty raapimaan itseäni, sillä minulla ei ole enää sormia.

Pimeys on aina ollut osa minua. Jossain muistini ulottumattomissa saattaa olla hetkiä, jotka täyttivät auringonpaiste ja onni, mutta en enää kykene tavoittamaan niitä. Kohdatessani Helenan ensimmäistä kertaa luulin, että myös minä voisin päästä osaksi siitä onnesta, joka näytti lankeavan muille kuin itsestään. Tapasin hänet viime kesänä työskennellessäni huoltomiehenä pienellä mansikkatarhalla.

Minulla on ollut vain muutama ystävä, jotka ovat jakaneet kiinnostukseni kaikkeen yliluonnolliseen ja makaaberiin. Erään ystäväni isällä oli antikvariaatti ja hänen kirjavarastonsa tarjosi meille oivan mahdollisuuden tutustua erittäin harvinaisiin esoteerisiin kirjoihin. Samalla kun nämä synkät harrastuksemme yhdistivät meitä, ne myös rakensivat muurin meidän ja muiden ihmisten välille. Tästä turhautuneena olin jo jättänyt salatieteet tuloksettomina taakseni, kun rakastuin Helenaan. Toisinaan en tiennyt, kumpaa rakastin enemmän, Helenaa vai joka puolella mansikkatarhaa versovaa kesäistä elämää. Mielessäni nämä kaksi asiaa sulautuivat yhdeksi ja samaksi ja kietoivat minut syliinsä.

Syksyn saavuttua Helena muutti takaisin kotikaupunkiinsa Vehmerlään, jossa hänen vanhemmillaan oli pieni kauppapuutarha. Minulla ei ollut vaikeuksia saada sieltä työpaikkaa ja niin saatoinkin olla yhä lähellä rakkauteni kohdetta kesäauringon vaihtuessa kasvihuoneen ultraviolettivaloihin.

Kun Helena kertoi kihlauksestaan kasvihuoneiden valaistusjärjestelmiä suunnittelevan insinööri Saarisen kanssa, sain hermoromahdukseni juurikin siinä ultraviolettivalojen alla. Kostea mullantuoksuinen ilma salpasi hengitykseni ja kukkien räikeät värit polttivat hermonpääni karrelle. Elämä, jota hetki sitten olin rakastanut, oli salamaniskun lailla paljastanut minulle mädäntyneen kääntöpuolensa. Rakkaus olikin vain oire loismaisesta puolielämästä, joka ei piitannut isäntänsä kohtalosta. Minä olin yhtäkkiä vain tyhjiin imetty kuori, jonka parasiitti hylkäsi takertuakseen uuteen elinvoiman lähteeseen. Lämpö valui minusta kuin veri pistohaavasta ja oksensin pois pahan oloni. Olin hyvin sekavassa tilassa, kun minut talutettiin ulos.

Vietin loppusyksyn ja alkutalven sisällä vuokrayksiössäni. Lääkitsin turtunutta mieltäni keskioluella ja kipulääkkeillä, enkä juuri poistunut sohvaltani, jossa lojuin pyjamassa televisiota katsellen. Eräänä kylmänä joulukuun päivänä olut sekä pillerit loppuivat, enkä pakkasen takia halunnut lähteä lähikauppaan. Ajattelin kestäväni

yhden yön ilman päihteitä. Sinä yönä näin oudon unen usvaisella niityllä kulkevasta viittaan kääriytyneestä hahmosta. Jokin unessa kutsui minua ja sen henkilökohtaisuus pelästytti minut. Aamulla kävin ostamassa lisää alkoholia, joten seuraavat yöt nukuin nähden vain katkonaisia ja merkityksettömiä juopuneen unia. Viina ei enää pystynyt turruttamaan mieltäni, vaan minua vaivasi päivisin epämääräinen levottomuus. Päätin lopettaa alkoholinkäytön.

Aloin nähdä toistuvia unia, joissa seurasin kasvotonta hahmoa. Se kulki aina edelläni oudosti vaappuen ja kiemurrellen, kuin suunnattomien tuskien vaivaamana. Yö yöltä sumu alkoi hälvetä ympäriltämme, ja lopulta näin niittyä reunustavan kuusimetsän ja kesäisen taivaan. Maaliskuussa hahmo johdatti minut muinaisista kivistä muodostuvalle kehälle. Siellä hän seisahtui keskellä kehää, ja huomasin ensimmäistä kertaa, ettei hahmolla ollut käsiä ja että sen kasvot olivat syvällä viitan hupun varjossa. Hahmo nyökkäsi kömpelösti yhtä kivikehän kiveä kohti. Kumarruin tutkimaan sitä tarkemmin. Kiveen oli kiinnitetty sään tummentama pronssilevy, johon oli kaiverrettu yksi ainoa symboli. En ollut koskaan nähnyt mitään vastaavaa. Merkki muodostui kolmesta sirppimäisestä kuviosta, jotka sulautuivat yhdeksi silmää muistuttavassa keskipisteessään. Jokin tuossa merkissä sai minut hermostumaan ja heräsin säpsähtäen.

Koko seuraavan päivän kuljeskelin asunnossani rauhattomana ja kykenemättömänä keskittymään mihinkään. Merkin sakarat olivat kuin aivojeni poimuihin painettu poltinrauta. En saanut niitä mielestäni. Selasin läpi purkamattomat muuttolaatikkoni ja niissä olevat black metal -levyjen kansilehdet sekä hajanaisen sarjakuvakokoelmani. En löytänyt jälkeäkään merkistä. Lähdin paikalliseen kirjastoon, mutta retkeni osoittautui turhaksi. Vasta paluumatkalla muistin, mistä merkki oli minulle tuttu: olin nähnyt sen ystäväni Juhanin luona selaamani okkultistisen kirjan sivuilla.

Merkki veti minua puoleensa. Lähdin tapaamaan Juhania. Hän oli jäänyt asumaan maksakirroosiin kuolleen isänsä kotitaloon, ja toivoin, ettei hän olisi hävittänyt isänsä, taloudellisesti epäonnistuneen antikvariaatinpitäjän, huomattavaa kirjastoa.

Juhanin kotitalo sijaitsi kaupunkia halkovan Tampere–Pori-radan toisella puolella levittäytyvällä vanhalla puutaloalueella. Ränsistynyt puutalo oli vieläkin luotaantyöntävämpi kuin muistin. Seinämaali oli hilseillyt irti isoina palasina ja katon maali roikkui isoina riekaleina kuin puoliksi nyljetyn eläimen nahka. Talosta nousi homeen ja pinttyneen lian haju ja sen saattoi tuntea aina auki retkottavalle portille asti. Hetken epäilin, oliko toimissani mitään järkeä. Merkki oli kuitenkin ainoa asia, joka oli herättänyt minussa minkäänlaista tunnetta romahdukseni jälkeen, enkä halunnut päästää siitä irti. Olin varma, että se oli johdattamassa minua jonnekin.

Sähköinen ovikello oli rikki ja roikkui vain yhden johdon varassa kuin kuopastaan kaivettu silmämuna. Koputin nuhruiseen ikkunalasiin ja jäin epävarmana odottamaan vastausta. Vain pihakoivuja vasten nariseva sähkötolppa piti minulle seuraa. Koputin uudelleen, mutta en vieläkään kuullut mitään ääniä sisältä. Koputin kolmannen kerran ja olin jo kääntymässä lähteäkseni, kun kuulin kolahduksen ja ulko-ovi aukesi naristen.

Elämä ja elintavat olivat koetelleet Juhania. Hänen kasvonsa olivat alkoholin turvottamat, mutta turpean lihan alta paistoi terävinä pääkallon luut ennakoiden hänen vääjäämätöntä kohtaloaan. Juhani tutki minua hetken sameilla silmillään. En voinut olla huomaamatta kuinka hän tärisi kauttaaltaan.

– ....

Juhani sai lopulta sanottua nimeni.

– Ei olla nähty pitkään aikaan.

Yritin kuulostaa reippaalta, mutta totta puhuen ääneni vapisi. En ollut puhunut kenellekään ihmiselle moneen viikkoon.

– Mitä sinä täällä?

– Tulipahan yksi asia mieleen, kun tässä kuljeskelin. Ei sinulla satu olemaan vielä sitä kirjaa, josta me yritettiin tehdä sitä rituaalia?

– Voi olla, miksi sinä sen haluaisit? Minulla on vähän kiire.

Juhanin katse harhaili jonnekin pihamaalle takanani.

– Kuinka kiire? Minulla olisi käyttöä sille kirjalle.

– En minä jouda tässä koko päivää seisomaan. Mitä sinä jollain isän homeisella kirjalla tekisit?

– E-ehkä tulen takaisin joku toinen päivä.

Aloin hermostua.

– Tule sisään, ainahan sitä vanha kaveri on tervetullut.

Juhani laahusti sisälle taloon ja jätti minut seisomaan hölmistyneenä oviaukkoon. Tulkitsin eleen kuitenkin kutsuksi ja seurasin häntä sisälle vanhan viinan ja jätteiden löyhkään.

Istuimme nuhjuisilla nojatuoleilla ja yritimme muistella menneitä, mutta se kaikki oli hyvin kankeaa. Lopulta sain kerättyä rohkeuteni ja pyydettyä häntä kaivamaan esiin kirjan. Juhani ei kuitenkaan halunnut koskea isänsä kirjoihin ja lopulta minun oli pakko valehdella hänelle, että minulla saattaisi olla kirjalle ostaja. Silloin hänen verestäviin silmiinsä syttyi rahanhimo ja hän kampesi itsensä ylös tuolista hakeakseen kirjan. Kurkkuani kuivasi ja pulssini kiihtyi, kun Juhani laski paksun nahkakantisen kirjan eteeni pöydälle. Käteni tärisivät, kun aukaisin nimilehden ja luin otsikon: Den Damm Krönikan. Kirja oli uusintapainos oululaisen vapaamuurari Johan Thuren keskenjääneestä teoksesta. Muistin sen sisältävän kuvauksia muinaissuomalaisista ja baltialaisista myyteistä sekä yliluonnollisista olennoista.

Kysyin Juhanilta, voisinko saada jotain juotavaa. Juhani nousi vaivalloisesti ja laahusti jonnekin keittiönsä suuntaan. Kaappasin kirjan nopeasti kainalooni ja harpoin ulos ulko-ovesta katsomatta taakseni. Suuntasin kulkuni radan toisella puolella olevalle ränsistyneelle huoltoasemalle, jonka kahviossa sain tutkia kirjaa rauhassa. Paikan vastenmielisen kelmeä omistaja otti murahtaen vastaan maksuni ylihintaisesta kupista jäteöljymäistä kahvia ja jätti minut sitten omiin oloihini.

Selailin kirjan kellastuneita sivuja kuin kuumeen vallassa. Johan Thure kuvasi koukeroisilla lauseilla ja oudoilla sanankäänteillä jonkinlaista maailman ylle kurottuvaa ikiaikaista tammea. Thure ei kuitenkaan keskittynyt itse maailmanpuuhun, vaan puun juurakkoon ja siihen mitä sen varjoissa eli. Thure kertoi, kuinka oli löytänyt matkoillaan Baltiassa ja Liivinmaalla jäänteitä tarinoista, jotka kertovat valtavasta matomaisesta olennosta Vhalugasta. Tämä hornassa siinnyt, ammoinen liero kalvoi alati mustilla hampaillaan maailmanpuun juuria. Thure väitti myös vedoten kiellettyyn Francois-Honore Balfourin Cultes des Goules -teokseen, että oli kuullut noidista, jotka palvoivat tätä hirvittävää elämänpuun juurten kalvajaa vastineeksi taikavoimistaan ja ikuisesta elämästä. Kirjan lopusta löysin vihdoin etsimäni kuvan noitasapatista kivikehässä, jonka erääseen kiveen oli piirretty unessa näkemäni merkki. Tunsin pulssini kiihtyvän lukiessani rituaalin kuvausta. Sen tarjoamat mahdollisuudet saivat minut tuntemaan huimausta. Suunnitelma alkoi kehittyä kuumeisessa mielessäni.

Ilta oli jo hämärtynyt ja kahvioon oli ilmestynyt vaitonaisia oluenlatkijoita, kun kohotin katseeni rituaalitekstistä. Istuin yhä samassa pöydässä ja annoin katseeni kiertää muissa asiakkaissa. Jokin minussa oli muuttunut, olin ensimmäistä kertaa pitkään aikaan täysin varma siitä, mitä minun piti tehdä. Nousin pöydästä ja kävelin huoltoaseman yhteydessä olevaan pieneen myymälään. Oli yleinen harhaluulo, että okkultistiset rituaalit tarvitsivat erikoisia ainesosia onnistuakseen. Kyse oli enemmän tietyn mielentilan saavuttamisesta ritualistisen eleiden ja tarvikkeiden avulla. Niinpä löysinkin kaiken tarvitsemani kaupan hyllyiltä.

Suuntasin askeleni pimenevässä illassa kohti Kuivaskankaan asuntoaluetta. Se oli kaupungin toiselle puolelle kaavoitettu uusi omakotitaloalue, joka oli kuitenkin jäänyt suurimmilta osin rakentamatta ja nyt porvarilliset, uusklassismia mauttomasti matkivat kivitalot seisoivat yksinään keskellä kuivaa kangasmetsää. Kävelymatka kaupungin halki kesti lähes tunnin, ensin pitkin keskustan katuja, sitten poikki pölyisen maantien ja lopulta kuljin ristiin rastiin kehnosti valaistuja lenkkipolkuja, kunnes seisoin keskellä kuivaa kanervikkoa ja katselin edessäni häämöttäviä valoja.

Helenan ja hänen uuden miehensä omakotitalo sijaitsi aivan asuntoalueen reunalla. Sen suurista maisemaikkunoista loisti kultasävyinen lämmin valo, joka valaisi ympäröivän metsän ohuita kitukasvuisia mäntyjä. Valopiirin ulkopuolelta saatoin erottaa ikkunan ääressä istuvan Helenan ja hänen miehensä sekä heidän yhteisen lapsensa aterioimassa. He eivät olleet millään tavalla tietoisia läsnäolostani. Aloitin rituaalin valmistelun.

Mumisin hiljaa itsekseni rituaaliin kuuluvia ulkoa opettelemiani sanoja ja yritin keskittää mieleni kirjan sivuilla olleisiin kuvioihin. Hitaasti

rituaalitekstin tavut ja mieleeni piirtyneet kuviot sulautuivat yhdeksi mielessäni. Mieleni kietoutui lukemani mantran mukana yhä syvemmälle kuvioiden keskelle muodostuvaan pimeyteen. Uloshengittämäni ilma huurtui ja suuret lumihiutaleet leijailivat alas taivaalta kaikkialla ympärilläni. Kevyt pakkanen nipisteli poskiani ja sormiani.

Metsä ympärilläni katosi aistieni sammuessa yksi kerrallaan. Samalla tajuntani kääntyi sisäänpäin, ja näin oman sieluni varjoihin. Siellä muistojeni keskellä säteilivät tunteeni Helenaa kohtaan. Yritin kurkottaa mieltäni häntä kohti, mutta jokin jäinen tarttui minuun ja tempaisi minut syvemmälle. Liu'uin yhä kauemmas ja kauemmas alas, kuin sadepisarat pitkin puun runkoa, ja viimein ympärilläni ei ollut kuin maan märkä ja hapan haju. En kuitenkaan ollut enää yksin, vaan kaikkialla ympärilläni kuulin hampaiden luisen louskutuksen. Yritin pyristellä itseäni vapaaksi, mutta jokin niljakas ja kylmä takertui minuun. Jatkuvasti pureskelevat hampaat täyttivät ajatukseni ja tunsin, kuinka niiden terävät reunat upposivat kerta toisensa jälkeen lihaani. Repivä kipu sai minut menettämään tajuntani.

Helenan aviomies löysi minut aamulla lähtiessään ulkoiluttamaan koiraansa. Hän soitti paikalle ambulanssin, joka toimitti minut yhä tiedottomana ja pahoin paleltuneena Tampereelle keskussairaalaan. Kukaan ei osaa selittää, kuinka olin onnistunut palelluttamaan itseni niin pahasti lämpimänä kevätyönä. En ole ollut halukas vastaamaan mihinkään kysymyksiin. En osaa itsekään selittää itselleni kaikkea. En uskalla nukkua, sillä jos suljen silmäni, kuulen hampaiden jauhavan äänen. Siksi olen kieltäytynyt kaikista kipulääkkeistä. Amputoiduista raajoistani säteilevä haamukipu on kuitenkin lähes sietämätöntä ja se saa minut kiemurtelemaan tuskissani sängyssäni kuin suunnaton mato, jonka loismaista olemassaoloa vain sairaalan koneet pitävät yllä.

NOVELLIARVOSTELU JANI KANGAS: RITUAALI

Novelli pureutuu perinteikkääseen tarinaan kertojasta, joka kokeilee myyttisiä voimia arvattavin seurauksin. Nimettömäksi jäävä kertoja pettyy parisuhdeasioissa ja alkaa nähdä unia, joissa kummittelee tuntematon hahmo ja omituinen symboli. Uni vainoaa häntä niin, että hänen on pakko etsiä käsiinsä symboli ja tehdä jotakin tilanteelleen.

Koin tekstin heikkoutena pohjustamisen: alussa kyllä päähenkilö perustelee motiivinsa, mutta minun makuuni ne jäivät turhan ohuiksi. Helenaan kohdistuva rakkaus ei tuntunut toteutuneelta, mutta ei järin pakkomielteiseltä kuvitelmaltakaan. Kerronnan kieli on sujuvaa ja rikasta, ja se taipuisi kyllä irrotteluun. Pahan voimat kirjoineen, rituaaleineen ja tuhoavine vaikutuksineen ovat lukijan odotuksia vastaavat, mutta jäin kaipaamaan keitokseen lisää suolaa ja pippuria: enemmän vaaran tuntua, kovempia panoksia ja hulluutta. Nyt keitos vajenee viinahuuruiseksi laimeaksi sopaksi ja ainoaksi yliluonnolliseksi elementiksi jää rituaalissa tapahtunut yliluonnollinen haaveri.

Tarinassa on siis oivat ainekset, mutta tästä olisi saanut irti enemmän pureutumalla päähenkilön persoonaan ja tapahtumien kohtalonomaisuuteen. Nyt sairaalavuoteella makaava kertoja ei juuri herättänyt tuntemuksia, ei hyvässä eikä pahassa.

ANNE LEINONEN

KOSMOSKYNÄN 10 KYSYMYSTÄ

Juha Jyrkäs

Sanoittaja, muusikko, kanneltaja, runoilija, kirjailija – Juha Jyrkäs on kulttuurin monitoimimies, joka on tehnyt sanoituksia mm. Korpiklaanille ja omille yhtyeilleen Tevana 3:lle ja Poropetralle. Novelleja on viime vuosina ilmestynyt eri antologioissa ja lehdissä, ja oma esikoisteos, runoelma *Ouramoinen*, sukeltaa syvälle suomalaiseen kansanperinteeseen ja kalevalamitan käyttöön.

JENNI NISULA

1 ***Miksi kirjoitat?***

Olen kirjoittanut siitä lähtien, kun opin lukemaan, eli jostain 5-vuotiaasta pitäen. Runot, tarinat ja sanoilla leikkiminen ovat olleet aina minulle tärkeitä. Minulla on lapsesta saakka ollut palo luoda maailmoita ja kertoa tarinoita.

Kirjoittaminen on tapa purkaa pään sisällä myllävää kaaosta. Siitä saan voimaa, lohtua ja varmuutta. Se on tapani elää toisissa ajoissa ja toisissa maailmoissa. Se on minulle sekä terapiaa että viihdettä. Kirjoittaminen puhdistaa.

2 ***Miksi kirjoitat spekulatiivista fiktiota? Mitä muuta kirjoitat?***

Minua ovat aina kiinnostaneet muinaiset kauhut, psykedeeliset linnunradat ja ihmiskunnan aamuhämärän magia. Ne ovat kunnon eskapismia arjesta ja jokapäiväisistä asioista. Realismi ei ole koskaan kiinnostanut minua. En halua kirjoittaa mistään sellaisesta,

jota muutenkin näen päivittäin, vaan haluan seikkailla omissa maailmoissani. Kaikki outo, pelottava ja kummallinen on aina kiinnostanut minua.

Oikeastaan kaikki, mitä kirjoitan, menee jollain tasolla spefin puolelle. En tiedä, olenko ikinä kirjoittanut mitään sellaista, jossa ei olisi edes joku yliluonnollinen viba mukana kuvioissa.

3 ***Mainitse kirja (useampikin käy), joka on vaikuttanut sinuun kirjoittajana. Kerro hiukan, millä tavoin se on vaikuttanut.***

Aika moni kirja on jollain tasolla inspiroinut. Mutta heitetään tähän nyt muutama sellainen, joista nyt varmasti voi bongata minun ottaneen vaikutteita:

Robert E. Howard: *Lohikäärmeen hetki*
H. P. Lovecraft: *Charles Dexter Wardin tapaus*
Boris Hurtta: *Lumen tuloa ei voi estää*
Kari Nenonen: *Ken kuolleita kutsuu*
Kai Donner: *Siperian samojedien keskuudessa*
Elias Lönnrot: *Kalevala*
M. A. Castrén: *Tutkimusmatkoilla Pohjolassa*
Clark Ashton Smith: *Viimeinen hieroglyfi* (novellikokoelma)
J. R. R. Tolkien: *Silmarillion*
Lordi Dunsany: *Haltiamaan kuninkaantytär*

Robert E. Howardin Conan-tarinat ovat hyvin vahvasti vaikuttaneet minuun. Tämän näkee selkeimmin Oivas Repänen -sarjassani, joka on Conanin tavoin miekkaa ja magiaa. Lovecraft on taas kauhun puolella vaikuttanut hyvin paljon kerrontatapaani ja tunnelmaan. Nenonen ja Hurtta ovat vaikuttaneet siihen, että sijoitan kaiken kauhuni Suomeen, Suomen metsiin. Donnerin ja Castrénin matkakertomukset ja *Kalevala* taas osoittivat minulle sen, että vaikutteet ja otteet tulee hakea suomalaisesta mytologiasta ja kansanperinteestä, suomalais-ugrilaisista kielistä, sekä siperialaisesta shamanismista. Smith, Tolkien ja Dunsany taas ovat avittaneet fantasiamaailman luomisessa.

4 ***Mitä ajattelet kotimaisesta scifistä ja fantasiasta? Millaisia sf-tekstejä mieluiten luet? Mainitse joku (tai joitakin) kotimainen sf-novelli, josta olet erityisesti pitänyt.***

Kotimainen spefi rokkaa ja olen ilolla seurannut vierestä, kuinka se on URS-liikkeen ja lukuisien pienkustantamoiden (Osuuskumma, Kuoriaiskirjat, Aavetaajuus) myötä lähtenyt voimakkaaseen nousukiitoon. Tunnen myös kiitollisuutta siitä, että minut on otettu menoon mukaan. Suomessa on paljon lahjakkaita ja hienoja kirjoittajia, jotka tekevät hyvää työtä. On ilo tehdä yhteistyötä kanssansa!

Suomi-spefissä minua erityisesti kiinnostaa kotimainen ulottuvuus. Eli se, että suomalaista mytologiaa tai historiaa käytetään taiten. Tai sitten jokin muu tuttuuden tunne, vaikkapa esim. tarina, jossa velho tekee loitsujaan takapihallaan Töölössä – Siwan kassi kädessään! On myönnettävä, että hieman vieron kotimaisilta kirjoittajilta sellaista menoa, jossa ei ole mitään kiinnekohtaa

Suomalaisissa elementeissä on paljon ulottuvuuksia, joita kukaan ei ole vielä kokeillutkaan.

Suomeen. Eli että sijoitetaan tarinat jonnekin muualle, käytetään hienolta kuulostavia ulkomaisia nimiä. Tai käytetään jotain muuta mytologiaa, esim. länsinaapureiden viikinkimytologiaa. Tulee väkisinkin mieleen, yritetäänkö etsiä jotain siistiä tai hienoa jostain muualta. Sellainen tuntuu aina jotenkin teennäiseltä. Suomalaisissa elementeissä on paljon ulottuvuuksia, joita kukaan ei ole vielä kokeillutkaan. Härmäläisyys on nimenomaan meidän valttimme maailmallakin, sillä kukaan muu ei siihen niin hyvin pysty kuin me.

Kotimaisista novelleista on mainittava **Tuomas Salorannan** "Pyörätuolimummo". Siitä tykkään! Se oli ensimmäinen kosketus URS-liikkeeseen ja kotimaisen spefin uuteen nousuun.

5 ***Oletko törmännyt kirjallisuudessa sielunveljeen tai -siskoon – onko siis jonkun kirjoittajan teksti tuntunut jollakin tapaa tutulta tai läheiseltä tai samankaltaiselta kuin oma ilmaisusi?***

No Tuomas Saloranta on tuntunut eräänlaiselta sielunveljeltä. Hänellä on tarinoissaan jotain samaa kuin minulla. Toki muidenkin kirjoittajien tuotannossa on yksittäisiä asioita, jotka ovat herättäneet jonkinlaisen tuttuuden tunteen. Jokaisella on kuitenkin oma täysin tunnistettava tyylinsä.

6 ***Mitä pidät vahvuuksinasi kirjoittajana? Entä heikkouksinasi?***

Pidän vahvuutenani sitä, että minulla on kokonaan oma vinkkelini, jonka kautta suodatan vaikutteeni. Vahvuuksiksi luen myös voimakkaan kalevalamitan käytön ja oman tunnistettavan tyylini. Koen olevani myös tehokas ja aktiivinen kirjoittaja, joka ei juuri pysähdy.

Heikkous on ehkä tietty kärsimättömyys. Se tuskastuttava tunne, joka tulee, kun projektit venyy ja vanuu.

Teokset:

Ouramoinen (Salakirjat 2014)

NOVELLIT:

Kehu kekri, jouvu joulu (Hurtan koodeksi, Stk ry. 2013)
Iske tulta Ismaroinen (Usva 3/13)
Seitsemän hengen kertomus (URS – Ken vainajia muistelee, Esc ry. 2013)
Taikapulveria (URS – Mustaa lihaa, Stk ry. 2013)
Verensä antanut mies (Kosmoskynä 3/13)
Tulikipunan synty (Murhamystiikkaa, Tajunta Media 2014)
Itellajoonin blues (Ja hän huutaa, Tajunta Media 2014)
Varjosielu (Kirotun maan kulkijat, Osuuskumma 2014)
Maajumala (Luurankomies, Kuoriaiskirjat 2014)
Velesin kirja (Hopeoitu vainaja, Kuoriaiskirjat 2014)
Shamaanitar (Kosmoskynä 4/14)
Tuopa tuoppi pirunkusta (Hei, rillumapunk!, Kuoriaiskirjat 2015)

ÄÄNIKIRJAT:

Oivas Repänen - Kainoan musta linna, osa 1 (Tajunta Media 2013)
Oivas Repänen - Kainoan musta linna, osa 2 (Tajunta Media 2014)

TOIMITUKSET:

(Yhdessä Tuomas Salorannan kanssa)
"Ja hän huutaa" -splatterpunk -antologia (Tajunta Media 2014)

(Yhdessä Shimo Suntilan kanssa)
"Hei, rillumapunk!" (Kuoriaiskirjat 2015)

7 ***Mitä kirjoitat tällä hetkellä tai mitä kaavailet seuraavaksi ryhtyväsi kirjoittamaan?***

Nyt on työn alla esiosa esikoisteokselleni *Ouramoiselle*. Siinä poraudutaan fantasiamaailmani syntyyn, sen jumaliin ja peljättäviin käärmemiehiin! Lisäksi kirjoitan yhä kauhuromaaniani, joka on pieni ikuisuusprojekti. Se on ollut työn alla jo vuodesta 2008... Ja sitten on epämääräinen läjä erilaisia novelleja eri antologioihin ja muuanne.

Jokapäiväinen projekti on myös sataikkojen kirjoittaminen. Eli sataikko on satasanainen kalevalamittainen runotarina. Kirjoitan sellaisen joka päivä tämän vuoden aikana. Parhaimmistoa aion tarjota sitten kirjaksi projektin tultua päätökseensä.

8 ***Mikä on ollut merkittävin opetus, jonka kirjoittajana olet saanut (tai oma huomio tms.)?***

Elämä opettaa. Niin hyvässä kuin pahassa. Se kasvattaa sekä kirjoittajana että ihmisenä.

9 ***Jos pääsisit matkustamaan mihin tahansa aikaan ja paikkaan, minne menisit (ja miksi juuri sinne)?***

1980-luvulla olisi mukava käydä piipahtamassa esim. Iron Maidenin ja Metallican varhaisaikojen keikoilla. Kasari-Suomesta ostaisin paluumatkalle mukaan lapsuuteni retrokarkkeja, mm. Pastiroleja!

10 ***Jos saisit tavata kenet tahansa kuvitteellisen henkilön, kenet haluaisit tavata (ja miksi juuri hänet)?***

No Conan Barbaarin tietty haluaisin tavata! Ja siksi, koska hän on Conan!

Tarkat barbat

MARKKU SOIKKELI

HARJOITUKSIA SPEKULATIIVISEN FIKTION KIRJOITTAJALLE **OSA16**

Kirjoittajia on kahdenlaisia: insinöörejä ja maalareita. Kirjoitusoppaiden tarkoitus on innostaa insinööriluonteita kuvailemaan tarkemmin henkilöitä ja ympäristöjä, samalla kun maalariluonteita muistutetaan tarkan suunnittelun tarpeellisuudesta.

Oppaiden ongelma toistuu kirjoituskurssien yhteydessä, kun pitäisi tarjota harjoituksia hyvin erilaisille harrastajille. Kuvien ja musiikin käyttäminen harjoituksen lähtökohtana on ilmeisesti paras tapa palvella molempia. Niiden avulla voi jäsentää tekstiä uusilla tavoilla, mutta löytää myös tekstiä värittäviä vaikutelmia ja tunnelmia. Lautapelien genremateriaali on sekin osoittautunut inspiroivaksi.

Stephen King toteaa kirjoitusoppaaksi naamioidussa elämäkerrassaan (2000), että tarinan tiiviyttä voi testata vertaamalla sitä lauluun. Kingin ohje jää epämääräiseksi, mutta se palaa toisinaan mieleen, kun mietin, miksi tämä muutoin kiinnostava tarina tuntuu hajanaiselta.

Oletan Kingin tarkoittaneen toiston merkittävyyttä. Ei riitä, että juoni yllättää ja hahmot kehittyvät. Lukijaa on palveltava toistamalla merkityksellisimmät asiat uusin muotoiluin. Toiston määrä, tiheys ja variaatio riippuvat sekä tekstin pituudesta että tyylilajista.

Itse pidän **David Mametin** varhaisista elokuvista, joissa henkilöt toistelevat loputtomiin samoja repliikkejä. Tarinan edetessä nämä avainlauseet alkavat saada uusia merkityksiä. Sama pätee **Harold Pinterin** näytelmiin. Niissäkin piilee yksinkertaisen replikoinnin alla vihjeitä salaisuuksista. Vain poikkeava toisto nostaa ne esille.

Toiston käyttämistä voi harjoitella miten lyhyellä tarinalla tahansa. Printtaa vanha runo, leikkele sanat erilleen ja rakenna niistä pieni novelli, johon käytät mahdollisimman monta leikatuista sanoista, jokaista 1-3 kertaa. Suosittelen materiaaliksi **Lorcan** mustalaisballadeja tai **Leinon** Helka-virsiä.

Tässä kokeiltavaksi pari pidempää harjoitusta avainlauseiden tietoisesta käyttämisestä. Kuuntele taustaksi sopivaa musiikkia.

I Maalaile lyhytnovelli, joka koostuu kolmesta pitkästä kappaleesta. Ensimmäisen kappaleen ensimmäinen lause on ”Me teemme arkkusi ystävyyden puusta, veli.” Toisen kappaleen avaava lause on puolestaan ”Me teemme arkkusi tuhatvuotisesta ystävyyden puusta, veli.” Ja kolmannen: ”Me teemme arkkusi ystävyyden puusta, veli, ja istutamme sen puun tänään.” Tarinan saat keksiä itse.

2 Tee insinöörinovelli, jonka rytmi on tasaisen mahtipontinen kuten hitaasti kiiruhtavassa marssimusiikissa tai bolerossa. Jaa novelli neljään osioon, joiden pituus kasvaa vähitellen. Kukin osio alkaa rytmin määräävällä lyhyellä kappaleella, jonka virkepituus kasvaa vähitellen. Ensimmäinen virke on pelkkä aforismi tai väitelause. Toinen virke sisältää lyhyen kiilalauseen, kuten ”Tänä yönä, me tiedämme, kuolema tulee kello kolme.” Kolmas virke sisältää pää- ja sivulauseen, neljäs ketjuttaa pari päälausetta, jne. Lue ääneen, mitä olet kirjoittanut, ja jatka seuraavaan kappaleeseen.

MIKKO MYYRY

SUSANNA HYNYNEN

Synninsyöjä

Synti oli katettu lautaselle. Se näytti ensi näkemältä mitäänsanomattomalta: turvonneelta ja valkoisen homeen kuorruttamalta. Tuoksui vereltä ja visvalta. Edda katsoi näkyä tyynenä, eikä koskenut vielä ruokailuvälineisiinsä.

Lautanen oli täysi, miltei ylitsevuotava.

Hetki koitti, ja hän aloitti lautasen reunalla lepäävästä leivästä, jonka sisus oli käynyt pehmeäksi ja vihreäksi. Itäneet perunat ja raaka liha vaativat enemmän työtä. Kastike vyöryi lihaan verisenä. Viini maistui kitkerältä Eddan huulilla, kun hän pakotti maljan tyhjäksi.

Pahimmat Suvun jäsenistä olivat juuri tällaisia: rautalangalla kokoon parsittuja ihmisvarjoja, joiden aiheuttama tuska ja pahoinvointi saivat Eddankin voimaan pahoin. Ja toisaalta heidän joukossaan oli niitä, jotka katuivat pieniäkin tekoja aivan liian suurella palolla virheen vakavuuteen nähden.

”Joko se on ohi?” vanhus kysyi.

Edda tunsi massan liikkuvan sisällään, etsivän uutta kolkkaa, johon majoittua. Hänessä kiemurteli vastahakoinen käärme, joka ei kyennyt tyytymään osaansa.

Hän laski aterimet kädestään. ”Valmista.”

Synninsyöjien aika oli hiipumassa. Siinä missä kokonaisilla kylillä oli ennen ollut oma synninsyöjänsä, oli heitä jäljellä enää muutama. He eivät palvelleet enää yhteisöjä, vaan varakkaita sukulinjoja.

Isä oli ollut synninsyöjä henkeen ja vereen. Hän oli elänyt saamallaan palkalla ja kiertänyt Suvun kuolevien vesojen luona, kunnes aika oli pettänyt heidät. Edda oli tiennyt jo pienestä pitäen, ettei hän voisi elää samoin. Kirjanpitäjän ammatin oli ollut tarkoitus auttaa selviytymisessä, mutta jossain vaiheessa kutsukirjeiden väli oli muuttunut vuosiksi ja kirjanpito arjeksi.

Kesän kynnyksellä aamuposti toi tullessaan mustan kirjeen ja kutsui Eddan pois kodin suojasta. Lähtö oli välitön, sillä ruokailu oli mahdollista vain elävien kanssa, vaikka ihmisten epätoivoa hyödyntävät huijarit olivatkin usein väittäneet toista. Edda pakkasi tavaransa, kasteli kukat ja sulki oven takanaan. Matkalaukku mahtui pienen auton takapenkille vaivatta, sujahti samalle paikalle kuin aina. Hän oli taitellut kirjeen takkinsa etutaskuun, ja kirjeen tutut sanat ”Tervetuloa takaisin Edda” levittivät lämpöä hänen rintaansa.

Korpikuta oli pienenevä kyläyhteisö kaukana pääteiltä ja suurista kaupungeista. Siellä ei ollut maailmanlaajuisia kauppaketjuja, turisteja kiehtovia maamerkkejä tai suurta massaa työllistävää teollisuutta. Vain pirunpeltoja, hoitamattomia hiekkateitä ja taloja, joiden pitkät tontit varmistivat rauhan naapureilta.

Kylän laidalla oli vanhojen riippakoivujen reunustama pihatie, joka johti suurelle talolle. Sitkeät köynnökset kasvoivat levottomina talon seinillä kuin ankkuroiden sen halkeilevaan maahan, jottei se vain lähtisi paikaltaan. Vuosista huolimatta sukukartanon julkisivu näytti samalta kuin ennenkin. Edda jätti autonsa tuttuun paikkaan pihan reunalle.

Ovella Edda suoristi ryppyisen paidan, nyki letiltä karanneet hiukset korvan taakse ja soitti sitten ovikelloa. Ovi narahti auetessaan, ja sen takaa paljastuivat tutut kasvot. Elias Kyysky oli ollut vasta lapsi heidän tavatessaan ensimmäisen

kerran, mutta aurinkoisesta pojasta oli varttunut nuori mies.

”Edda”, Elias tervehti ja teki tilaa oven suussa. ”Mukava nähdä taas.”

Edda astui sisälle ja imi sisäänsä vanhan talon ominaisen purun ja mullan tuoksun. Hyvin vähän oli muuttunut viime kerrasta – olihan muutos suvulle myrkkyä. Eddakin oli oikeastaan vain sivustakatsoja, joka todisti muutoksen tuulet ja taantumuksen virrat itse teossa.

”Näytät yhä samalta”, Elias sanoi.

Edda kosketti pitkää lettiään vaivaantuneena ja pohti, josko kuulisi joskus nuo sanat aitona kohteliaisuutena. Hän ei vastannut, pöly painoi turhat kohteliaisuudet hänen kurkkuunsa.

Elias ei hämmentynyt tästä, vaan johdatti Eddan kammarin puolelle. Siellä hän istutti vieraansa antiikkiseen ruokapöytään ja kattoi sen. Kun kupit, teekannu ja tarjoiltavat olivat paikallaan, kaatoi Elias heille teetä hartaan hiljaisena. Hänellä oli samat surulliset kasvot ja juro olemus kuin isälläänkin. Se oli jyrkkä kontrasti siihen, millaisena Edda pojan muisti, mutta he oppivat aina yhdistämään hänen tulemisensa kuolemaan – elleivät heti ensi kerrasta niin viimeistään seuraavasta.

Lopulta molempien kupeissa oli juotavaa ja Elias istui alas. ”Viime kerrasta onkin aikaa.”

Heidän katseensa kohtasivat, mutta Edda pysyi yhä vaiti.

”Laitoin viestiä tulemaan Riinan takia. Muistatko Riinaa? Tätiäni?” poika kysyi, eikä hänen katseensa hellittänyt Eddaa otteestaan.

”Emme ole tavanneet”, Edda vastasi. Vaikka hän tavallisesti muisti Suvun jäsenet vuosienkin jälkeen, eivät Riina Kyyskyn kasvot palautuneet hänen mieleensä.

”Ei ihme sinänsä”, Elias huokaisi. ”Riina lähti maailmalle jo nuorena, eikä palannut kuin vasta jokin aika sitten. Tiedä edes missä on ollut kaikki nämä vuodet.”

Nuoren miehen kasvot kävivät mietteliäiksi. Katse lipui seinille koottujen valokuvien yli. ”Mitä haluat tehdä? Hoidatko homman pois alta saman tien?”

Edda maistoi keväistä teetään. Raskas ilma hapuili otetta hänestä. ”Jos vasta aamulla?”

”Ei mikään huono idea”, Elias sanoi. Hänen otsansa uurtui. ”Tätini ei ole varmaan sieltä helpoimmasta päästä. Olen kuullut aika hurjia juttuja...”

”Vai niin.”

Kuuma kesäilma tuntui yllättäen pakahduttavalta yhdessä lämpimän teen kanssa. Edda pyyhkäisi varovasti hikipisaran hiusrajastaan. Paksu hiuspehko pisteli hänen niskaansa ohdakekimpun lailla.

”Tuskinpa se liikuttaa tuolla työhistorialla, mutta sanon silti, että ole ihmeessä varovainen. Riina on hankala tapaus. On kuulemma aina ollut”, Elias jatkoi.

Edda muisti kyllä Suvun kieroutuneimmat rikokset, tunsi ne yhä kylminä öinä sisuksissaan kuin kylmän terän: raiskauksia, murhia ja muita kierojen mielten uneksimia painajaisia. Vaikeimmat ruokailut saivat Eddan voimaan pahoin viikkokausia, näkemään eläväisiä painajaisia ja oksentamaan mustaa limaa. Pelkkä ajatuskin sen kokemisesta uudelleen sai Eddan sävähtämään.

”Jos tapaaminen käy raskaaksi, laskutan ylimääräistä.”

”Sen kun. Ei meillä ole neuvotteluvaraa.” Elias risti kätensä syliinsä hymyillen. ”Tai siis niin kaikki tapaavat sanoa: Ettei sinua saa suututtaa. Pitää maksaa se, mitä pyydetään korvaamattomasta palvelusta.”

Edda hautasi katseensa mukiinsa, mutta tunsi silti toisen pistävät silmät ihollaan. He puhuivat hetken niitä näitä, vaihtoivat kohteliaita kuulumisia. Elias kertoi Eddalle kylän huhut ja totuudet avoimesti, kunnes antoi myöten mieltään askarruttaville kysymyksille.

”Millaista se on?”

Edda hätkähti kysymystä ja erehtyi vilkaisemaan Eliasta. Rehevä, takaa pitkä hiusmalli piilotti tämän otsan ja korvat tuoden nuoren miehen magneettiset silmät paremmin esille. Eliaksen katseeseen oli helppo hukkua.

”Meikäläiset taistelevat kiusausta vastaan ja lopulta hairahtuvat. Tulet kutsusta joka kerta. Otat toisten rikokset itseesi ja nuolet lautasen puhtaaksi. Ja kymmenen vuoden jälkeenkin näytät aivan samalta.” Elias puhui innolla, kunnes hiljeni hetkeksi. ”Millaista on elää noin?”

Edda ei osannut ottaa sanoja vastaan yhtä apaattisesti kuin yleensä, sillä hän näki pojassa synnin lupauksen.

”Odotan kärsivällisesti sitä aikaa, kun teitä ei enää ole.”

Hämmästys kuulsi Eliaksen kasvoilta, vanhensi hänet hetkellisesti, kunnes Edda ei kyennyt enää

hahmottamaan miehen ikää. Eddan rinnalla kuolevatkin olivat vasta hiirenkorvia kevään elvyttämissä puissa.

”Kannattaako odottaa?” Elias haastoi. ”Elää voisi jo nyt.”

Ehkä toisenlainen ihminen olisi tuntenut kiusausta nuoren miehen katseen alla, mutta Edda ei hätkähtänyt. Toistaiseksi halu oli ollut hänelle vierasta, eivätkä Eliaksen sanat herättäneet hänessä haluttua reaktiota, vaikka kirotuilla oli manipulointiin erityinen taipumus.

”Sinuna varoisin tuota kokemisenjanoa”, Edda vastasi. ”Se on aina ollut teille petollista maata.”

Hän viimeisteli juomansa ja nousi sitten pöydästä. Elias oli hiljentynyt, jäi varmasti miettimään hänen sanojaan kuin vanhan noidan ennustusta.

Peräkamari oli hämärä. Ainokaisen lampun valo mahdollisti silti etenemisen, ja Eddan askeleet kävivät huomaamatta varovaisemmiksi ovella. Huoneesta tulvi hänen kasvoilleen sitkeä tupakan haju, eikä Edda yllättynyt löytäessään etsimänsä vuoteelta savun syleilemänä.

Riina Kyysky oli alakerran nuorta miestä reilusti vanhempi, mutta hänen katseessaan kipinöi vieläkin. Hän istui vuoteella savuke suussaan ja katseli lähestyvää Eddaa avoimesti. Pitkä sairaus oli jättänyt merkkinsä Riinaan kelmeänä ihona, laihana rankana ja paljaana päälakena, jota Riina yritti peittää hupun alle. Hänen ryppyiset sormensa puristivat savuketta pingottuneina.

”Tunnetko minut?” Edda kysyi.

Ensin Riina vain hymähti hänelle vastaukseksi ja soi Eddalle tympeän hymyn savun keskeltä. ”Tunnen”, hän vastasi. ”Tulit papan vuoksi. Sinua on hankala unohtaa.”

Edda käveli lähemmäs laajaa pylvässänkyä, jossa Riina lepäsi, ja istuutui sen reunalle. Hän antoi katseensa valua Riinan kasvoista tämän keholle etsien syytä tulolleen.

”Syöpä”, Riina sanoi. ”On jo selvää, että se on menoa nyt.”

”Olen pahoillani.”

”Minä en ole”, Riina vastasi ja kosketti nimettömässään kiiltävää vanhaa sormusta. ”Ne ovat odottaneet tätä kärsivällisesti, rukoilleet minua kotiin kuolemaan, etten vain vuotaisi kuiviin jossain ojassa syntieni kanssa. Sallittakoon tämä nyt niille.”

Edda tunnisti pelon, josta Riina puhui. Kirottu Suku oli levittäytynyt laajalle, eikä yksikään sen lapsi jäänyt suojatta, vaan jokaisen rekisteri pyyhittäisiin puhtaaksi lopun tullessa. Yhdenkin lankeaminen varjon alle ennenaikaisesti tiesi kaikkien – myös jo menneiden – kadotusta.

Aika oli syönyt yksityiskohdat heidän lankeemuksestaan, mutta isä oli kertonut Eddalle Suvun uhmanneen korkeampia voimia aikana, jolloin tuomiot olivat julmempia. Nyt he elivät ja kuolivat kituen ja odottivat kuolinvuoteillaan synninsyöjää, joka pelastaisi heidät.

Riina hylkäsi loppuun poltetun savukkeensa yöpöydän tuhkakuppiin. Huoneessa kärysi yhä ja savu verhosi kuolevia peittävän synnin katkun. Kerrankin Edda oli iloinen, ettei haistanut sitä saman tien. Nyt heidän kohtaamistaan oli siunattu jokapäiväisyyden illuusiolla.

”Toivottavasti et odottanut synnintunnustusta”, Riina sanoi. ”Elias odotti. Toivoi oikein, että kertoisin sanasta sanaan ne kamalat tekoni, joista äitinsä aina kuiski.” Riinan huulet vääntyivät ilkeään hymyyn ja hän laski kädet syliinsä. Edda näki hänessä nyt ripauksen jo poisvietyjä sukulaisia, veljiä ja sisaria.

”Mitä jos vaan jätetään tämä väliin?”

”Tätä ei noin vaan jätetä väliin”, Edda vastasi. Epäonnistuminen tarkoittaisi Suvun turmion ohella myös hänen oman elämänsä päättymistä, kun käärmeet ottaisivat omansa takaisin.

”Aivan, sinähän puhdistat kaikki ja päästät ne pahasta, vaikka jokainen tekee itse omat valintansa.”

Kiukku virtasi Riinan kasvoille kireisiin poskilihaksiin ja kulmakarvoihin. ”Ja sitten tulet tänne kertomaan, mikä on syntiä ja mikä ei. Ripustat kuolleet näytille, jotta jokainen pelkää sinun varjoasi lopun ikänsä. Ne antavat sinun periä tästä sotkusta juuri sen mitä haluat.”

Edda muisti isänsä kerran sanoneen, että ajan myötä kirottu Suku saattaisi parantua ja eheyttää rikkinäisen suhteensa Jumalaan. Katsoessaan Riinan punehtuneita poskia oli Eddalle kuitenkin selvää, että he valitsivat mieluummin toisen tien ja sulkivat itsensä kadotukseen.

”Minun siis pitäisi puhdistaa komeronne ilmaiseksi? Pelkkää hyvää hyvyyttäni?” Eddan ilme oli käynyt julmaksi. ”Taputtaa teitä syntisiä selkään ja sanoa, että kaikki hyvin. Kiitos, kun poljitte muut maahan tieltänne?”

Riina irvisti saman tien. ”Elin kuten elin. Jos se on syntiä, niin olkoon!”

”Ja miten sinä elit, Riina?” Edda kysyi tietäen varsin hyvin, ettei pitäisi toisen vastauksesta.

Riina hiljeni kysymykselle, hengitti hautakammionsa paksua ilmaa. Hän tutki Eddaa kulmiensa alta ja risti kätensä rinnalleen.

”Sehän selviää meille huomenna.”

Ilta talossa kului kevyemmin kuin Edda oli uskonut. Hän tapasi muitakin Suvun jäseniä, vanhoja ja nuoria, jotka olivat tulleet tänne nimenomaan häntä katsomaan. He huojensivat mieliään kättelemällä häntä ja puhumalla yläkertaan piilotetusta naisesta.

Savu nousi heidän käsistään, kun he kättelivät, ja pursusi heidän suistaan ja silmistään valheissa ja himoitsevissa katseissa. He olivat lauma samansieluisia kirottuja; heidän kasvonsakin sulivat samaksi kuvaksi hänen silmissään.

Edda tiesi, että jokaista odotti venytetty kuolema tässä talossa. Odotus, jonka päätteeksi hän pelastaisi heidät. Pirun onni suojeli heitä sattumilta ja sai heidät toivomaan nopeaa kuolemaa kuihtuvilla sairasvuoteillaan.

Osa heistä puhui kuitenkin Riinasta suvaiten. Heidän syntiensä savu ei noussut Eddan kurkkuun heidän puhuessaan, vaan he kertoivat Eddalle hyveitä kuolevasta naisesta. Jotkut siteet eivät muuttuneet vihaksi huhujen tai erossa vietettyjen vuosien tähden. Juuri nämä Suvun jäsenet nousivat myös jyrkät portaat yläkertaan hyvästelemään kuolevan. He olivat täällä Riinan vuoksi, eivät Eddan. Rakastivatko he syntistä ja vihasivat syntiä, kuten tuo hirveä sanonta kuului?

Edda ei tiennyt, mitä ajatella moisesta seisoessaan kahtia jakautuneessa huoneessa. Hänen sieraimiaan polttava savu nieli herkästi hellätkin sanat.

”Näit Riinan”, Elias totesi ja siemaisi kylmää juotavaansa.

”Näin. Hän vaikutti oikein miellyttävältä.” Kuin vedenpinnassa uiva hai, joka kierteli saalistaan. Edda oli kävellyt kohtaamisen jälkeen ulkona tuulessa hetken rauhoittaakseen kuumina käyviä tunteitaan.

Elias naurahti niin, että ruskeat hiukset varisivat hänen silmilleenkin. ”Ei tässä perheessä ole sielua, joka ei tarvitsisi sinua vuoteensa päätyyn.”

”Se ei estä teitä yrittämästä.” Edda oli uupunut pelastajana esiintymisestä, hän halusi vain pestä kätensä heistä kaikista.

”Kai me nyt yritämme. Tämä tilanne on vain mahdoton yhtälö. Kuka muka elää koko elämänsä täysin synnittä?”

”En minä mitään pientä syö vaan tuomittavia tekoja. Usko pois, turhan moni teistä ei edes yritä”, Edda vastasi.

He hiljenivät kuin kaksi ritaria, jotka jäivät äänettömyyteen arvioimaan toisen heikkouksia.

”Kerrohan Edda, kuka syö *sinun* syntisi?”

Totta puhuen Edda ei tiennyt oikeaa vastausta. Hän tiesi vain, mitä oli tehnyt isän kanssa. Kukaties hänkin olisi joku päivä ensimmäisenä ateriana uudelle synninsyöjälle, pelkkä linkki pitkässä ketjussa ja surullinen alkusoitto uudelle ikuisuudelle. Hänen omansa oli ollut jo kovin pitkä.

”Minulla on vain *teidän* syntinne.”

Hänen vastauksensa järkytti Eliaksen tyyneyttä, sai tämän säpsähtämään. Uhkaavuuden ja aikuisuuden illuusio särkyi ja puski kylmän kiven Eddan sydämeltä.

”Itketkö, kun Riina kuolee?” Edda kysyi.

”En edes tunne Riinaa. Mutta ehkä tunnen helpotusta? Äiti oli hyvin huolissaan siitä, että Riina saisi viimeiset naurut ja kuolisi tautisena johonkin nurkkaan.”

”Uskot kumminkin Jumalaan?”

Elias vältteli hänen katsettaan. ”Ei kukaan usko Jumalaan. Se on *pelkoa*.”

Eddan kasvot kääntyivät kohti portaikkoa, mieli vaelsi niitä pitkin jo yläkertaan. ”Et sinä vihaa Riinaa sen vuoksi, mitä hän on tehnyt. Näet itsesi tuolla vuoteella yhtä katkerana.”

”Kenties”, Elias vastasi ja sai Eddan katseen pehmenemään.

”Ehkä joku päivä te ette enää tarvitse minua.”

Elias tuntui ymmärtävän, mitä Edda tarkoitti, ja hän nojautui vaivihkaa lähemmäs. ”Minustako se muka alkaisi?”

Edda vaikeni. Käärmeet kierivät hänen sisuksissaan nautiskellen. Ne pilkkasivat hänen hyviä aikeitaan. Tämä oli niiden synnyinseutu, loputon kaivo, jossa ne sikisivät savusta aina uudelleen. Hän vilkaisi huomaamattomasti paikalle kerääntynyttä joukkoa, kannibaaleja.

”Sen päätät itse.”

Eddan unessa metsät olivat taas korkeita ja männyt vahvoja. Hän juoksi niiden seassa liitäen jokaisella hypyllä. Muiden juoksijoiden, leikkitoverien ja sisarusten, kasvot olivat kuluneet hänen muistinsa levyltä ja jäljellä oli vain harmautta.

Muukalaisen kasvot erottuivat kuitenkin aluskasvillisuuden seasta. Edda oli ainoa, joka näki ne. Miehen nimi oli Aí. He puhuivat matalin äänin ja Edda kuuli suuren salaisuuden. Aín huulilla lepäsi lupaus seikkailusta.

Mutta äiti itki ja huusi, kun *isä* vei Eddan, eikä hän palannut enää kotiin.

Riimuin kirjatut vuodet juoksivat ja Edda sai lisää ikää, kenties liikaakin. Moni kysyi isältä hintaa hänestä ja isä lähetti heidät aina matkoihinsa. Edda oli korvaamaton, eikä isä luopuisi hänestä koskaan.

Taivas kirkui punaista. Edda käänsi päänsä juuri, kun nuoli iskeytyi kohteeseensa. Aí kaatui maahan puristaen vatsaansa. Veri tulvi hänen sormilleen. Metsä sihisi käärmeistä ja painava pilvi nousi horisonttiin. Kyyneleet eivät auttaneet tähän.

Edda otti esiin veitsensä ja katsoi isää silmiin. Hän ei halunnut tietää, elikö niissä valheita, mutta saisi tietää sen kuitenkin. Isä painoi kätensä hänen kädelleen, ohjasi sen oikealle paikalleen ja työnsi.

Kun haava oli riittävän suuri, saattoi Edda upottaa kätensä siihen. Hän löysi etsimänsä verestä ja lihasta. Se sopi hänen pieniin käsiinsä täydellisesti. Edda vei maksan huulilleen ja söi. Hän söi, vaikka se sai hänet kakomaan ja nosti kitkerän nesteen hänen suuhunsa.

Metsä kuhisi käärmeitä. Ne sähisivät hänelle ja pistelivät. Rautaiset varvut taipuivat hänen ihoonsa, kuparin maku sykki hänen huulillaan. Lopulta hän nousi huojuen. Veri oli kuivunut hänen käsiinsä, eikä jäljellä ollut enää mitään syötävää.

Hän ei kaivanut Aílle edes matalaa hautaa, vaan jätti valehtelijan haaskoille.

Kesäyö oli paahtavan kuuma, kun Edda vääntyi pois peittonsa alta hikisenä ja vapisevana. Sydän tykytti hänen rinnassaan, vaati raikasta ilmaa paikassa, jossa hänen ei tarvitsisi nähdä Suvun jäseniä taas vuosiin. Ja vaikka Edda pakeni ulos viilenevään iltaan, viipyi savun maku hänen suussaan ja sieraimissaan.

Lopulta Edda hiipi keittiöön, täytti tarjottimen ruualla ja nousi sitten portaat ylös.

Riinan huoneen ovi oli raollaan, kun Edda saapui sille tarjottimensa kanssa. Hän ei huhuillut tai kysynyt lupaa sisäänkäyntiin. Eivät he ikinä nukkuneet hänen tulonsa jälkeen – eivät oikeasti.

Lattia narisi Eddan painavien askelten alla, ja Riinan ryppyiset kasvot kääntyivät hänen puoleensa.

”Toin ruokaa.” Edda laski tarjottimen Riinan syliin ja veti itselleen tuolin sängyn viereen.

Riina tutki tarjottimen sisältöä apaattisesti, hengitti hieman vaivalloisemmin. Kun Edda istui hänen vierelleen, Riina unohti ruuan tyystin.

”Oliko teillä hauskaa? Vaihdoitte meheviä tarinoita?” Riina kysyi. Hänen silmänsä tuikkivat julmina, mutta naisen sanoista oli kadonnut se pahin terä.

”Ympärilläsi kuohuu herkästi”, Edda sanoi. Riinan läheisyys sai hänen ihonsa väreilemään. Jos puoletkaan hänelle kerrotusta oli totta, tulisi ateriasta raskain aikoihin. Ja kuitenkin Riinan katse oli läpitunkevan rehellinen; se ei sopinut muiden maalaamiin mustiin kuviin.

”Usko mitä haluat. En tarvitse hyväksyntääsi. Tai muidenkaan.”

Riina kääntyi sylissään lepäävän tarjottimen ja sen antimien puoleen. Ohuet sormet kurkottivat kohti leipää lautasen reunalla ja Riina repi sen valkoisesta sisuksesta suupalan.

Synti ei kurkottanut ruokaan heti, kuten Edda oli odottanut. Se tuntui epäröivän. Mikä oli se kuolettava paha, joka sai ihmiset niin vihaamaan tätä naista?

”En muista milloin olisin viimeksi kuullut yhtä iljettäviä kommentteja”, Edda sanoi kalastellen uutta reaktiota. ”Tosin tapaan harvemmin viattomia, joiden päälle maailma on kussut vuosikaudet.”

”En muista itkeneeni vääryyksiä.” Riina irvisti maistaessaan valkoista leivän palaa.

Ruoka muuttui hiljalleen tummemmaksi. Se näytti kuitenkin yhä syötävältä ruualta, tuoksui yhä samalta. Edda antoi ruuan tuoksun kiusata sieraimiaan. Tuntui melkein siltä kuin hän olisi ollut tässä ensi kertaa ja syönyt tietämättä mitä odottaa.

Eddan lusikka upposi kananmunan pehmeyteen ja hän vei lusikallisen suuhunsa. Uusi maailma räjähti hänen tajuntaansa, kaiversi muiden viereen oman tilansa. Edda noukki lautaselta

haarukallaan lohta. Se painui suolaisena hänen kielensä kärjelle. Maku liukeni ihmetykseen, kun Edda tajusi, ettei se ollutkaan veren kuparinen lupaus. Ei, Edda maistoi ylpeyden ja ilkeyden, muttei mitään, joka olisi oikeuttanut hänen kuulemansa sanat.

Ruoka oli täynnä... mitättömiä ajatuksia. Kaikki, minkä Edda oli kutsunut esiin ruualla Riinan sisimmästä, oli toissijaista ja anteeksiannettavaa: aseiksi tarkoitetut sanat, valkoiset valheet, likaiset ajatukset ja kyseenalaistukset.

Lautanen oli tyhjä.

Edda ei oikein edes muistanut syöneensä sitä, sillä hänen olonsa oli kevyt. Hän maisteli tätä tunnetta. Savu ilmassa oli ollutkin vain savua.

Riina ei ilmaissut helpotusta tai ahdistusta. Hän tuijotti kattoa ja riutuneiden kasvojen ääriviivat piirtyivät voimakkaina Eddan verkkokalvoille hämärässä. ”Täytitkö vatsasi?”

”Olin väärässä.”

Riinan terävä leuka liikkui ja laskeutui. Jokin värähti tämän kasvoilla. ”Erehtyminen on inhimillistä.”

Edda tuijotti ruuan tähteitä. ”Olen pahoillani.”

”Niin minäkin.”

”Mitä haluat? Haluatko, että kerron heille?” Että rakkaus ei ollut syntiä, vaan synti eli pelon varjossa. Että viesti oli vääristynyt, kun sitä käytettiin vihan lietsomiseen.

Jokin painoi Eddan kurkkua, käärmeet olivat tyytymättömiä uhrilahjaansa. Hiki takertui hänen ihoonsa, kuumuus pisti, vaikka aurinko olikin jo väistynyt yön tieltä.

”Anna olla.” Riina pudisti päätään. ”Ei sillä ole mitään väliä.”

Riina oli päästänyt irti konflikteista. Hän tyytyi vahvistukseen siitä, että hän kelpasi Jumalalleen juuri sellaisena kuin oli. Kuten hän oli uskonutkin. Edda oli maistanut sen heidän jakamassaan ateriassa.

Riina ojensi kätensä Eddaa kohden, liikutti sormiaan hapuillen. Edda sulki oman kätensä siihen, ei osannut vain poistua paikalta työnsä päätyttyä, kuten oli aina ennen tehnyt.

He istuivat kytköksissä, kunnes Eddan tuli aika lähteä. Hän teki sen kevyin sydämin.

NOVELLIARVOSTELU SUSANNA HYNYNEN: SYNNINSYÖJÄ

Novelli näyttää yhdistelevän aineksia länsimaisista mytologioista kristillisiin teemoihin. Lopputuloksena on kiehtova idea yliluonnollisia ominaisuuksia saaneesta päähenkilöstä, Eddasta, joka auttaa kohtaamiaan epäilyttäviä hahmoja syömällä näiden synnit.Tarinan juoni ei ole turhan runsas ja monikäänteinen. Idea näyttää kuitenkin kantavan. Loppu jää juuri sopivalla tavalla auki niin, että kokonaisuus on ajatuksia herättävä. Tosin lopun käännettä olisi mielestäni voinut pohjustaa tai syventää enemmän. Toisaalta taas tällaisenaan novellin uskonnolliset ainekset eivät myöskään käy liian päällekäyväksi osaksi tarinaa.

Novellin parasta antia näyttävät olevan kerronta ja hahmot. Ne tuovat novellin ideaan tarpeellista syvyyttä. Päähenkilö on särmikäs, muita hahmoja kuvaillaan syntien kautta ja näin henkilöiden välisissä suhteissa on mielenkiintoinen jännite.

CAMILLA KANTOLA

H. P. Lovecraft
Historiallinen seura ry.

H. P. Lovecraft – Historiallinen seura ry.

H. P. Lovecraft – Historiallinen seura ry. on kesällä 2010 perustettu kauhu-, scifi- ja fantasiakirjailija Howard Phillips Lovecraftin muistolle omistettu seura. Seuran tarkoituksena on ylläpitää ja edistää kiinnostusta kauhukirjallisuuteen, edistää jäsentensä kirjallisia harrastuksia, tuottaa uusia lukuja Cthulhu-mythokseen, tukea roolipelitoimintaa sekä jakaa tietoa H. P. Lovecraftin ajan maailmasta.

Seuran puheenjohtajana toimii Joonas Widenius (joonas.widenius@gmail.com), sihteerinä Riikka Heimala-Lindqvist (oopperan_kummitus@hotmail.com) ja rahastonhoitajana Taneli Repo (taneli.repo@gmail.com).

Tutustu seuran uudistettuihin internetsivuihin ja liity jäseneksi hintaan 10 €/vuosi, jäsenmaksu sisältää mm. Kuiskaus pimeässä -lehden numerot kotiin kannettuna!

http://lovecraftseura.net
http://lovecraftseura.net/liity-jaseneksi

KUISKAUS PIMEÄSSÄ -LEHTI

Kuiskaus pimeässä nro 1/2015 ilmestyi keväällä 2015 ja on postitettu seuran jäsenille. Irtonumeron voi ostaa seuran sihteerin kautta hintaan 6 € + postikulut.

NUMERON 1/2015 SISÄLTÖÄ MM:

- Kirja-arvio: H. P. Lovecraftin kootut teokset (Jussi Katajala)
- Kirja-arvio: Stepanin koodeksi (Mixu Lauronen)
- Novelli: Jaakko ja pavunvarsi (Ville Pirttinen)
- Artikkeli: R niin kuin Rosvall (Joonas Widenius)
- Artikkeli: Kauhu on marginaalin harrastus – vai onko? (Joonas Widenius)
- Artikkeli: Uusi Englanti – Lovecraftin maa (Taneli Repo)
- Kirja-arvio: Maailmaa vastaan, elämää vastaan (Taneli Repo)
- Novelli: Saatanallinen sisäpiha (Lasse Lindqvist)
- Novelli: Keräilijä (Jani Kangas)
- Artikkeli: Varjoja menneisyydestä (Jokke Saharinen)

Musiikki kirjoittamisen apuvälineenä

ALUKSI

Tarinankuljetus, juonikuvioiden ja ideoiden takominen paperille voi olla välillä melkoista tervanjuontia. Moni hakeekin inspiraatiota ja ärsykkeitä toisista taiteista, kuten elokuvista, teatterista, maalaustaiteesta – ja musiikista.

Itselleni musiikki on tärkeä apuväline kirjoittamisessa. Eikä ihme; olen itsekin muusikko! Musiikki kytkeytyy saumattomasti yhteen stoorieni kanssa. Tässä kirjoitelmassani valotan hieman omaa tapaani käyttää taiten musiikkia kirjoittaessani. Toivottavasti muutkin kirjoittajat saavat sen myötä uusia ideoita ja ajatuksia!

ERI KIRJOITUSTYYLEILLE ERI MUSIIKKITYYLIT

Tiettyyn mielentilaan tarvitaan siihen sopivaa musiikkia. Silloin voi kirjoittaa tietyntyyppiseen genreen paremmin. Annan tässä muutamia esimerkkejä, kuinka olen itse tätä strategiaa hyödyntänyt.

Kauhua kirjoittaessani kuuntelen paljon black metalia. Pimeä, raastava, kylmä ja alkukantainen ote ajavat hyvin kauhutunnelmiin. Kauhua kirjoitellessani soittimessani ovat soineet sellaiset yhtyeet kuten Celtic Frost, Darkthrone, Burzum, Mayhem, Satyricon ja Master's Hammer. Juuri Master's Hammerin Rituál -levyä kuuntelin, kun kirjoitin *Hopeoitu vainaja* -antologiaan tarinan "Velesin kirja".

Splatterpunkin saralla taas kova inspiraation lähde oli death metal. Kun kirjoitin *Ja hän huutaa* -splatterpunk-antologiaan tarinaani "Itellajoonin blues", kuuntelin Possessedia, Deathia ja Cannibal Corpsea. Väkivaltainen, murjova musiikki, jonka sanoituksissa lihat ja suolet lentelevät, toimi hyvin taustamusiikiksi.

Miekkaa ja magiaa suoltaessa kuuntelen usein Manowarin levyjä. Manowar on vanhoja suosikkiyhtyeitäni ja miekan lailla iskevät kappaleensa lietsovat minuakin tarttumaan sanan säilään. Manowarin ohella Basil Poledouriksen *Conan The Barbarianin* soundtrack on minulle tärkeässä asemassa. Se on soinut taustalla kirjoittaessani miekkasankarini Oivas Repäsen seikkailuja. Muita miekkaan ja magiaan sopivia yhtyeitä ovat minulle olleet monet pakanametalliyhtyeet, kuten Moonsorrow, Metsatöll, Tharaphita, Thyrfing ja Vintersorg.

Fantasiaan laajemmin on toiminut minulla myös etno- ja kansanmusiikki, samoin kuin myös psykedeelinen rock ja klassinen musiikki. Runoelmassani *Ouramoinen* kuuntelin eteerisemmissä ja tunnelmallisemmissa kohdissa muun muassa Shamaani Duoa ja Hedningarnaa, kun taas uuden fantasiarunoelmani, *Uniajan*, eeppisimmissä kohdissa soivat klassisen musiikin puolelta **Richard Wagner**, **Edvard Grieg**, **Jean Sibelius**, **Sergei Prokofjev** ja U**uno Klami**.

Rillumapunk-tarinaani ”Tuopa tuoppi pirunkusta” kirjoittaessani kuuntelin **Reino Helismaata** ja **Tapio Rautavaaraa**. Kauhuwestern-kertomustani ”Maajumala” luodessa kuuntelin paljon countrya ja southern rockia, kuten Charlie Daniels Bandiä, **Johnny Cashiä** ja Lynyrd Skynyrdiä.

Vaihtelevasti ja tunnelman mukaan käytän eri tarinoissani edellä mainittujen lisäksi kuuntelumusiikkina ambientia, bluesia, punkia, hard rockia tai goottirockia. Aina vähän tunnelman mukaan. Nämä ratkaisut toimivat minulla. Kokeilemalla ja testaamalla voi jokainen löytää itselleen omat suosikkinsa kirjoittamismusiikiksi, ja monella varmaan sellaiset jo onkin.

Kokeilemalla ja testaamalla voi jokainen löytää itselleen omat suosikkinsa kirjoittamismusiikiksi.

SANOITUKSIEN HYÖDYNTÄMINEN TARINOISSA

Olen ujuttanut monista laulunsanoista otteita ja intertekstuaalisia (vai pitäisikö sanoa intermusikaalisia?) viittauksia tarinoihini. Haluan tällä tavoin kunnioittaa hyvänä pitämiäni bändejä ja salaa tutustuttaa pahaa-aavistamatonta lukijaa niihin. Annan tässä niistäkin muutaman esimerkin.

Tunnetuin varmaan lienee tässäkin lehdessä julkaistu tarinani ”Shamaanitar”, jonka taustana on Uriah Heepin mainio kappale ”Lady in Black”. Monia kohtia sanoituksista käytin siinä melkein suoraan suomeksi käännettynä. Samalla lyriikoiden sisältö osaltaan määritteli novellinkin sisältöä.

Esikoisrunoelmaani *Ouramoiseen* tungin paljonkin heavy metal -sanoituksia. Etenkin Manowarilta. Käänsin ne suomeksi ja sitten muovasin ne kalevalamittaan. Vähän oheen aitoa kansanrunoutta ja omaa tekstiä, sitten homman sommittelua kokonaisuudeksi ja kieliasun yhdenmukaistamista. Esimerkkinä Manowar-tekstistä mainittakoon sivulla 52 esiintyvä säe ”Nyt saat tuta miekan mahdin!”, joka on tietenkin aika suoraan Manowarin kappaleesta ”Power Thy Sword”, jossa lauletaan: ”Gods of war feel the power of my sword.”

Myös KISSiltä käytin sanoitusviittauksia *Ouramoiseen*. Jo heti sivulla 22 esiintyy säe ”yön

Ylipäätään käytän paljon viittauksia hyviin sanoituksiin.

olentojen keralla", joka tietenkin on KISSin kappaleesta "Creatures of the Night". Selvempi KISS-vihje löytyy ennen Ouramoisen tulista rakastelukohtausta Hetteettären kanssa. Sivulla 70 olevat säkeet "Nälkä lienee silmissäsi, kova polte syömmessäsi!" ovat tietenkin otettu KISSin Heaven's On Fire -kappaleen säkeistä "there's hunger in your eyes" ja "I got a fever ragin' in my heart ".

Eeppisemmästi *Ouramoisessa* olen viitannut virolaisen pakanametalliyhtye Tharaphitan kappaleeseen "Sündinud tules". Kappaleessa lauletaan seuraavasti:

"Võidelnud lahingus
Tapelnud sõjas
Sõjas kus palju valatud verd
See on iidse sõdalase mõõk
See on langenud kangelase mõõk
Sündinud põrgulikus tules
Karastunud jääkülmas vees"

Ouramoisen miekka vastaa omistajalleen sivulla 47 puolestaan seuraavasti:

"Synnyin kuumassa tulessa,
karaistuin jään kylmyydessä.
Olen miekka, sodasta tullut,
olen taistoissa tapellut!
Olen säilä sankareitten,
muinaisen soturin miekka;
tuiskin tulta, nielen verta
ja sivallan niin kuin sirppi!"

Ja hän huutaa -antologiassa olevassa tarinassani "Itellajoonin blues" sivulla 44 oleva kohta "Henkeni on kuin Saatanan puhaltama" on tietenkin suora lainaus Kotiteollisuuden biisista "Kivipää", jossa lauletaan: "Hengitys on kuin Saatanan puhaltama." Samalta sivulta löytyy myös kohta: "Letitän partani ja rasvaan miekkani". Se osoittaa Finntrollin kappaleeseen "Blodnatt", jossa lauletaan näin:

"Jag slipar mitt svärd, jag oljar min brynja
Flätar mitt skägg och tjärar mitt tryne"

Sielun Veljiin viittasin Mustaa lihaa -antologian tarinassani "Taikapulveria". Sivulla 49, tarinan alussa päähenkilö Vesku kertoo: "Pääni on ohutta lasia". Se on otettu suoraan Siekkareiden kipaleesta "Sumuista hymyä", jossa lauletaan: "Pää on ohutta lasia".

Ylipäätään käytän paljon viittauksia hyviin sanoituksiin. En ehkä kerro tässä enempää, loput kannattaa tarinoistani etsiä. Etsivä löytää.

LOPUKSI

Kuten esimerkeistäni voi huomata, musiikkia voi monella tavalla käyttää kirjoittamisen apuna. Uskon, että monella kirjoittajalla on omat tapansa ja keinonsa, jotka poikkeavat omistani. Ne kaikki ovat yhtä arvokkaita ja kaikkia kannattaa kokeilla. Luovuudella ja testailemalla jokainen voi löytää oman tapansa hyödyntää musiikkia kirjoituksissaan.

Tätä artikkelia kirjoittaessa taustalla ovat soineet seuraavat heavy metal -levyt:

Wolf: Edge of the World
Icon: Icon
Loudness: Thunder in the East

JUHA JYRKÄS

YHDISTYSANSIIBELI

Päätoimittaja ja toimitussihteeri haussa!

Haussa Kosmoskynälle päätoimittajan ja toimitussihteerin paikat numerosta 1/2016 alkaen. Päätoimittajalta edellytetään joko toimittajakokemusta tai vankkaa kirjoittamisen tai kirjallisuuden tuntemusta. Päätoimittajan on hyvä olla organisointikykyinen ja aloitteellinen. Hänelle maksetaan nimellinen korvaus työstä.

Toimitussihteerin tehtäviin kuuluu käytännön asioissa auttaminen, kuten painon kanssa asioiminen sekä lehden kokoamisessa auttaminen.

Molempiin hommiin on saatavissa tukea ja koulutusta.

Kosmoskynä 4/2015 hakee kirjoittajia!

Lehden teemana ovat eläimet sekä kansanperinten käyttö spekulatiivisessa fiktiossa. Lehteen kaivataan sekä lyhyitä fiktiivisiä tekstejä että asiapitoisia artikkeleita. Tekstit pyydetään lähettämään päätoimittajalle mieluiten RTF-muotoisina tekstein 15. 10. 2015 mennessä osoitteeseen juri. timonen@outlook.com. Kosmoskynä ei maksa kirjoituspalkkioita.

Valtakunnallisen Nova-novellikilpailun tulokset julkistettiin Atonova-tapahtumassa Turussa lauantaina 12. 9. 2015. Kilpailun voittaja on Aleksi Kuutio novellillaan "Solmuntekijä". Toiseksi tuli Hertta Vierula novellilla "Lopussa" ja kolmanneksi Artemis Kelosaari novellilla "Herhiläiskuningattaren siivet".

Kuudettatoista kertaa järjestettyyn kilpailuun lähetettiin tänä vuonna yhteensä 191 novellia, mikä oli lähes yhtä paljon kuin viime vuoden ennätys, jolloin kisaan lähetettiin 198 novellia.

Finalistinovellit olivat tänäkin vuonna monenlaisia. Kauhu, steampunk ja koneen ja ihmisen suhde tuntuivat olevan kirjoittajien kiinnostuksen kohteina, ja jatkoonpäässeiden novellien ajatusmaailmassa oli löydettävissä posthumanistisia tai transhumanistisia teemoja.

Nova on palautteellinen science fiction- ja fantasianovellien kirjoituskilpailu, ja sen tarkoituksena on sekä kannustaa kirjoittamaan että kouluttaa kirjoittajia. Jatkoon päässeet 25 novellia saavat henkilökohtaisen palautteen, ja Novan kotisivuille on koostettu yleispalaute vuosien saatossa huomatuista yleisimmistä aloittelevan kirjoittajan kompastuskivistä. Kilpailun järjestävät Suomen Tieteis- ja Fantasiakirjoittajat ry ja Turun Science Fiction Seura ry.

Esiraati, johon kuuluivat Minttu Carole, Henna Sinisalo sekä Mia Myllymäki, arvosteli kaikki novellit ja valikoi niistä finaaliin 25 parasta, joista tuomaristo valitsi kymmenen kärjen. Tuomareina toimivat tänä vuonna Suomen tieteis- ja fantasiakirjoittajat ry:n puheenjohtaja Olli Lönnberg, kirjabloggaaja Hanna Matilainen, Nova-voittaja Anna Malinen sekä Kosmoskynä-lehden päätoimittaja Juri Timonen.

Tulokset:

1. Aleksi Kuutio: Solmuntekijä (200 €)
2. Hertta Vierula: Lopussa (100 €)
3. Artemis Kelosaari: Herhiläiskuningatteren siivet (50 €)
4. Ville V. Kokko: Paholaisen kellari (40 €)
5. Asta Leppä: Avain (40 €)
6. Anu Korpinen: Noidan perintö (40 €)
7. Reetta Vuokko-Syrjänen: Yhden suhde kolmeen (40 €)
8. Frida Maria Pessi: Lähikuvassa kuolema (40 €)
9. Teemu Korpijärvi: Kuivakalliossa kadonnut (40 €)
10. Milla Mäenpää: Exipus aspros (40 €)

Loppukilpailuun pääsivät lisäksi seuraavat nimimerkit: Allianssi, Der Zauberer, Flint, harakka, Isetnofret, kapteeni Kimuratti, Lasilintu, Merseida, Paska kaupunni, reissumiesSF, Riverdance, Sinisumu, suolakurkku, Traakki sekä Xendros.

Onnittelut kaikille!
Leila, Nova-sihteeri

Pulahdus tarinaan

KOLKON TUNNELMAN LÖYTÄMISESTÄ JA YLEISPÄTEVÄN KAUHURESEPTIN HANKALUUDESTA

Raahen merimuseossa on näytteillä maailman vanhin säilynyt sukelluspuku, nimeltään Wanha Herra. Se on uhkaavan näköinen ja groteski, vasikannahasta valmistettu. Siis oivallinen keinoiho ja suojakerros, kun sukellan ajatusteni tummaan veteen. Etsin jälleen kauhutarinan inspiraatiota, ehkä jopa yleispätevää reseptiä.

Painuessani toiseuden pinnan alle olen huomannut, että kuvat ja paikat innoittavat minua. Wanha Herra kutkuttaa ajatuksia ja ihoa juuri sopivasti, myös autiotalot ja hylätyt paikat tekevät saman. Niistä kumpuaa surumielisyyttä, joka parhaimmillaan on hyvin kaunista. Kyse on tunnetiloista, joita pyrin kauhua kirjoittaessani hyödyntämään, ammentamaan niistä innoitusta. Minulle ideoiden ja tunteiden avaimina toimivat myös luonto sekä synnyinseutuni maisemat Etelä-Pohjanmaalla. Molemmissa on jotain suurta, puhdastakin, mikä vapauttaa ajatuksia ja auttaa ideoiden löytämisessä.

Wanhan Herran lieriömäisen ja ryppyisen keskiruumiin halkaisee leikkaus, joka kiinni harsittuna pysyy vain vaivoin koossa. Pää on kartio, jonka kärkeen työntyy ruosteinen ilmaputki. Silmäaukot... Kaksi pyöreää ja utuista lasia, joiden alapuolella suu ammottaa ympyränä kuin happea haukkovalla kalalla.

Hahmotan ympäristöäni kuvina. Minulla on myös näkömuisti. Silmieni takana pyörii jatkuvasti mieleni tuottama visuaalinen pulina – halusin sitä tai en. Visuaalisuus liittyy voimakkaasti siihen, miten pääsen työstämäni tarinan sisään ja tavoitan sen tunnelman. Kokonaisuuden hahmottelu alkaa aina ideoista. Tarinan ideointi- tai suunnitteluvaihe onkin minulle rakkainta kirjoittamisprosessissa. Silloin kaikki on vielä tuoretta ja koko maailma niin sanotusti auki.

Wanha Herra kirvoittaa lähes vaivatta ajatuksen hybriksessään kadonneesta ja kammottavalla tavalla hukkuneesta sukeltajasta. Hänen sielunsa on jäänyt puvun vangiksi, koska auttajat eivät koskaan tulleet. Mutta hän vartoo heitä yhä, veden vihertävän hämärän ja pohjalietteen saartamana. Pyöreät silmät ja suu luotuina kohti pinnalta kajastavaa valoa kuin pelastusta...

Tarinaa hahmotellessani keksin välähdyksiä sen tapahtumista. Ne saattavat olla kokonaisia kohtauksia, joiden ajallinen järjestys keskenään on aina sekaisin, tai yksittäisiä tuokiokuvia. Tuokiokuvat sisältävät usein tunnelman siemenen, jonka sävy voi liittyä aikaisemmin mainittuihin ajatusten katalyytteihin ja niiden herättämiin mielikuviin, kuten esimerkiksi Wanhaan Herraan ja edellisen kappaleen hukkuneeseen sukeltajaan.

Suunnitellessani tarinaa pyrin jatkamaan tuokioiden tunnelmaa, muovaamaan siitä loogisia muuntumia ja levittämään ne koko tarinan alalle. Kun kirjoitan, elän siis suunnitelmani uudelleen, ja yritän vangita sanoiksi mielikuvieni sisällään pitämän tunnun. Muistan ensimmäisistä novelleistani, että paperilta luettuna ne eivät tuntuneet läheskään

samalta kuin suunnitelmissani ennen kirjoittamista. Sama pätee osittain edelleen: mieleni kuvat saavat lopullisen muotonsa vasta, kun puen ne sanoiksi. Enää ero ei ole niin suuri kuin alussa – tai sitten olen vain oppinut hyväksymään sen.

Kauhun kirjoittamisessa minua kiehtoo juurikin tunnelma, siihen liittyvien ajatuskuvieni pukeminen sanoiksi. En ole perusluonteeltani optimisti, olen myös tummiin ajatuksiin ja murheeseen taipuvainen. Ehkä se selittää viehtymystäni. Ahdistuksen ja pelon eri hahmot ovat minulle tutumpia kuin seesteisyyden rauhallinen virta tai onnen kuohuva koski. Jokaisessa tarinassa on aina jotain kirjoittajastaan. On myös kirjallinen klisee sanoa vuodattavansa teksteihinsä sisimpäänsä, mutta se on ainakin osa totuudesta. Kauhuni heijastaa minua ja ajatuksiani, elämäänikin. Mutta ei juuri tätä päivää, vaan yleensä jo etäämmäs jäänyttä. Sanat ovat muokattuja ja verhottuja – suodatettuja – enemmän tai vähemmän käsiteltyjä kuvia ja tuntemuksia.

Hyvä kauhutarina on minusta tunnelmaltaan (luonnollisesti) pelottava ja ahdistava, kolkkokin. Surumielinen on lupa olla, mutta mukana täytyy olla lisäksi jotain kaunista – mitä viimeksi mainittu ikinä tarkoittaakaan. Wanhan Herran tapauksessa se voisi olla sukelluspuvun uhkaava ulkomuoto, joka tarkemmin katsottuna on myös sympaattinen. Jo mainittujen kauhun raaka-aineiden ohella pidän groteskeista, makaabereista ideoista. Kauhukuvaston täytyy mennä tarpeeksi pitkälle. Minusta kirjoittajan ei sovi pelätä olevansa epäsovinnainen; että kahvi menee lukijalta jossain vaiheessa väärään kurkkuun! Se on vain hyvä, jos niin käy. Haluan kauhutarinalta siis myös inhon väristyksiä, mutten kaiken aikaa. B-makuisia aineksiakin saa olla mukana. Wanha Herra siis paljastakoon heti toisen kintaansa tilalle neulotun, sahahain kuonon tappoterän!

Mutta useimmissa todetuissa reseptin aineksissa on keskinäiset ristiriitansa: En halua lukijana ahdistua liiaksi, koska tahdon viihtyä lukemistoni parissa. Siksi pelkkä ahdistuksessa ja peloissa vellominen on raskasta. Toisaalta liika viihteellisyys tylsyttää kauhun pistävimmän terän. Samoin yletön verellä ja suolenpätkillä mässäily vie aineistonsa helposti mustan huumorin kirjoihin.

Äkkiä tuntuukin, että kauhutarinan reseptejä on helppo keksiä, paljon vaikeampaa on saavuttaa tasapaino ja löytää ainesten sopiva sekoitussuhde. Ja paistaa hartaudella kohotettu taikina oikeassa lämpötilassa, ei liian pitkään eikä liian vähän aikaa. Tähän kaikkeen tarvitaan selvästi sukelluspukua, joka on tehty vasikannahasta, pukua, joka on ystäväsi, mutta näyttää samalla riittävän pelottavalta säikyttääkseen toiseuden onnellisimmat kalat tiehensä.

Olisi hauska jäädä syvyyteen, olla kadoksissa Wanhan Herran mukana vielä hetken, mutta on aika palata takaisin pintaan. Mitä siis sukelluksesta jäi käteen? Ainakin jotain siitä, miten kauhua kirjoittaessani pääsen sisään tarinaan ja sen tunnelmaan – ja saan toivottavasti osan siitä myös paperille. Entä löytyikö hyvän kauhutarinan resepti? Ei varsinaisesti, joten annetaan kokin säveltää, koska osa aineksista unohtui kaupan hyllylle – tai tässä tapauksessa toiseuden pohjaan.

HEIKKI NEVALA

► Heikki Nevala (s. 1982) on eteläpohjalainen kirjailija, joka asuu Lieksassa. Häneltä on julkaistu yli neljäkymmentä novellia lehdissä ja antologioissa. Nevalan esikoisteos, novellikokoelma Arvet (Turbator), ilmestyi 2010. Samana vuonna hän voitti Turun Science Fiction Seura ry:n jakaman Atorox-palkinnon. Nevala työskentelee optikkona. Kesän kynnyksellä häneltä ilmestyy yhteistyössä kuvittaja Carlos da Cruzin kanssa lapsille suunnattu tietokirja Tutut oudot eläimet (Tammi).

Pari ajatusta musiikista kirjoittamisesta

Monet tutkijat ja teoreetikot – kuten englantilainen Steven Mithen mainiossa kirjassaan *The Singing Neanderthals* – ovat arvelleet, että ihmisen esi-isät oppivat laulamaan ennen kuin puhetaito kehittyi. Musiikki tuntuu olevan ihmisen aivoissa paljon puhetta syvemmällä, siinä mitassa että moni puhekykynsä menettänyt on huomannut pystyvänsä yhä laulamaan. Kovin usein kirjailija kuitenkin huomaa menettävänsä kirjoitustaitonsa yrittäessään ujuttaa musiikkia tarinaansa.

On toki kovin helppoa kuvailla epookkia tai tehdä tunnelmaa heittämällä tekstin sekaan pari kaikille tutun kappaleen nimeä – jos voi olla edes kohtuullisen varma, että lukijalle tulee niistä samanlaiset fiilarit kuin kirjoittajalle. Mutta ”Pitkä kuuma kesä” ei totisesti tuo jokaiselle 1980-luvun kasvatille mieleen rentoa meininkiä, nuoruutta ja vapauden tuulia. Joillekin ”Pikkuveli” on 1980-lukua, toiset tuntevat vain 2000-luvun coverversion.

Kirjoittajalle ilmeinenkin kulttuuri-, epookki- tai tunnelmaviite saattaa siis olla lukijalle vieras, ja jos se nyt sitten sattuukin olemaan tuttu, se saattaa tuntua banaalilta ja naurettavalta: ajatellaan nyt vaikka kaikkia niitä romaaneja, joissa yhdysvaltalaisten pikkukaupunkien tunnelmaa luonnehditaan Bruce Springsteenillä. Kyllähän Springsteen kuvaa sitä maailmaa parhaimmillaan oikein hyvin, mutta hänen nimensä käyttäminen tunnelman kuvaamiseen aiheuttaa lukijassa hyvin herkästi ”plääh!”-reaktion.

Eihän kaikkien viittausten toki tarvitse olla jokaista lukijaa varten. Tarinaan voi sijoittaa pieniä musiikillisia geokätköjä monien ohikuljettaviksi ja harvojen löydettäviksi. Pieni missaus ei välttämättä vähennä lukunautintoa: selvitin vasta äsken, että vuosia sitten lukemani Åke Edwardsonin *Se ei päättyä saa* -romaanin nimi on peräisin Freestyle-yhtyeen Suomessakin isosta hitistä ”Vill ha dig”. Minulle, 80-luvun nuorelle, diskopop oli vierasta ja vastenmielistä kamaa silloin, kun oli niin kovin tärkeää tykätä vain ”hyvästä” musasta. Sittemmin musiikkikulttuuriheimot ovat etääntyneet entisestään.

SARI ERONEN-MÄKELÄ

Mutta miten sitten voi kuvailla asiaa, joka on tajunnassamme paljon syvemmällä ja vanhempana kuin kieli? Klassisen musiikin puolella on kehitelty vuosisatojen ajan kirjallista menetelmää musiikin kuvailemista varten, eivätkä tulokset ole, meidän muunlaisen musiikin parissa kasvaneiden mielestä, kovinkaan onnistuneita. Musiikkia ja sen teoriaa tuntevallekin kuulijalle melodia,

harmonia ja rytmi ovat vain pieni osa musiikin sisällöstä ja siitä, mitä se kuulijan mielessä herättää.

Lisäksi suurin osa tuntemuksista on perin yksilöllisiä. Peilaamme niitä kaikkeen, mitä olemme kokeneet ja mitä olemme kuulleet, missä tilanteissa olemme kuulleet tällaista musiikkia tai muunlaista musiikkia, mitä odotamme siltä. Meshuggah lataa joihinkin meistä valtavan voiman ja yhteisöllisyyden tunnun, väylän purkaa asioita hallittuna vimmana. Joitakin muita sama ärjyvä kitaravalli vain ahdistaa. Kolmannelle se voi olla yhdentekevää surinaa. Mozart saattaa olla yhdelle absoluuttista kauneutta, täydellistä ääntä – ja toiselle sievistelevää, pinnallista tilulilua ummehtuneen aateliston puutarhakekkereillä.

Koska musiikin kokemus on niin henkilökohtainen, sitä voi (yrittää) käyttää henkilöhahmon persoonan valottamiseen. Mihin hän kiinnittää huomiota itselleen oudossa kappaleessa? Millaisia muistoja ja mielikuvia tuttu sävelmä herättää? Kaikki tämä kertoo siitä, mitä hän on ja miten hän suhtautuu ympäristöön ja ympäristö häneen. Itse olen mm. symboloinut läpisävelletyllä musiikilla jähmettynyttä, jäykkää ja konservatiivista yhteisöä vastakohtana improvisoivan (rytmi)musiikin anarkistiselle vapaudelle ja arvaamattomuudelle.

Vielä mutkikkaammaksi asia menee, jos haluaa käyttää näkökulmahenkilönä muusikkoa. Oletteko koskaan lukeneet kenenkään muusikon elämäkertaa, jossa kuvailtaisiin millaista on soittaa musiikkia tai säveltää musiikkia? En minäkään, ja minä olen sentään lukenut (ja suomentanut) aika monta musiikkikirjaa.

Jos muusikko soittaa nuoteista tai sointumerkeistä kappaletta, joka ei ole ennestään kovin tuttu – vaikkapa treenattavaa tai äänitettävää uutta biisiä – saattaa mieleen juolahtaa jopa sointujen tai sävelien nimiä: ”Tämän tahdin jälkeen tulee Dee-seiska.” Tutumpaa kappaletta soittaessaan hän luultavammin miettii säveliä tai soinnutuksia pikemminkin sormituksina tai käsien asentona – geometrisenä mielikuvana otteesta tai ihan puhtaasti lihasmuistikuvana: ”Nyt tulee se hankala venytys.” Hyvä muusikko ajattelee yleensä vähintään tahdin–pari etukäteen, kun sormet ovat valmistautumassa seuraavaan sävelkulkuun tai sointuotteeseen. Mitä tutumpi kappale, sitä vähemmän hän ajattelee sitä sanoina – korkeintaan laulun sanoituksen avainkohtina. Jos kappale on niin tuttu, että aivoihin mahtuu sanallisia ajatuksia, ne voivat vaellella musiikissa, tilanteessa tai sen ulkopuolella:

”Nyt tulee se kohta missä ei saa kiilata. Anna rumpalin soittaa filli loppuun, odota sen ykköstä.”

”Äsh, tää soolo venyy liikaa. Ideat alkaa loppua... Laulaja, mikin ääreen siitä niin että päästään vikaan kertsiin.”

”Mikä tässä viulussa oikein särisee? Kuuleeko muutkin sen? Joku resonoi aina kun soittaa dessän.”

”Hitto miten pieleen toi spotti on suunnattu. Ei näe yleisöstä mitään kun se paistaa silmiin.”

”Soundi pieree tosi pahasti. Pitäis mennä kyykkyyn ja säätää pedaalia, mutta ei tässä ehdi, on niin paljon soitettavaa, ei ehdi, komppi putoaa jos kyykistyn...”

”Mikä sen toisen bändin basistin nimi oli? Tosi makee se sen Tunska*... sopi niin mukavasti käteen... oispa rahaa, ostaisin samanlaisen. Mut tästä ritsasta ei saa tarpeeks vaihdossa.”

”No niin, enää yks biisi, sitten päästään täältä pois. Ei kai nää pellet halua mitään encorea, eihän?”

J. PEKKA MÄKELÄ

Musiikkia ja sen teoriaa tuntevallekin kuulijalle melodia, harmonia ja rytmi ovat vain pieni osa musiikin sisällöstä.

► J. Pekka Mäkelä on koillishelsinkiläinen kirjailija ja kirjallisuuden suomentaja. Hän kirjoittaa parhaillaan seitsemättä romaaniaan. Mäkinen on harrastanut musiikkia, laulujen tekemistä ja musiikin äänittämistä parikymppisestä asti.

* (Gibson) Thunderbird -mallinen basso.

HANNA POROPUDAS

Morren maailma

TUO KIRJA-ALAN PALVELUT LÄHEMMÄKSI KIRJOITTAJIA

Monipuolisia kirja-alan palveluja tarjoava Morren maailma ja Suomen tieteis- ja fantasiakirjoittajat ry tiivistävät yhteistyötään jäsenistön eduksi.

Suomen tieteis- ja fantasiakirjoittajat ry uudistaa jäsenilleen tarjoamaansa arvostelupalvelua. Novellien lähettäminen arvostelupalveluun on edelleen jäsenille maksutonta. Sen sijaan romaanikäsikirjoitukset jäsen maksaa jatkossa kokonaan itse. Arvostelupalveluun voi edelleen olla yhteydessä myös pitkän proosan osalta, mutta yhdistys suosittelee lämpimästi kirjoittajia kääntymään Morren maailman puoleen, jonka palveluista jäsenet saavat 15 % alennuksen.

Kaikkihan eivät pyri laajalevikkisiin julkaisuihin, vaan esimerkiksi yksityinen sukutarina voi ansaita kunnon kustannustoimituksen

ARVOSTELUPALVELUSTA TAKAKANSITEKSTEIHIN

Hanna ”Morre” Matilainen on spefikentän tunnettu moniosaaja. Hän on ehtinyt tehdä paljon jo ennen Morren maailman perustamista. Hän on mm. opiskellut kotimaista ja yleistä kirjallisuustiedettä, luovaa kirjoittamista, suomen kieltä ja folkloristiikkaa sekä työskennellyt myyjänä Akateemisessa kirjakaupassa. Tällä hetkellä hän on lisäksi Osuuskumma-kustantamon kustannusjohtaja.

– Olen aina ollut kiinnostunut kirjoittamisesta ja lukemisesta, fantasian maailmaan hurahdin 11 vuoden herkässä iässä ja se oli menoa. Haaveilin pitkään äidinkielenopettajan työstä, mutta opettajasijaisuuksien tekeminen viitoitti polkua muualle, Matilainen kertoo.

Morren maailma on toiminimiyritys, joka tarjoaa kirja-alan palveluja monipuolisesti: arvostelupalvelua, kustannustoimitusta, kielenhuoltoa, luovan kirjoittamisen ohjausta, sähkökirjapalvelua, kirjoittajamatkoja, tiedotteita ja takakansitekstejä, siis melkein mitä tahansa, mutta kustantamo Morren maailma ei kuitenkaan ole.

Kipinä toiminnan aloittamiseen tuli eräältä kustantamolta, jolle Matilainen työskenteli freelancerina. Aluksi ajatus yrityksen perustamisesta tuntui epätodelliselta, mutta kunnon yöunet paljastivat idean nerokkuuden: Morren maailman kautta hän pystyisi saamaan palvelut helpommin myös yksityishenkilöiden ulottuville.

– Erityistä toiminnassani on se, etten tee tätä vain kustantamoille, vaan myös yksityisille kirjoittajille; omakustantajille, harrastelijoille jne. Tavoitteenani on auttaa kirjoittajia heidän matkallaan kohti tavoitteellista, kunnianhimoista kirjoittamista. Kaikkihan eivät pyri laajalevikkisiin julkaisuihin, vaan esimerkiksi yksityinen sukutarina voi ansaita kunnon kustannustoimituksen, Matilainen sanoo.

Morren maailma ottaa vastaan monenlaisia tekstejä. Matilainen sanookin, että parasta työssä on sen monipuolisuus. Asiakastekstit voi karkeasti luokitella kahteen ryhmään: hänen erityisosaamisalaansa spekulatiiviseen fiktioon sekä suku- ja elämäkertatarinoihin.

– Runot ja draamakäsikirjoitukset eivät ole vahvuusaluettani ja ne jätän mieluusti asiantuntevammille henkilöille. Raapaleet sen sijaan otan kyllä käsittelyyn, mutta mieluusti useamman kerralla.

KIRJOITTAJA HYÖTYY PALAUTTEESTA

Arvostelupalveluun lähetetyn tekstin Matilainen käy tarkasti läpi juonen, rakenteen, henkilöhahmojen ja dialogin osalta. Kielioppiin hän ei puutu kovin tarkasti, mutta huomauttaa usein toistuvista virheistä. Tekstien yleisin kehityskohde on rönsyilevä juoni, johon on koetettu saada liikaa asioita mukaan. Tällöin Matilainen nostaa esille keskeisimmät ja parhaimmat palat ja kehottaa kirjoittajaa karsimaan muut pois. Hän myös huomauttaa, jos jokin henkilöhahmoista on tarpeeton, epäuskottava tai epälooginen.

– Nostan esiin myös hyviä puolia, koska niistä pitää ilman muuta olla tietoinen. Usein tällaisia ovat juonen kuljetus, jännite, henkilöt, huumori ja kieli.

Kun kirjoittaja lähettää tekstinsä arvostelupalveluun, on hänen hyvä olla valmistautunut ottamaan palautetta vastaan. Usein kirjoittajat jo tietävätkin tekstiensä ongelmakohdat, mutta eivät osaa ratkaista niitä ilman ulkopuolisen apua.

– Kehun ja kiitän, mutta osaan kritisoidakin. Mitä valmiimman tekstin lähettää, sitä enemmän palautteesta hyötyy. Karkeasta luonnoksesta on hankala antaa tarkkaa palautetta, Matilainen sanoo. Palvelun hintaan sisältyy myös ns. jälkipyykki. – Jos palautteesta on kysyttävää, niin jatkan keskustelua mielelläni.

Arvostelupalvelussa tekstin muotoilulle ei ole tarkkoja vaatimuksia. Palvelun hinta perustuu merkkimäärään, joten fontista, liuskoista ja riviväleistä ei tarvitse murehtia. Lähtöhinta on 50 euroa ja sillä saa arvioinnin 100 000 merkin pituisesta tekstistä. Tästä ylöspäin hinta muodostuu noin 0,27 euroa / 1 000 merkkiä. Kotisivuilta www.morrenmaailma.fi löytyy laskuri ja esimerkkejä, ja Matilaiselta voi tiedustella hintaa myös suoraan. Suomen tieteis- ja fantasiakirjoittajat ry:n jäsenet saavat 15 % alennuksen kaikista palveluista matkoja lukuun ottamatta.

Suuret menestystarinat antavat vielä odottaa, mutta muutamat palvelua käyttäneet kirjoittajat ovat saaneet käsikirjoitukselleen kustantajan.

– On vaikea sanoa, johtuuko se palautteestani vai ei. Lausuntoni voi aina liittää kustantamolle lähetettävään saatekirjeeseen. Monissa kustantamoissa minut jo tunnistetaan ja tiedetään.

Tärkeä vinkki kirjoittajille on jättää turha itsekritiikki pois.

– Tee kokonaisuus ensin valmiiksi ja keskity sitten vasta viilaamaan yksityiskohtia. Anna tekstille myös aikaa, kiireellä ei synny mitään, Matilainen neuvoo.

MIA MYLLYMÄKI

KUSTANNUSTOIMITUSTA FANTASTISELLA OTTEELLA

LAUSUNTOPALVELU * KUSTANNUSTOIMITUS * KIELENHUOLTO

TARJOUS SUOMEN TIETEIS- JA FANTASIAKIRJOITTAJAT RY:N JÄSENILLE

KAIKISTA MORREN MAAILMAN PALVELUISTA 15 %:N ALENNUS!
KERRO JÄSENYYDESTÄSI TOIMEKSIANNON YHTEYDESSÄ.
ALENNUSTA EI MYÖNNETÄ JÄLKIKÄTEEN.

MORRENMAAILMA.FI HANNA@MORRENMAAILMA.FI

H. P. Lovecraft:
Unennäkijän muistikirja.
H. P. Lovecraftin kirjoituksia
Juha-Matti Rajala (toim.)
Vaskikirjat (2014), 163 s.
ISBN 978-952-5722-19-2

Unennäkijän muistikirja on Juha-Matti Rajalan kääntämä ja toimittama kokoelma H. P. Lovecraftin kirjoituksia. Esipuheen ja liiteosion lisäksi kirja jakaantuu neljään osaan.

Osa I: Kirjoittamisesta sisältää Lovecraftin hyvin lyhyen omaelämäkerran Merkintöjä eräästä epähenkilöstä. Lovecraft kertoo lapsuudestaan ja kirjallisen makunsa sekä mielikuvituksensa kehittymisestä enemmän kuin aikuisiästään. Aikuisuutensa merkittävistä seikoista hän mainitsee amatöörijournalistien seuraan liittymisen, millä olikin suuri vaikutus hänen uraansa.

Lyhyt kirjoitus Outojen tarinoiden kirjoittamisesta syventyy Lovecraftin kirjoitusmenetelmään sellaisena kuin hän ”keskimäärin” sitä noudattaa – tai on noudattamatta. Menetelmään kuuluu muun muassa tarinan tapahtumien kirjoittaminen ensin kronologisessa järjestyksessä ja sen jälkeen siinä järjestyksessä, missä se lukijalle paljastetaan. Oman kirjoittajan laatunsa ylläpitämiseksi hän piti tärkeänä lukea ja analysoida vain hyvien kirjailijoiden tekstejä ja varoitti kioskikirjallisuuden turmelevasta vaikutuksesta kirjalliseen ilmaisuun.

Teoksen toinen osa sisältää Lovecraftin varsinaisen muistikirjan, johon hän kokosi viidentoista vuoden ajan ennen kuolemaansa ideantynkiä, ajatuksia, unia ja vastaantulleita outoja faktoja. Viimeksi mainitusta esimerkkinä olkoon friikkisirkuksessa esiintynyt mies, jonka vatsasta pilkisti tämän vajaakehittynyt siamilainen kaksonen. Tästä aiheesta Lovecraftilla oli mielessään muutamia erilaisia juonivaihtoehtoja, joita hän kuvaili tähän teokseen sisältyvässä kirjeessään Duane Rimelille.

Kolmanteen osioon on valikoitu muutama kirje Lovecraftin laajasta kirjeenvaihdosta (Rajala mainitsee esipuheessaan sen sisältävän nelisenkymmentätuhatta kirjettä, joista vain osa on julkaistu). Näissä kirjeissä Lovecraft kuvailee joitakin uniaan, joista monet ovat olleet innoituksena hänen kertomuksilleen. Hänellä oli ilmeisen eläväinen unimaailma, seikka, jonka hän joissakin kirjeissä mainitseekin. Lisäksi Lovecraft kirjoitti joskus unensa muistiin herättyään, ennen kuin niiden yksityiskohdat häipyivät mielestä.

Kirjan neljäs osa, Dagonin puolustus, sisältää kolme Lovecraftin neljästä kirje-esseestä, joissa hän puolustaa kertomustaan Dagon (ensimmäinen kirje lienee Rajalan mukaan kadonnut). 1920-luvun alussa kirjoitetut kirjeet olivat Lovecraftin osuus Transatlantic Circulator -nimisessä kirjeenvaihtopiirissä, joka lähetti jäsenilleen tekstejä kritisoitaviksi. Dagon on joidenkin piirin lukijoiden mielestä kaivannut enemmän realismia ja tervehenkisyyttä, ja kirjailija selittää kirjeissään miksi tarinan ei ole tarkoituskaan sisältää kyseisiä piirteitä. Yhtä ilmeisen uskonnollista kriitikkoa vastaan hän puolustaa kiivaasti materialistista ja tieteellistä maailmankuvaa. Lovecraftin argumentit eivät millään tavalla ole ajan myötä menettäneet pätevyyttään eivätkä valitettavasti ajankohtaisuuttakaan.

Kirjan lopussa oleva liite sisältää Lovecraftin kertomusten kronologisen luettelon. Ensimmäisenä on suomennettujen teosten ja novellien luettelo, ja sen jälkeen kirjailijan kaikkien teosten luettelo, olivatpa ne suomennettuja tahi ei, tuhottuja, kadonneita tai julkaistuja. Tiedot Lovecraftin kadonneista ja tuhotuista tarinoista ovat peräisin muun muassa hänen kirjeenvaihdostaan sekä tässä teoksessa julkaistusta muistikirjasta.

Unennäkijän muistikirja syventää kuvaa Lovecraftista ihmisenä ja kirjailijana, ja sopiikin hyvin Lovecraft-entusiastin kirjahyllyyn.

ONERVA LEISTI

Maija Haavisto
RAUTAKEUHKO
Usva 1/2014

Maija Haaviston novelli ”Rautakeuhko” sijoittuu noin 1980-luvun Pakistaniin, missä polio riehuu endeemisenä. Malia Jafri, kertoja, kärsii parantumattomasta poliosta sairaalassa, jossa hänen miehensäkin elää keuhko-osastolla tankkirespiraattorin eli rautakeuhkon varassa. Miehen keho on paineistetun metallitankin sisällä päätä lukuunottamatta.

Novelli ei tunnusta tapahtumien kantamaa juonta vaan rakentuu kertojan pienin erin tekemistä paljastuksista, jotka polveilevat menneisyyden ja nykyisyyden välillä. Malia kertoilee sairaalan arjesta, tempauksistaan ja haaveistaan.

Lukija ei voi ehkä täysin luottaa Maliaan. Heti alkuun hän kertoo varastaneensa oman potilaskertomuksensa ja piilottaneensa sen niin, ettei sitä löydetä. Sitten hän kertoo ”soluttautuneensa” sairaalan keuhko-osastolle päästäkseen kokeilemaan tankkirespiraattoria, rautakeuhkoa. Hän onnistuu ylipuhumaan osaston sairaanhoitajan kolmen päivän rautakeuhkokokeiluun vannoen, ettei kerro kenellekään.

”Sillä lailla olen saanut monet suostuteltua vaikka mihin. Katson heitä silmiin, hymyilen kauniisti ja lupaan, että en koskaan kantele, niin kuin en kantelisikaan.”

Nokkeluudestaan ylpeä Malia toteaa kertoneensa tämän soluttautumistarinansa monta kertaa, mutta ei mainitse, joutuiko hoitaja Mahnoor ongelmiin kolmipäiväisen kokeilun seurauksena. Malia ei halua noudattaa sääntöjä, joten hän olettaa, että muutkaan eivät halua – lukuunottamatta tohtori Hamirania, josta kasvaa tarinan paha vastavoima. Lukija joutuu miettimään, mitä Malia ei kerro. Miksi hän on kätkenyt potilaskertomuksensa? Miksi hän ei syö Hamiranin määräämiä lääkkeitä? Ovatko ne rauhoittavia vai onko Malia vainoharhainen?

Tarinoinnin ja tempausten takaa paljastuu sairauden runtelema nuori nainen, joka yrittää säilyttää toivonsa ja itsenäisyytensä. Muista poiketen Malia ei ole menettänyt rohkeuttaan haaveilla. Vaikka hänen haaveitaan ohjaa taikauskon sijasta tieteellinen koulutus, ympäristö pitää niitä harhaisina oireina, joita pitää hoitaa. Poliosairaala lääkäreineen muodostuu omanlaisekseen rautakeuhkoksi, joka pitää polioepidemiasta kärsivän maan hengissä mutta henkisesti kyvyttömänä parantamaan itseään. Haaviston novellissa polio ei siis halvaannuta vain ruumista vaan myös mielen.

JUHA MAKKONEN

M.G. Soikkeli
KARMA ON KOHTALOA ILMAN OIKEUTTA
Portti 4/2014

Ollaan vaihtoehtotodellisuudessa vuonna 1944. Sota on riehunut Euroopassa jo 30 vuotta. Sotilaista on huutava pula Suomen ja Venäjän välisellä rajalla. Karma, jota maa ostaa kovaan hintaan Intiasta, suojaa osaa sotilaista, mutta lähinnä vain upseereita. Karman avulla ihmiset voivat vaikuttaa elämäänsä tai ainakin kuvittelevat voivansa. Ihmisen kohtalo on väliaikainen loppu, jonka jälkeen hän voi jatkaa elävänä kuolleena.

Novelli seuraa sujuvasti Väinön epätoivoista rimpuilua kutsuntojen välttämiseksi. Se sisältää paljon pieniä ovelia yksityiskohtia: karmasavukkeet; kultainen rihma, joka kasvaa kohtalonsa välttäneistä sotilaista, elävistä sankarivainajista; Englannin aateliset, joilla karma on perinnöllinen. Tunnelma on ahdistunut eikä tarinaan juuri tuo inhimillisyyttä Väinön ja Liisan kylmä suhde tai edes ystävällinen Lars karmaa jakavana upseerina.

Väinö yrittää välttää ilmeistä kohtaloaan, ajelehtii tilanteesta toiseen ja menee lopulta sekä fyysisesti että henkisesti täysin rikki. Väinön kohtalo tai tila, johon hän päätyy kohtalonsa vältettyään, on yhtä lohduton kuin Suomen ja koko

maailman. Tarina viittaa rauhaan muualla Euroopassa, mutta ei kerro yksityiskohtia ja lopussa raunioitunut Suomi tuntuu jäävän Venäjän kanssa yhtä yksin kuin rikkinäinen Väinö äitinsä kanssa. Maa on taantunut vuosikymmeniä. On vain ikuinen mieletön asemasota, jota Suomi käy yksin Venäjää vastaan. Vai käykö yksin? Toisaalta mainitaan maailmanlaajuinen sota, toisaalta rauha Saksan, Ranskan ja Englannin välillä.

Ostettavan karman vaikutus maailmaan on kuvattu hyvin suppeaksi ja lähinnä haitalliseksi. Tarina on kokonaisuutena ehkä hieman yllätyksetön, sillä Väinön tarina etenee varsin suoraviivaisesti ja osin jopa ennalta arvattavasti. Tarinassa on kuitenkin paljon kekseliäitä yksityiskohtia, jotka pitävät yllä lukijan mielenkiintoa alusta loppuun.

SEPPO KALLIO

Merja Mäki
HÄN JÄI VAIN LEPÄÄMÄÄN
Portti 4/2014

Oleellinen osa nykyaikaista spefi-kirjallisuutta ovat meidän todellisuudestammekin tutut yksilön ongelmat. Merja Mäen ”Hän jäi vain lepäämään” -novellin keskiössä on perheväkivalta, sellaisena kuin se valitettavasti nykyäänkin ilmenee. Novelli alkaa realistisella kohtauksella, jossa mitättömästä syystä raivostuva isä nappaa Marja-tyttärensä kuritusotteeseen ja ilmoittaa, että seuraavalla kerralla hän keritsee tytön tukan päänahkaa myöten. Näin syntyvä uhan tuntu varjostaa koko novellia, eikä jännite katoa tarinan aikana. Koti ei ole missään vaiheessa turvallinen paikka. Aikuisuutta lähestyvän Marjan ahdistus välittyy lukijalle tehokkaasti.

Hyvin pian tarinaan tulee mukaan spekulatiivinen aines. Marja löytää talon ullakolta arkusta joukon marionettinukkeja, jotka muistuttavat hänen perhettään ja muita hänen elämäänsä liittyviä henkilöitä. ”Miten marionettinuket olisivatkaan voineet saada elävät ihmiset toimimaan?” Marja pohtii – turhaan, sillä lukijan on helppo arvata, että juuri niin ne toimivat. Tämä vaihe tarinassa ei täysin toimi: paitsi että nukkejen merkitys ei yllätä, myös niiden löytäminen tuntuu käyvän liian vaivattomasti. Marja toimii kuin johdatettuna, mikä tulkinta ei välttämättä ole väärä tarinan myöhempien vaiheiden valossa. Toisaalta ullakolta löytyvät ihmisiä kuvaavat ja näiden kohtaloon vaikuttavat esineet mahdollistavat myös paljon symbolisemman tulkinnan.

Syy isän aggressiivisuuteen selitetään hieman irralliselta tuntuvassa takaumassa Marjan lapsuudesta. Novellin lopussa hahmo menneisyydestä palaa tarinaan voimana, joka on johdattanut Marjan käyttämään nukkeja. Tapahtuuko loppukohtaus todella vai onko kyse tuskaisan Marjan kuvitelmista, ei selviä varmasti. Jälleen on mahdollisuus vertaiskuvallisempaankin luentaan: mahdollisesti syyllisyydentuntoinen Marja rankaisee itseään mielessään. Novellin avoimuus tulkinnoille on ehdottomasti yksi sen vahvuuksista.

”Hän jäi vain lepäämään” kärsii jonkin verran monista tyhjiksi jäävistä avauksista. Se esimerkiksi vihjaa, että tarinan maailma olisi jollain tapaa muuttunut siitä, mitä se ennen ollut: ”Joskus Peetu kertoi tarinoita kylistä, joissa talot oli rakennettu vieri viereen. – Että joskus, muinaisella ajalla, sellaisia kyliä olisi ollut vieri vieressä maan kamara täynnä.” Tapahtuuko tarina tulevaisuudessa? Loppua kohden kysymystä ei enää hyödynnetä mitenkään, jolloin se muuttuu turhaksi painolastiksi. Eräiden muidenkin tämänkaltaisten yksityiskohtien karsiminen olisi jäntevöittänyt novellia. Nyt lukija usein harhautuu odottamaan jotain, mitä ei koskaan tule. Hieman turhalta tuntuu Marjan ja Karin suhteen käsittely näinkin laajasti. Toisaalta se syventää Marjan henkilöä. Hyvin rakennettuun hahmoon tulee särmää, jonka perustella lapsuuden tekokin tuntuu uskottavammalta kuin se ehkä muuten olisi.

MIKAEL LUOVA

Oskari Rantala
DIDIN HISTORIAT
Portti 4/2014

”Didin historiat” on tarinana oikeastaan hyvin perinteinen. Nimihenkilö on työryhmineen saanut lupaavia tuloksia aikamatkatutkimuksissaan. Pyrkimykset varovaisista jatkokokeista on kuitenkin unohdettava, kun tutkimustyötä rahoittava vanha miljonääri Werthrand pakottaa Didin viemään kolme kovanaamaa vuosikymmenten taa. Heidän tarkoituksenaan on korjata Wethrandin lapsuudessaan kokema vääryys.

Novelli on kirjoitettu erittäin sujuvasti. Tapahtumien taustoitus kerrotaan luontevasti toiminnan ohessa ilman luentomaisuuksia tai kerrontaa haittaavia takaumia. Lukijan kykyyn täyttää aukkokohdat luotetaan. Sama usko lukijaan näkyy myös novellin keskeisessä jännitteessä; kukaan ei tiedä, millaisia paradokseja ajassa siirtyminen aiheuttaa. Mahdollisista aikamatkustuksen vaikutuksista annetaan vain pieniä muistutuksia – nehän ovat genren perusajatuksia ja oletettavasti kohdelukijan tiedossa jo valmiiksi.

Novellin henkilöitä määrittelevät pitkälti heidän tekonsa. Wethrandin miesten menneisyyteen viitataan hienovaraisesti, mikä syventää muuten ohuita hahmoja. Silti vain päähenkilö Didistä kasvaa todellinen henkilö – ja sellaisena hän onkin varsin sympaattinen.

Tarina etenee pitkään suoraviivaisesti. Kun seurue tekee aikamatkan takaisin lähtöaikaansa, pirstaloituu novellin rakenne. Aikaparadokseja ei vieläkään selitellä, eikä kirjoittaja tyydy yhteen ainoaan ratkaisuun. Sen sijaan tarjotaan kolme lopetusta – vaihtoehtoista tai rinnakkaista, tämäkin jää lukijan tulkittavaksi. Näissä lopetuksissa kerronta muuttuu vaivihkaa. Toiminnallinen tyyli vaihtuu yleisemmäksi, selvästi etääntyy tapahtumista. Näin tarinaan tulee vääjäämättömyyden elementti; vaihtoehtoisinakin tarinan eri mahdollisuuksissa on lopullisuuden tuntua. Niihin liittyy myös surumielisyyttä, etenkin viimeisenä kerrottuun. Tekojen seurauksia ei pääse pakoon, vaikka niiden aiheuttanutta minää ei koskaan muistaisi olleenkaan.

MIKAEL LUOVA

Merja Mäki
HE JÄTTIVÄT MINUT SINNE
Usva 1/2014

Synnytysloitsulla alkava novelli vetää lukijan ronskisti mukaan jälkeläisestä haaveilevan minäkertojansa maailmaan. Amanda on kateellinen jo kolmatta lastaan synnyttävälle sisarelleen ja saa lapsenpäästäjänä toimivalta Louko-eukolta neuvon pyytää poikaa Maanemoselta. Toiveikkaana hän tekee retken mystiselle metsälammelle ja tulee kuin tuleekin ukkosen jylistessä raskaaksi.

Novellissa kuvataan synnytysperinteitä varsin yksityiskohtaisesti. Saunominen, tahraiset rievut, kamferitipat, loitsut ja kivut tihkuvat vaikean synnytyksen epätoivoista tunnelmaa. Tarinassa tapahtuu käänne, kun jo kuolevaksi tuomittu synnyttäjä pääsee vielä lammelle tapaamaan lapsensa alkuun saattanutta olentoa, joka paljastuu Maanemosen sijaan hiideksi. Alkaa kuumehoureinen kaupanteko lapsen tulevaisuudesta.

Mäki hyödyntää taitavasti kansanperinteen ja vaihdokassatujen aineksia sekä synnytyksen että vauvan alkuperän kuvailuissaan. Sikiön yliluonnollisuutta tosin osoitellaan hiukan liikaa sekä tapahtumien että dialogin kautta – sisar kun toistuvasti huutaa kohta syntyvässä vauvassa olevan ”jotain luonnotonta”. Traaginen loppu jättää lukijan silti liikuttuneena pohtimaan äidin ja lapsen kohtaloa.

TARU KUMARA-MOISIO

Katariina Heikkilä
VINNAMETSÄN VARJO
Usva 1/2014

Emma palaa kahdeksan vuoden jälkeen kotiinsa Vinnametsän keskelle. Hän on paennut kotioloja, joissa ovat sekoittuneet väkivaltainen isäpuoli, tämän sekopäinen äiti, sekä Emman oma voimaton äiti ja sisarpuoli, joka tuntuu viihtyvän paremmin metsässä kuin kotona tai koulussa. Isäpuoli on kuolemassa, ja Emma koettaa ymmärtää, miksi äiti ei ole aiemmin lähtenyt nuoren Anniina-siskon kanssa pois.

Novellin alkupuoli jätti minut hieman hämmentyneeksi. Taustoittaminen menee turhan

selittämiseksi, ja etenkin omia kokemuksiaan pohtiessaan Emma sortuu kysymystautiin: ”Mitä minun olisi muka pitänyt tehdä?” Novellin edetessä sen idea avautuu lukijalle hyvin pian, paljon nopeammin kuin henkilöille, ja toivoin, että Emmalla olisi hieman terävämmät hoksottimet tai enemmän uskoa outoon. Entä mikä juuri Emman saapumisessa saa tilanteen laukeamaan? Sinänsä Heikkilä pitää tunnelmaa hyvin yllä. Metsä on tumma, pimeä ja uhkaava, talossa vallitsee suorastaan klaustrofobinen ilmapiiri, joka on täynnä ääneen sanomattomia asioita.

Koska Heikkilä osaa tunnelman luomisen, pieni kerronnan tiivistäminen ja turhan en-ymmärrä-mitä-tapahtuu –ihmettelyn poistaminen olisi tehnyt novellille hyvää. Vinnametsän varjot terävöityisivät, ja lukija saisi enemmän ahaa-elämyksiä, joita ei ole selitetty auki. Loppu kuitenkin onnistuu sitomaan todelliseen maailmaan ja omalla tavallaan kysyy, voiko koetusta pahuudesta ja väkivallasta olla koskaan täysin vapaa. Oli sen perimmäisenä lähteenä epäilyttävä metsä, tai pelkkä ihmisen pahuus.

MARIA CAROLE

Maarit Leijon
YÖ
Usva 1/2014

Maarit Leijonin ”Yö” sijoittui toiseksi Finnconin novellikirjoituskilpailussa vuonna 2014. Tarinan näkökulmahenkilö Sofia on yksi sukupolvensa terävimpiä matemaatikkoja. Selittämättömät kivut ovat kuitenkin vieneet terän hänen työskentelyltään ja olemiseltaan sekä katkeroittaneet hänet. Hän siis löytää itsensä kolmen muun itsemurhaa suunnittelevan kanssa autosta odottamasta, että autotalli täyttyy pakokaasusta. Tajunnan hiipuessa nelikko päätyy yöhön saarelle, jonkinlaiseen välitilaan, jossa elämän ongelmat voivat sekä kadota että korostua moninkertaisiksi.

Novelli vetää lukijan mukaan saarelle kysymään, kuinka paljon omat ratkaisut vaikuttavat elämässä tapahtuneista vääryyksistä selviämiseen, vaikka ongelmat eivät olisikaan täysin itse aiheutettuja. Miljöö ja tapahtumat ovat unenomaisia ja vaihtelevat sen mukaan, kuka niitä tarkastelee. Unitunnelma pysyy vahvana koko novellin ajan. Sofian ajatukset, jotka suorastaan pakkomielteisesti selvittävät matemaattisia ongelmia ruumiillisen kivun kadottua, piirtävät äärimmäisessä loogisuudessaan terävän vastakohdan ympäristön epätodellisuudelle. Päähenkilön kasvu on uskottavaa – joskin hiukan ennalta arvattavaa – ja novellin draaman kaari on toimiva, mutta älykkyyden korostamista voisi silti olla vähemmän. Lukija saa käsityksen Sofian poikkeuksellisuudesta varsin pian ja puolessa välissä novellia alkaa jo puutua.

Kokonaisuus on kuitenkin kiehtova ja pitää otteessaan koko novellin ajan, aina ilahduttavan toiveikkaaseen loppuun saakka. Näistä aineksista olisi toisaalta voinut saada aikaiseksi myös paljon synkempää ja silti toimivaa. Uteliaisuudella odotan, olisiko Leijonilla sellaistakin pöytälaatikossaan tulevaa varten.

MARIA CAROLE

Petteri Hannila
ENKELI
Alienisti 33

Puttoenkelit, nuo sielunviholliset! Mitä kauheita ajatuksia kätkeytyykään pulleiden lastenkasvojen taakse. Kun olin lapsi, pikkusisaruksillani oli suloiset kasvot ja vaaleat kiharat. Tätini kutsui heitä puttoenkeleiksi taiteen ja kiiltokuvien pulleaposkisten lapsosten mukaan, mihin pikkuveljeni tomerasti vastasi: ”minä en ole puttoenkeli, minä olen Rauri”.

Vähemmän enkelimäiset sisarukseni ovat nyt aikuisia ja vaaleus on muisto vain, ainoastaan kiharat ovat jäljellä. Petteri Hannilan novellissa sen sijaan pikku enkelit saattelevat kertojan viimeiselle matkalleen ja jäävät selvästi odottamaan seuraavaa tilaisuutta. Vai ovatko apokalyptisen maiseman lapset enkeleitä ollenkaan, vaan ainoastaan päähenkilön houretta? Tätä kertoja ei saa koskaan tietää.

Pieni novelli nojaa yhteen ideaan ja on nopeasti kerrottu. Vähän niin kuin tämä arviokin.

SAARA HENRIKSSON

Shimo Suntila
BIBLIOFIILI JA PAHANUKKE
Usva 1/2014

”Se ei kerää kirjoja, joka pelkää.”

Bibliofiilin mielestä kirjojen keräämistä helpottaa nykyään huomattavasti se, että ihmiset kertovat ystävällisesti Facebookissa, milloin ovat poissa kotoaan. Bibliofiili murtautuu taloon ja alkaa etsiä himoitsemaansa kirjaa. Novellin idea kolahtaa kirjojen kerääjään, vaikka tauti ei olisikaan vielä edennyt lain rikkomiseen asti.

Takaumien kautta kerrotaan, miten Bibliofiili on päätynyt siihen, että paras tapa saada jokin kirja on varastaa se.

Bibliofiili on Boris Hurtan hahmon Valdemar Rydbergin kaltainen maaninen kirjojenkerääjä. Toisin kuin Rydbergillä, Bibliofiililla ei ole apuria, ja siinä missä Hurtan tarinat ovat vakavaa kauhua, Suntilan novelli on huumorikauhua. Huumoria on paitsi novellin tapahtumissa, myös tahallisen liioittelevassa kielenkäytössä.

”Bibliofiili ja Pahanukke” on kohelluskomedia, jossa väännetään vitsi (mutta ei väkisin) muutaman lauseen välein. Tätä tahtoo lisää, ja onneksi novellin jälkisanojen mukaan sitä on tulossa.

HANNU VÄISÄNEN

Kari Välimäki
KIUSATTU
Spin 4/2014

Mies istuu Pariisissa kahvilassa ja haluaa kuolla. Hänen pöytäänsä tulee mustiin pukeutunut hahmo, joka kysyy, miksi. Yksi asia johtaa toiseen; siihen, että mies myy lihansa tulijalle.

Ihan oikein. Tässä novellissa paholaiselle ei myydä sielua vaan liha, ja myyjä joutuu jatkamaan elämäänsä mustaan kaapuun pukeutuneena luurankona.

Aivan kuten lukija ounastelee, myyjä saa ensin kaiken, mitä on halunnut, kostaa kaikille kiusaajilleen, mutta lopulta hänelle käy huonosti, niin kuin yleensä tarinoissa, joissa sielu myydään paholaiselle. Paitsi että ”Kiusatussa” on vielä loppuyllätys.

Kun päämäärä on tiedossa, lukijan huomio kohdistuu siihen, miten perille päästään.

Novelli on sujuvasti kirjoitettu. Kertojan masennus ja kostonhalu tulevat hyvin esiin, eikä koston kuvauksessa ole säästetty yksityiskohtia. Voisi kuvata jopa sadistiseksi, että hän kiusaa myös ihmisiä, jotka eivät ole tehneet hänelle mitään – vain siksi, että hän voi tehdä niin. Kiusatusta tulee kiusaaja, mikä tuntuu uskottavalta sekin.

HANNU VÄISÄNEN

Jenni Kauppinen
VARAS JA VARJO
Usva 1/2014

Novelli on kirjoitettu alun perin vuoden 2012 Nova-kilpailuun, jossa se sijoittui viidenneksi. Usvassa julkaistu, kirjoittajan sanoin ”pikkuisen terävämmäksi editoitu versio” pureutuu kuvaamaan syyllisyyden ja ahdistuksen tunteita lapsen näkökulmasta.

Päähenkilö Saana saa tietää, että hänellä on sairas, hoitolaitoksessa asuva kaksossisko Sanni. Saana pohtii sisaren kohtaloa arkiaskareidensa keskellä, ahdistuu ja joutuu lopulta terapeutin vastaanotolle. Lapsen näkökulma aukeaa uskottavasti toistoista, lyhyistä lauserakenteista ja konkreettisista havainnoista. Tunnelma on syyllisyydestä raskas: ”Minä varastin sinun elämäsi ja tämä kaikki on minun syytäni.”

Novellissa on paljon kauhuelementtejä: toiseuden läsnäoloa, kummituskosketuksia ja pelkotiloja. Lopussa kaksosten yhteys tiivistyy pimeässä metsässä kaiken kokoavaan anteeksipyyntöön, salaperäiseen loppuhuipennukseen. Novellissa yhdistetään kiinnostavalla tavalla kaksos- ja kaksoisolentomyyttejä psykologiseen pohjavireeseen: terapeutin ohjeet, äidin yliyrittäminen ja Saanan neuroottisuus saavat palan nousemaan lukijan kurkkuun. Saana-parka vihaa muun muassa sitä, että ”äidin täytyy alentaa itsensä hänen takiaan”.

Novelli kestää hyvin useammankin lukemiskerran: tiheätunnelmaisen juonen seuraamisen jälkeen voi keskittyä tarinan oivaltavan psykologiseen, arkimaailman ihmissuhde- ja itsetunto-ongelmista ammentavaan puoleen.

TARU KUMARA-MOISIO

Hannu Väisänen
KAKSIPÄINEN PYHIMYS
Usva 1/2014

Dialogeista rakentuvassa tiiviissä novellissa kertoja saa piispalta tehtävän mennä ratkaisemaan väkivaltaan johtanutta riitaa: hänen tulee selvittää, kumpi kahden kylän Pyhän Hubertuksen pääkalloista on aito.

Minäkertoja on tyypiltään piispaa pokkuroiva velmuilija, mistä tarina ammentaa humoristiset käänteensä. Novelli vaikuttaa olevan sukua hölmöläistarinoille: ideat ratkaista kallojen aitous osoittautuvat melkoisen huonoiksi, sillä niistä seuraa vain sekaannusta ja oksennusta. Hauskinta on, että lukija alkaa tarinan edetessä vahvasti epäillä kertojan ongelmanratkaisukykyä. Jännite syntyy yksinkertaisesti siitä, keksiikö kertoja mitään keinoa, millä osoitetaan toinen Hubertuksen kalloista aidommaksi kuin toinen.

Novelli toimii pelkistetyssä muodossaan hyvin, sillä ainakin minut se sai oikeasti nauramaan. Varsinkin loppu tarjoaa vielä kiinnostavan humoristisen koukun, joka sopivasti vetää maton niin lukijan kuin tarinan minäkertojankin odotuksien alta.

Pyhän Hubertuksen rooli jää yllättävän pieneksi. Tästä metsästyksen suojeluspyhimyksestä ei kerrota tarkemmin mitään eikä fantasia-aineksilla juurikaan revitellä – jäin kaipaamaan edes yhtä mystistä hirveä mukaan.

TARU KUMARA-MOISIO

Tuukka Tenhunen
UGRILAINEN TAPAUS
Spin 4/2014

Nova 2014 -kilpailun voittajanovelli sekoittelee mielenkiintoisesti rikostarinaa, kalevalaisia aineksia sekä yhteiskunnallisia teemoja.

Rikosetsivä Aslak Akmeelinpoika saa tutkittavakseen hukkuneen ugrilaistytön tapauksen ja ryhtyy selvittämään kuolemaa, mikä osoittautuukin haastavaksi kun juuri kukaan ei uskalla puhua asiasta. Kun jäljille päästään, muuttuu tapaus jatkuvasti yhä oudommaksi runonlaulannan ynnä muiden myyttisten elementtien tunkeutuessa mukaan.

Kalevalasta tuttu asetelma on nykypäiväistetty onnistuneesti ja hahmoja on hauska bongailla. Päähenkilö jää hieman värikkäämpien sivuhahmojen jalkoihin, vaikka ei hänessä mitään moitittavaa olekaan.

Olennaisena teemana novellissa on inhimillinen epäluuloisuus ja suorastaan syrjintä eri etnistä alkuperää olevia kohtaan. Valtaa pitävät pohjolalaiset halveksuvat slummiutuvissa lähiöissä asustelevia ugreja, joilla on tapana pukeutua roikkuviin verkkareihin sekä olutmerkkejä mainostaviin lippalakkeihin. Rasistiset puheet sekä pohdinnat ugreista ovat suorastaan inhottavan realistisia.

Kieli on eläväistä ja helppolukuista. Kaiken kaikkiaan mainio rikosnovelli, jonka outous syntyy fantasiaelementtien lisäksi yhteiskunnallisesta vinksautuksesta.

PIIA TIRRONEN

Petteri Hannila
KOKELAS
Usva 1/2014

Laitinen on rahahuolineen umpikujassa. Tämä Petteri Hannilan novellin minä jonottaa monien muiden tavoin koekaniiniksi sotilastukikohdassa. Allekirjoittaessaan vaitiolopapereita hän kiinnittää huomionsa sopimuspykälään, jonka mukaan tietojen luovuttaminen Neuvostoliitolle on maanpetos.

”Kaksikymmentä vuotta sitten tuollaisen tiedon näkeminen lomakkeessa olisi saattanut naurattaa. Nyt olisin voinut lyödä vetoa, että ketään jonossa olevaa asia ei edes hymyilyttänyt.”

Viittaus Neuvostoliittoon tuntuu kytkevän tapahtumat vaihtoehtoiseen tulevaisuuteen, jossa kylmän sodan jännitteet säätelevät edelleen kansainvälisiä suhteita. Laitista olosuhteet ja poliittinen tilanne eivät kuitenkaan kiinnosta, joten maailma tapahtumien takana jää arvoitukseksi.

Huippusalainen tutkimus koskee teleportaatiota. Koejärjestelyitä valvova tohtori Järvinen on innostunut, mutta ei kerro projektin taustoista tai teknisistä yksityiskohdista – eikä Laitinen kysy. Hänen huomionsa keskittyy ympärillä häärääviin

ihmisiin ja häneen kohdistuviin toimenpiteisiin. Varsinaisen teleportaatiokokeen lähestyessä pelko puristaa koekaniinin havainnon yhä kapeammalle ja kapeammalle. Viime hetkellä Laitinen ajattelee enää vain itseään ja omaa surkeaa elämäänsä. Lopulta ei sitäkään.

”Näkökentässäni välähti valkoinen valo. Koneen hurina hiljeni paljon nopeammin kuin se oli käynnistyessään noussut.”

Teleportaatio on periaatteessa aineen purkamista yhtäällä ja kokoamista toisaalla. Ihmisen kohdalla tämä nostaa esiin ikivanhan kysymyksen hengen ja aineen suhteesta: Onko ihminen pelkkää ainetta? Palautuuko ihminen osiinsa jäännöksettä? Hannilan vastaus tuntuu olevan kieltävä. Henki ja aine ajautuvat kokeen aikana erilleen, ja Laitisesta tulee jonkinlainen Daniil Harmsin punatukkainen mies.

Hannilan lyhyessä novellissa on ansioita, kuten loppupuolen leikkisä minä-sanan käyttö, mutta tekstiä rasittavat virheet, joita näin kokeneen kirjoittajan kohdalla on pidettävä huolimattomuutena. Ennen kokeita Laitinen yrittää hengityksensä sijaan tasata sykettään eli hallita autonomisen hermoston alaista sydänlihastaan. Tohtori Järvisen puhekin hoippuu sinuttelun ja teitittelyn välillä ilman selkeää syytä.

Teleportaation aikana tapahtuu ”jotain”, mihin tarinan tarjoama epäselvä dualismi ei anna selitystä. Hannila leikittelee hengen ja aineen suhteella, mutta käänteiden ja tehokeinojen alla kerronnan logiikka alkaa pettää: Miten kahdentunut henki tietää kahdentuneensa? Missä olosuhteissa Laitinen kertomustaan lopulta kertoo?

JUHA MAKKONEN

Mia Myllymäki
PEILIN PERHE
Usva

Peileillä ja niiden avaamilla toisilla maailmoilla on ollut kirjallisuudessa omituista voimaa. Peilit synnyttävät odotuksia, ja vääristyneiden kuvien kautta jännitteet tarinassa kasvavat.

Mia Myllymäen novellissa perheenäiti säikähtää löytäessään peilistä tuntemattoman eteisen, jonka huonekalut, tapetit ja maku ovat vieraita.

”Jännitys säilyi muistissani ja yritin vältellä peiliin katsomista, sillä pelkäsin näkeväni siellä taas jotain muuta kuin oli tarkoitus.”

Näkymä toiseen asuntoon ja perheeseen ottaa perheenäidin vähitellen kuitenkin otteisiinsa. Hän peilaa vieraan perheen käytöstä omaansa. Hetkittäin peili muistuttaa tosi-tv:tä, kun katsoja alkaa rakentaa mielessään henkilöille persoonallisuuksia ja spekuloida näkymän ulkopuolisilla tapahtumilla. Novelli peilaa näin myös lukijan maailmaa.

Peilin perheeseen alkaa ilmestyä säröjä ja arkisten tapahtumien takana tunnelma alkaa kiristyä. Mies on poissa, ja tytär riitelee äitinsä kanssa. Samalla vieraassa eteisessä alkaa tapahtua muutoksia.

”Kukkatapetit olivat vaihtuneet kalliisiin kohokuviollisiin valkean ja vanharoosan värisiin tapetteihin. Perinteinen kattovalaisin oli vaihtunut plafondiin. Eteinen muistutti enemmän... meidän eteistämme.”

Peili pettää odotukset toistamiseen. Perheenäiti oivaltaa jotain omasta perheestään, mutta lukija oppii jotain muuta. Vaikka novellissa olisi paikoin hieman tiivistämisen varaa, Myllymäki kokoaa kahdesta rinnakkaisesta arjesta jännittävän, loppua kohti kiihtyvän juonen.

JUHA MAKKONEN

Taru Kumara-Moisio
PUHUKAA, ÄLKÄÄKÄ KOSKAAN LOPETTAKO
Usva

Äidinkielen opettaja muuttaa itsensä kirjallisuuden hahmoksi. Metamorfoosi on niin täydellinen, ettei hänen tarvitse oppitunnin aikana kilpailla huomiosta purukumien tai kännyköiden kanssa.

”Muljautin silmäni yläviistoon ja annoin hahmon tulla. Muutuin Minna Canthiksi, tuoksi Kuopion palavasanaiseksi lankakauppiaaksi ja yhteiskunnan mätäpaiseita puhkovaksi näytelmäkirjailijaksi. Miksi tyttöjen kouluttamisessa tulisi keskittyä vain käsitöihin? Jo riittää kaksinaismoraali siveettömyysasioissa! Raittius pelastaa vielä monta kotia!”

Alun dynaamisuus, huumorin pilke, leikkisä kieli ja herkulliset sanavalinnat pitsisomisteineen

ja virvatulineen tempaavat lukijan otteisiinsa. Minna Canthin pudottelemat lennokkaat teesit konkretisoivat muodonmuutoksen. Loistavaa!

Sitten tarina pysähtyy. Sofokles ehtii vielä partakiehkuroineen ja palttinaviittoineen viirittämään jännitteen yleisön ja opettajan välille, mutta metamorfoosin päättyessä kertojan ääni palautuu opettajalle, ja tapahtumat vaihtuvat selityksiin.

Vaikka muistojen ja haaveiden seassa vilahtaa muutama terävä yksityiskohta, lumous haihtuu. Novellin idea ja kieli antavat lupauksen herkullisesta tarinasta, mutta ihmiset ja tapahtumat jäävät opettajan selitysten jalkoihin.

JUHA MAKKONEN

Tuomas Saloranta
PRINSESSAN KOSINTA
Usva

Kun tarttuu Salorannan teksteihin, tietää yleensä mitä saa. ”Prinsessan kosinta” liittyy löyhälti ”27-osaisen avaruusoopperaeepoksen toiseen osaan”. Tai jotakin sinne päin. Jo lukemaan lähtiessä voi siis todeta, että tässä ei olla vakavalla mielellä liikkeellä.

Onneksi. Soturiprinsessa Hyvänyön elämässä on kaikenlaisia suurempia ja pienempiä ongelmia. Innokkaat kosijat kuuluvat ongelmavalikoimaan, joskin heistä ei ole erityisen vaikea päästä eroon. Kosijoita kuitenkin riittää joka sormelle, sillä Mogeronin suuri soturiprinsessa Hyvänyö on ihastuttava neito: ”rubaduurit ylistivät hänen leveän kärsänsä sopusuhtaista muotoa, paksun nahkansa täydellistä vihreänsävyä, suusta törröttävien kahden torahampaan terävyyttä, harjasmaisten hiustensa terhakkuutta ja kasvoja koristavien näppylöiden kukkeutta –”.

”Prinsessan kosinta” on pitkälti juuri sitä, mitä odotinkin: konstailematonta seikkailua. Saloranta on kokenut kirjoittaja, joka tietää, kuinka vetää lukija tarinaan mukaan. Novellista huokuu kuitenkin hieman se, että tarina on sivujuonne suurempaa kokonaisuutta. Vaikka lukijaa ei missään vaiheessa eksytetä matkalta, mietin, mikä oikeastaan on tarinan tarkoitus. Odottelin, että jossain vaiheessa tielle osuisi jonkinlainen yllättävämpi käänne. Nythän tämä kulkee eteenpäin melko tasaisen varmasti, ilman täyskäännöksiä tai suurempia kuhmuja.

Tasaisuus johtaa siihen, että ”Prinsessan kosinta” ei minun listallani pääse Salorannan parhaimmistoon, mutta kyllähän tämä ehdottomasti viihdyttää ja hörähdyttelee yhden bussimatkan ajan.

MARIA CAROLE

Inkeri Kontro
HUOKAAVA TALO
Usva

Inkeri Kontron novellissa ”Huokaava talo” arki on harmaata, raskasta ja myös uhkaavaa. Eräs parisuhde on hajoamassa, ja arjen hiljaisuus ja kohtaamattomuus vetävät maton avioparin jalkojen alta.

Juonikuvio on alusta asti sujuvasti etenevä, ja kerronta kuvaa koruttomasti parisuhteen ja tässä tapauksessa avioliiton jokapäiväistä elämää ja vastoinkäymisiä, joita työttömyys, syrjäytyneisyys ja mielenterveysongelmat aiheuttavat niin sosiaalisessa elämässä kuin taloudellisesti. Vähitellen luotu epätoivon tunnelma kantaa hyvin loppuun asti. Minäkertojan ääni on suora, toteava ja kaunistelematon, välillä sopivan monotoninen, välillä vimmainen.

Novellissa Antin katoaminen tapahtuu yhtäkkiä, ja osin jää lukijan oman päättelyn varaan, mitä oikein tapahtuu. Tätä kohtaa kertomuksessa olisi voinut hieman avata, mutta toisaalta talon uhkaava voima ja yliluonnollinen elementti tulevat näin novellissa toimivasti esiin. Arvoituksellisuus on osa novellin tunnelmaa, ja lopun toivottomuus iskee kuin märkä rätti lukijan kasvoille.

Novelli on enimmäkseen kerronnaltaan eheä, ja kursiivilla ilmaistut ajatukset rytmittävät hyvin tekstiä. Kontro on onnistunut kutomaan arjen miljööstä ja tapahtumista onnistuneen kokonaisuuden. Psykologisesti kertomus toimii hyvin eräänlaisena ihmissuhteen ja -suhteiden haaksirikon kuvauksena.

JOHANNA IKONEN

SUSANNA OLLONQVIST

LASSE LINDQVIST

Ääniä yössä

Kävelin Jyväskylän pahamaineisimpaan kaupunginosaan vain voittaakseni pelkoni. Pupuhuhta on nimenä sinänsä söpö ja luokseen kutsuva, mutta jyväskyläläisille tuo nimi on kuin kirosana, kuin rutto.

Lehtien palstoilta on toistuvasti löytynyt otsikoita Pupuhuhdassa tapahtuneista murhista, ampumavälikohtauksista, huumausainerikoksista ja väkivallanteoista. Olen lapsena ja nuorena lukenut niin paljon karmeita asioita Pupuhuhdasta, että jo kuullessani tuon nimen kylmänväreinen puistatus kulkee läpi kehoni. Sijainniltaankin se on osa vaarallista laitakaupunkia lähellä kaikkien kammoksumaa Kangasvuoren mielisairaalaa.

Käveleminen Pupuhuhdassa keskellä yötä tuntuu itsemurhaiskulta. Pelkään koko ajan jonkin jengin hyökkäävän. Katson ränsistyneen näköisiä vanhoja kerrostaloja, jotka ovat rumia, paljon rumempia kuin Tourulassa, jossa itse asun. Jostain kuuluu omituinen ääni. Luon katseeni vasemmalle yläviistoon ja näen vihaisen näköisen miehen tuijottavan minua parvekelasin takaa. Mies on avannut kaljatölkin, keskellä yötä, keskellä viikkoa, joten minulla ei ole epäilystäkään, ettenkö olisi rappioalkoholistien halvalla asuinalueella.

Kuulen puheensorinaa. Kaljuja teinipoikia tulee vastaan. He kaikki polttavat tupakkaa ja kiroilevat. Yritän ohittaa heidät huomaamatta. He luovat kummeksuvat katseensa minuun. Pelkään pupuhuhtalaisia, tavallisennäköisiäkin. Matkustin kerran paikallisliikenteen linja-autolla numero 20, jossa luki Keskusta Pupuhuhta. Kyydissä oli omituisen näköisiä tyyppejä, vaarallisia mulkosilmäisiä pitkätukkakarpaaseja ja kalpeita naisia goottimeikeissään. Ilmapiiri oli vihamielinen. Vihaisimman näköinen mulkosilmäkarpaasi poistui bussista äänekkään murahtelun säestämänä. Hän hönki demonista murinaansa suoraan korvaani.

Yritän rauhoittaa itseäni noista ahdistavista muistikuvistani. Olen kuullut, että Pupuhuhdassa asuu myös paljon lapsiperheitä. Jos tämä olisi aivan läpeensä pahaa aluetta, kuka tahtoisi tuoda perheensä tänne murhamiesten ja paholaisten armoille – vai ovatko lapsetkin paholaisen valittuja? Käännyn Vemmelsääri-nimiselle kadulle. Pidin Väiski Vemmelsäärestä pienenä poikana, mutta en ole ikinä osannut yhdistää Väiskiä Pupuhuhtaan.

Kylmä tuuli heiluttaa puiden oksia. Katua reunustavista puskista kuuluu outoa rapinaa, mutta yritän unohtaa sen – jokin pieni eläin varmaan. Kävelen vähä väliä ympärilleni katsellen. Mielisairaalarakennuksia muistuttavien vanhojen kerrostalojen ikkunoissa palaa valoja, eikä pimeitä ikkunoita ole montaakaan, vaikka on keskiyö. Siellä ne kaikki pelottavat pupuhuhtalaiset vaanivat, hereillä, valmiina huutamaan minulle jotain, valmiina ottamaan minut maalitaulukseen.

Näen leikkipuistolaitteita. Astun puolittain avoinna olevasta portista puistoon, josta löydän mitä omituisimpia ja kiehtovimpia vempaimia. Unohdan pelkoni hetkeksi. Innostun aikuisille tarkoitetuista laitteista, jotka on varustettu K 15 -kylteillä. Uskallan leikkiä leikkipuistoissa vain öisin, sillä silloin niissä ei ole ketään – ei lapsia, eikä minun omituisuuttani vahtaavia vihaisia vanhempia. Kolmekymppiset miehet eivät leikki leikkipuistoissa päiväsaikaan. Öisin vierailuni on jotenkin hyväksyttävämpi. Se voidaan laittaa humalan piikkiin.

Nousen laitteeseen, jossa liikutetaan jalkoja vuorotellen edes takaisin hieman polkupyöräilyn polkemista muistuttavalla liikkeellä. Kävelen kiipeilyä varten tarkoitettua vinoa tikapuumaista seinämää kohden, mutta sitten… sitten kuulen jotain! Pysähdyn hiekka-aukealle, ja yritän hahmottaa, mistä ääni kuului.

Jostain puskien takaa tai kadulta leikkipuiston vierestä kuuluu omituista, jatkuvasti tihenevää läähätystä. Lamaannun, kuolemankauhu valtaa kehoni. En tiedä mitä pelätä. Ääni on sellainen

kuin jotain ajettaisiin takaa. Vai onko se eläimen läähätystä? Ei, sen täytyy olla lähtöisin ihmisestä. Ehkä se on vain öinen lenkkeilijä, joka läähättää tavallista kovaäänisemmin juoksunsa lomassa. Tai sitten se on jokin seksirituaali tai, mikä kauheampaa, raiskaaja, joka tekee sairasta työtään.

Minun täytyy rauhoittua. En ajattele järkevästi.

Katselen ympärilleni pakomahdollisuutta kuumeisesti etsien. Pupuhuhdassa ei voi koskaan olla tarpeeksi varuillaan. Näen liikettä puskien takana. Liike on epäluonnollisen näköistä. Aivan kuin jokin tekisi urheiluliikkeitä pää alaspäin. Hahmo näyttää väärinpäin hirtetyltä, mutta siltikin se liikkuu tai jotenkin omituisesti heiluu. Pelko kuristaa vasenta rintaani. Näen kaksi muutakin hahmoa. Ne ovat kerääntyneet omituisesti läähättävän jonkin ympärille. Toinen paikalle saapuneista hahmoista polttaa kai tupakkaa. Oranssinsävyinen tulipää tuijottaa minua kohden. Kaikki kolme ovat hiljaa, pelottavan hiljaa, ja tuntuu siltä kuin ne tuijottaisivat minua syyttävästi. Ei olisi pitänyt ikinä tulla Pupuhuhtaan yöaikaan. Elämäni päättyy jollain sairaalla tavalla, jos en pian tee jotain.

Kävelen varovasti kohti porttia, josta tulin puistoon. Yritän vaikuttaa siltä kuin en olisi huomannut minkään vaanivan puiston aitojen takana. Sydämeni muljahtelee vääristyneellä tempolla. Kuulen outoa kuiskailua, täysin mielipuolista ääntelyä. Kuiskaus pimeässä... Kaukaiset... mieleeni muistuu hämärästi jokin novelli, jossa kuvataan vastaavaa ääntelyä. Voisin huutaa apua, mutta se tuskin auttaisi. Kaikki pupuhuhtalaiset saattavat olla juonessa mukana. Tänne ei hyväksytä muukalaisia, jotka tulevat Pupuhuhdan ulkopuolelta! Poliisille en voi soittaa. En vain voi. He saattaisivat uskoa pupuhuhtalaisia, enemmistöä, joka pitää minua uhkana.

Tämä ei ole Chicago, ei New York, ei Gotham City, eikä Lontoon lähiö... tämä ei ole edes Helsingin syrjäinen kaupunginosa. Olen Jyväskylässä, Jyväskylä on turvallinen kaupunki! Luin lehdestä Jyväskylän nousseen väkivaltatilastoissa koko Suomen ykköseksi ohi pahamaineisen Lahden. Niiden tilastojen täytyy olla Pupuhuhdassa tapahtuneiden rikosten vääristämiä. En uskalla juosta pakoon. Näkemäni kummajaiset eivät välttämättä ole ihmisiä, vaan jotain yliluonnollisen nopeita avaruusolioita. On oltava rauhallinen. Kävelen hitain askelin. Hahmot eivät taida seurata. Jokin saattaa väijyä tummanpuhuviksi värjäytyneissä puskissa. En uskalla katsoa.

Nojaan porttiin, samaan porttiin, josta tulin tähän leikkipuistoon. Huimaus saa kaiken tuntumaan epätodelliselta. Täytyy rauhoittua, täytyy ajatella järkevästi.

Kuulen askeleita. En ehdi piiloutua. Sydän hyppää kurkkuun. Näen vanhuksen kasvot, vanhuksen, joka kävelyttää pientä koiraa. Vanhus hymyilee minulle vääristyneellä ilmeellä, uhkaavasti, mutta samalla hyväntahtoisen lempeästi. Vanhuksen katseessa on jotain mielipuolista, jotain sellaista, mitä en tule ikinä unohtamaan.

Sen täytyi olla hullu, mutta oliko se yksi niistä kolmesta? Entä läähättikö vanhuksen koira? Ei, se oli liian pieni pitääkseen moista ääntä. En tiedä, kumpaan suuntaan lähteä. En uskalla kävellä katua siihen suuntaan, jossa omituiset hahmot pitävät epäpyhää kokoustaan, mutta en uskalla seurata vanhusta koirineen. Ainoa vaihtoehtoni on kiivetä leikkipuiston aitojen yli jostain sellaisesta kohdasta, josta pääsee muualle kuin pelottavien kummajaisten luo.

Kiipeän aidan yli. Vasta toisella yrityksellä onnistun. Käteni vapisevat, ne yrittävät omin päin repeytyä irti kehostani. Mätkähdän nurmikolle, mutta olen turvassa jonkin raihnaisen kerrostalorohjakkeen lähellä. Juoksen kerrostalon pihan röpelöistä asfalttia pitkin. En katso taakseni, en sivuilleni. Juoksen, juoksen, juoksen ja huomaan että itse läähätän mielipuolisemmin kuin ne hahmot, jotka näin leikkipuiston aitojen toisella puolella. Ylitän autotien.

Jokin pupuhuhtalainen taitaa seurata minua jo. Ehkä ne yrittävät saada minut hengiltä ylinopeutta yössä ajavine omituisine autoineen.

Olen selvinnyt Kangasvuorelle, Pupuhuhtaan ja Huhtasuolle johtavan mäen alas. Olen poistumassa vaaravyöhykkeeltä. Näen Seppälän öiset valot. Seppälän läheisyydessä ei tapahdu mitään pahaa. Olen jo ihmisten ilmoilla. Tiedän, etten enää ikinä palaa Pupuhuhtaan, ja jos palaan, otan ystäviä mukaani. En uskalla edes hengittää normaalisti Pupuhuhdassa, sillä koko ajan tunnen pelottavien silmien vaanivan pusikoissa, talojen ikkunoissa, kaduilla ja lenkkipoluilla.

Auto pysähtyy bussipysäkille. Joku huutaa minulle jotain, jotain vihaista, aivan kuin se haluaisi

minut mukaansa. Aivan kuin se kutsuisi minua hulluksi. Projektio!

Huutajan täytyy olla pupuhuhtalainen. Ehkä ne luulevat minun karanneen mielisairaalasta, luulevat minun siksi juosseen karkuun Kangasvuoren läheisyydessä, mutta niiden on täytynyt erehtyä henkilöstä.

Minä en ole hullu, pupuhuhtalaiset ovat, minä olen täysin normaali, täysin normaali! En uskalla kuunnella. Juoksen katua reunustavan puun taakse piiloon.

Odotan, että auto jatkaisi matkaansa. Ei, en voi jäädä paikalleni. Minun on pakko paeta! Hiestä märkänä pakotan jalkani liikkeeseen. Olen pian Tourulassa. Siellä ei voi tapahtua mitään pahaa. Minun on pakko pystyä unohtamaan Pupuhuhta. Olen valmis suttaamaan sen tussilla pois kaupungin kartalta heti, kun pääsen kotiin – jos pääsen kotiin.

Olen eksyttänyt takaa-ajajani. Karmea ajatus vavisuttaa, Pupuhuhtaa ei välttämättä löydy Jyväskylän kartalta. En ole itse löytänyt. Olen ainoastaan kuullut, miten sinne pääsee. Kaikki siellä käyneet tuttuni ovat muuttuneet. Heidän silmiinsä on tullut pälyilevä katse, he ovat alkaneet pelätä pienintäkin oksan risahdusta. Olen kai ainoa, joka on selvinnyt Pupuhuhdasta tulematta hulluksi. Poliisiauto tulee keskustan suunnasta... Livahdan alikulkutunneliin. On oltava piilossa, varmuuden vuoksi. Poliisit ovat kai matkalla Pupuhuhtaan. Pelkään pupuhuhtalaisten tekaistuja syytöksiä. He ovat mestareita manipuloimaan ihmisiä, olen kuullut kavereiltani, että pupuhuhtalaiset saavat kaikki muut kuin itsensä näyttämään hulluilta. Kaikki Pupuhuhdassa sattunut paha on heidän mukaansa muualta tulleiden syytä.

Autioilla pimeillä kaduilla rauhoitun. Poliisiauto on kadonnut. Jokin läähättää kerrostalon kulman takana. Läähätys ei ole pelottavaa. Nuori mies ja koira ovat lähteneet kävelylle. Mies tervehtii minua. Hän asuu naapurissani. Tourulalaiset ovat mukavia.

Asunnossani haisee tunkkaiselta, aivan kuin siellä ei olisi siivottu moneen viikkoon. En ikinä unohda siivota! Avaan ikkunat ja alan mopata lattioitani. Juon lasillisen punaviiniä. En yleensä juo, mutta nyt minun on pakko... on pakko rauhoittua. En löydä kaupungin karttaa mistään. Puhelimeni navigaattori väittää minun olevan Pupuhuhdassa. Sen täytyy olla väärässä! Pupuhuhta ei ole voinut ottaa yhdessä yössä koko kaupunkia valtaansa. Ovikello soi. En avaa. Olen aivan hiljaa.

NOVELLIARVOSTELU
LASSE LINDQVIST: ÄÄNIÄ YÖSSÄ

Novelli johdattelee lukijan suoraan pahamaineiseen Pupuhuhtaan. Vieläpä yöaikaan, jolloin mitä tahansa kamalaa voi tapahtua. Pelkkä ajatuskin aidosta pupuhuhtalaisesta saa päähenkilön kauhun valtaan.

Heti alussa lukija herätetään miettimään, onko näin voimakkaaseen pelkoon aihetta. Päähenkilön tapa katsoa asioita houkuttelee kyseenalaistamaan hänen henkisen terveydentilansa. Tämä korostuu läpi novellin, koska päähenkilön havainnot ja käsitykset perustuvat ulkoisiin seikkoihin ja naiiveihin yleistyksiin.

Jännite syntyy siitä, että lukija odottaa kaiken aikaa Pupuhuhdan paljastavan itsestään jotain kammottavaa. Lisää vaikuttavuutta loppuratkaisuun olisi voinut saada viivyttelemällä vihjeiden antamista päähenkilön tilasta. Lukija on valmis samaistumaan häneen koko novellin ajaksi, ja sitä olisi voinut käyttää paremmin hyödyksi.

Novellin juoni on makoisa. Ilmaisu tukee tarinaa, mutta paikoitellen tekstiä voisi napakoittaa. Tunnelma säilyy yhtenäisenä läpi novellin ja tempo on hyvä, vaikka päähenkilön ajatuksenjuoksua on seurattava tarkasti. Novelli antaa lukijalle sopivasti haastetta ja mietittävää.

MIA MYLLYMÄKI

LIISA NÄSI

Tähkäpää

– Mun on aina ollut vaikea luottaa naisiin, mutta sä olet täydellinen, Veli sanoo. – Muistutat mun siskoa.

Baarituoli nitkahtaa Nooran alla, kun hän pyöräyttää sitä mieheen päin. Tämä tukee kyynärpään lukemattomien kyynärluiden kovertamaan puutiskiin ja nojaa poskea kämmeneen. Geelattu kihara heilahtaa otsalle, rintakarvoitus pyrkii paidalle. Veli katsoo Nooraa jäänsiniset silmät sirrillään, mittaa päästä jalkoihin ja palaa hyväilemään katseellaan naisen puoleen selkään ulottuvaa vaaleaa tukkaa.

Sanat haiskahtavat tunkkaiselta. Velillä on tapana jakaa kohteliaisuuksia, jotka joko epämääräisesti häiritsevät tai imartelevat. Tämänkertainen ylistys sekä häiritsee että imartelee Nooraa. Hän tuijottaa miestä sanattomana, mutta tämän arktinen charmi sulattaa epäilyt.

Kuinka moni mies kehtaa myöntää rakastavansa perheenjäseniään?

Kuinka moni edes pitää niistä, aidosti?

Veli käveli vastaan naistenvessan edessä kolme viikkoa sitten, otti hartioista kiinni, tarjosi drinksun, jutteli mukavia, tuli yöksi. Aluksi Noora ei liiemmin pitänyt miehestä. Ginikorento, hän ajatteli. Liian sulava, hiukset liian pöyheät ja ehdottomasti liian kaksiväriset. Omaksi yllätykseksi hän ohjasi Velin kotiinsa toisenkin kerran, jolloin tämän tunteet jo korskuivat kuin ravisteltu samppanja. Porejuomat eivät ole koskaan sopineet Nooran vatsalle, mutta sitkeästi hän opettelee juomaan kuohuviiniä. Onhan se sentään jalo juoma.

Noora kovertaa käden poninhännän tyveen, sujuttaa sormet sen sekaan ja sivaltaa hännän toisen olan yli eteen. Hän tasoittaa hörhöilevät hiukset ruotuun muutamalla kämmenen vedolla.

Veli nostaa käden Nooran niskaan ja kieputtaa poninhäntää käsivartensa ympärille.

– Mä olen luolamies ja sä olet mun luolanaiseni, oikea tosinainen. Tällaisia hiuksia ei muilla ole.

Noora imaisee poskien sisäpinnan patjaksi hampaiden väliin pehmentääkseen kehuiskua. Hampaita vihloo. Ensi viikolla hän varaisi ajan hammaslääkäriltä, varmuuden vuoksi.

Sanojen ylimakeus ehtii kuitenkin tunkeutua hammasluuhun, samalla tapaa kuin miehen hiuslakan tuoksu täyttää nenäontelon. Noora totuttelee molempiin. Joskus mielenpinnassa värähtää ajatus, että Veli toistaa ulkoaopitusti Hollywoodin kaavamaisten rakkauselokuvien lauseita, mutta hän häätää mietteen pois ennen kuin se ehtii harottaa nöyhtäistä rihmastoaan ja juurtua syvemmälle.

Satunnainen hammassärky ja tulevaisuudessa varmasti korjattava hajuongelma ovat nimittäin mitätön hinta siitä, että hänellä on vihdoinkin mies, joka arvostaa häntä juuri sellaisena kuin hän on. Mies ei tee ulkonäköä koskevia muutosehdotuksia, ei edes naamioituina hyväntahtoiseen epäitsekkyyteen (”Sulle sopisi paremmin tiukat topit”). Eikä hän kuolaa muiden naisten perään tai maksata Nooralla kulujaan (”Ihan vaan väliaikainen maksuhäiriö”).

Sen sijaan hän alinomaa suitsuttaa Nooran ulkonäköä, luonnetta ja älyä. Hän kysyy tämän kantaa asiaan kuin asiaan ja kuuntelee keskeyttämättä. Hän muistaa ylistää Nooraa myös niinä päivinä, kun raskasmielisyys valtaa, eikä Noora tiedä, tarttuuko tympeä harmaus säästä häneen vai hänestä säähän.

Usein Veli puolihuolimattomasti silittelee ja sormeilee Nooran tukkaa samalla, kun he juttelevat. Se tuntuu liikuttavalta, kuin koiranpentu tassuttaisi emon nisää.

Tätä kaikkea Noora koetti selittää ystävälleen, joka varoitteli, että jos joku on liian hyvä ollakseen totta, niin lause todennäköisesti pitää paikkansa.

Noora ei ole tavannut ystävää hetkeen aikaan.

Hän ei halua tämän olevan oikeassa.

Veli on hyvä.

Veli on totta.

Noora irrottaa poninhännän Velin otteesta ja heilauttaa tukan selkään.

– Kerro jotain perheestäsi, hän sanoo. – Mun pienestä suvusta ei ole enää kerrottavaa. Millaisesta kodista sä olet?

Veli ottaa hörpyn oluesta ja nojautuu taaksepäin.

– Ihan tavallinen perhe, isä, äiti, isosisko. Ei mitään erityistä.

– Sulla on sisko? Toivoin lapsena, että mulla olisi sisar. Leikin paljon yksin.

Noora ilmestyi vanhempiensa kahden täyteiseen elämään odottamattomana lisänä, iltatähtenä, jolle vanhemmat nopeasti kasvattivat pyrstön siinä toivossa, että hän suihkauttaisi taivaalle. Hän älysi tämän kuusitoistavuotiaana ja muutti pois.

Veli kohentaa ryhtiä, katse saa uuden säihkeen. Lapsuuden kirkasvetinen järvi virtaa varoittamatta Nooran silmien eteen. Auringon säteet kimposivat pohjan vaaleista santalaineista takaisin pintaan ja valaisivat vedenalisen maailman yliluonnollisella, sinivalkoisella hohteella. Kun hän sukelsi, hän näki toistakymmentä metriä ympärilleen. Veden läpinäkyvyys toi yhtä aikaa turvaa ja jännitystä. Hän ei koskaan uskaltanut uida äkkisyvän laitamilla. Järvessä ei uiskennellut petoja, mutta jos sellainen olisi hyökännyt, sen ammottavan kidan olisi nähnyt jo kaukaa.

Veli kyntää kaksin käsin tukkaansa ohimoilta takaraivolle. Värisuortuvat sekoittuvat toisiinsa.

– Sisko on yliveto. Kaikki tykkää siitä.

– Mikä sen nimi on?

– Sen nimi on Sisko, Veli sanoo ja rypistää kulmiaan.

Noora ei voi olla nauramatta.

Veli hytkäyttää olkapäitä, havaitsee baaritiskissä kiinnostavan puusyyn ja seuraa sitä sormella. Sormi törmää tuoppiin. Veli juo sen kerralla tyhjäksi, kiepauttaa jakkaraa tiskiin päin ja yrittää saada baarimikon huomion. Noora ruuvaa tuolia sivulle ja irvistää lattialle. Onneksi uteliaisuus tappaa vain kissoja.

Veli saa tilattua uuden kolpakollisen. Noora kampeaa itsensä häneen päin. Mies kohottaa lasituopin valoa vasten, laskee sen eteensä, kurottaa tiskin takaa cocktail-tikun, hämmentää sillä vaahtoa ja kurkkii tapahtumia lasissa. Nooran tulee vilu ja hän hieraisee kämmenillä käsivarsiaan. Toivottavasti vaahtoon ei ilmesty enteitä suhteen loppumisesta, hän ajattelee.

Hän ojentaa käden ja sipaisee rakastavasti kaksivärisen irtohiuksen miehen olalta.

– Voisinko tavata Siskon joskus?

Veli nostaa katseensa juomasta. Hän huokuu hyväntuulisuutta.

– Totta kai. Mä soitan sille. Se on niin upea ihminen, että tykästyt siihen heti.

– Mitä jos se ei tykkää musta?

– Älä nyt houri. Se on vaan mulle tärkeä, sellainen äitihahmo. Se huolehti musta, kun olin pieni. Sä taasen olet mun elämäni nainen. Sä olet johdatus.

– Ja sä olet jumalainen mies, Noora sanoo ja antaa Velin taas leikkiä hiuksillaan.

Sisko asuu toisessa kaupungissa, ja Veli on sopinut, että he ovat yötä. He lähtevät matkaan perjantaina, heti töiden jälkeen. Veli ajaa. Joka ylämäessä hän heijaa itseään rattia vasten ikään kuin kirittäen autoa mäen päälle. Nooraa hymyilyttää, mutta hän ei viitsi sanoa mitään. Miehen otsa on tuimilla laskoksilla, ja rystyset hohtavat valkeina. Hän ottaa ajamisen tosissaan. Matkan puolivälissä helottaa ABC-aseman valokyltti, ja Noora ehdottaa, että he pitäisivät kahvitauon.

Veli ei halua kahvia, hän haluaa ajaa.

Kun he kurvaavat lähiön kerrostalon parkkiin, kiireinen työviikko ja kolmen tunnin tauoton matka painavat Nooran jäseniä ja virtsarakkoa.

He kapuavat toiseen kerrokseen, ja Veli rimpauttaa ovikelloa. Oven takaa kuuluu kaiuttomia askeleita. Varmuusketju raklattaa, lukko loksuu, ovi raottuu. Noora näkee väläyksen törröttävää, vaaleaa tukkaa, joka häviää saman tien. Veli avaa oven ja astuu sisään. Noora seuraa häntä.

Asunto haisee kitkerältä. Noora jättäisi oven auki rappukäytävään, mutta ei kehtaa. Eteinen on ikkunaton, kattolamppu ei pala, ja väliovet muihin huoneisiin ovat kiinni. Hämärässä Noora ojentaa käden Siskon varjomaiselle hahmolle. Tämä ei hievahdakaan.

– Kahvi on valmiina, Sisko sanoo.

Ääni kähisee kuin sisäänajamattomuuttaan. Hän kopeloi viereisen oven kahvaa.

– Kiva! Kahvi tekee terää, Veli sanoo. – Jätä, Noora, kamppeesi tähän ja mennään heti pöydän ääreen.

Sisko peräytyy keittiöön ja nojaa takaseinän tiskipöytään.

Hän on pienikokoinen ja luiseva. Velin ylistyksen perusteella Noora odotti raamikkaampaa ihmistä, jotakuta, jolla on vaikuttava aura ympärillään. Siskon vartalo hukkuu kauhtuneisiin, lököttäviin farkkuihin ja nyppyyntyneeseen t-paitaan. Ripset harottavat vaaleina, samoin epätasaisesti kynityt siilihköt hiukset. Silmät ovat ylikukkinut versio Velin sinisilmistä. Niiden hailakkaa kuluneisuutta korostavat kulmaluulle mustalla kynällä vedetyt viivat. Tulehtuneet karvatupit todistavat, että kulmakarvojen perkuu ei aina suju kivuttomasti.

Sisko kääntyy ja raplaa kahvinkeitintä.

Takaraivossa hiustynkien kätkössä näkyy pieniä haavoja. Joitakin peittää rusehtava, turvonnut arpikudos, toiset loistavat kirkuvanpunaisina. Noora vääntää väkisin katseensa muualle.

Liesituulettimen kalvas valo tekee parhaansa, mutta onnistuu valaisemaan vain lieden alapuolellaan. Laskevan auringon hehku ja lämpö kilpistyvät suljettuun sälekaihtimeen. Ikkunan edessä on pieni pöytä pinnatuoleineen. Sille on katettu kaksi mukia ja kaksi juustoreissumiestä. Mukien posliinipinnan alla risteilee seittimäisiä juovia. Juustojen päällä kiermurtaa kuivahtanut paprikasiivu.

Veli istuutuu. Toisella tuolilla lojuu kookas, pitkäkarvainen kissa, joka tarkastelee Nooraa silmät puoliummessa. Silmät muistuttavat Sauronin liekehtivää paholaissilmää, paitsi että tässä niitä on tuplasti. Kylmä hiiri kipittää Nooran selän poikki, ja hän hiplaa pikkurillin sormusta ikään kuin se toisi turvaa.

Hän on ilmeisesti liian iso saaliiksi, koska kissan kiinnostus nuupahtaa, ja se sulkee silmät.

– Otatko kissan pois, hän sanoo Velille.

Sisko kiepsahtaa kannoillaan.

Noora hymyilee anteeksipyytävästi.

– Mä vähän pelkään kissoja, hän sanoo ja yrittää pehmentää sanoja. – Tuo on kyllä komean kokoinen.

Päätään liikauttamatta Sisko siirtää katseensa kissaan aivan kuin näkisi sen ensimmäistä kertaa. Sitten hän pyörähtää takaisin tiskiin päin. Veli koppaa eläimen yhdellä kädellä ilmaan ja heilauttaa sen lattialle. Kissa mouraisee, mutta päätyy neljälle tassulle. Se vilahtaa ovesta hämärään.

– Siinä, Veli sanoo. – Ei kissoja tarvitse pelätä. Meillä on aina ollut kissoja, eikö vaan?

Sisko luo Veliin silmäyksen olkansa yli. Huulet venyvät poskille ja palaavat takaisin asemiin.

Noora koettaa petrata kissakammoaan.

– Mikä sen nimi on?

– Se on kissa, Sisko sanoo kääntymättä.

Noora puraisee alahuultaan, jotta ei naurahtaisi. Keittiön ilmapiirissä mikään ei viittaa leikinlaskuun. Sitä paitsi nimi on looginen.

– Siis sen nimi on Kissa?

– Ei, Sisko sanoo tiskipöydälle. – Se on kissa.

– Aaa.., Noora sanoo ikään kuin olisi oivaltanut asian ytimen.

– Vessatauko, Veli sanoo ja nousee pöydästä. – Jätän teidät tytöt bondaamaan vähäksi aikaa.

Noora istuutuu pöydän ääreen. Hän ei tiedä, mitä sanoa, joten hän erottaa sormilla verhosäleitä toisistaan ja katselee pihalle. Hiekkalaatikosta punkeaa heinää. Tuuli heiluttaa keinua, jonka ketjun alistunut ruostekitinä kuuluu sisälle asti.

Hän tuntee silityksen tukassaan. Sisko seisoo hänen takanaan.

– Sulla on upeat hiukset, Sisko sanoo. – Pitkät ja vaaleat.

Siskon ääni kaikuu kovana ja latteana, ikuisesti pintaa viistävänä voileipäkivenä.

– Veli on aina tapaillut vaaleita, hän jatkaa.

– Tutussa vara parempi.

Yllättävä lause kaikuu Nooran mielessä ja saa hänet hämilleen. ”Tutussa vara parempi?” Hän ei ole ikinä siteerannut kansanviisauksia, saati ryhtynyt vääristelemään niitä.

Siskon suupielet vääntyvät nytkyen ylöspäin, ikään kuin aidosta hymystä olisi kulunut niin kauan, ettei hän enää ole varma, mitä lihaksia siihen tulee käyttää. Hän seuraa silmillä silittävää kättään. Noora kallistaa päätään varovasti kauemmas. Käsi putoaa alas ja imeytyy Siskon kylkeen.

– Sinulla on kiva kampaus, Noora sanoo jotain sanoakseen. – Sopii sinulle.

– Leikkaan sen itse, kynsisaksilla, Sisko sanoo ja koskettaa kädellä pehkoaan.

Hänen leukansa alla pullistelee pikkurillin kynnen kokoinen mustanpuhuva luomi, jonka keskellä kasvaa tumma karva. Noora tuijottaa sitä lumoutuneena. Haiven roikkuu ja heiluu kuin kissanlelu. Mikä saa ihmisen, joka nyppii kulmakarvansa, säilyttämään jouhen, joka on kaikkea muuta kuin esteettinen?

Hän kuulee helpotuksekseen Velin vetävän vessan.

– Täällä on jo intiimi tunnelma! Veli tulee keittiöön ja istuutuu Noora viereen. – Mähän sanoin, että Sisko on yliveto. Se tulee toimeen kaikkien kanssa.

Veli kumartuu eteenpäin ja taputtaa Siskoa takamukselle.

– Sä olet mun äiskö, hän sanoo ja iskee Nooralle silmää. – Sillai mä sitä kutsuin, kun olin skidi.

Noora nauraa kuten hyvälle vitsille ainakin. Pitkään ja äänekkäästi.

Veli kertoo Siskolle, miten he Nooran kanssa tapasivat ja mitä sitten tapahtui. Sisko nojaa kädet puuskassa tiskipöytään ja seuraa vaiti veljensä esitystä. Säännöllisin väliajoin hän vilkaisee Nooraan, mutta ei silmiin kuten vieraista huolehtiva emäntä. Katse liimautuu hiuksiin. Noora kiusaantuu ja auraa käsillä hiukset niskaan.

Veli monologisoi keskustelun. Hän ei näytä huomaavan, että on ainoa puhuja. Joskus hän heittää Nooralle kysymyksen, johon tämä ei ehdi vastata, kun mies jo jatkaa. Veli puhuu, puhuu ja puhuu, nopeasti, melkein läähättäen, ikään kuin rakentaisi sanoista jotain. Muuria vai siltaa, Noora ei osaa päättää.

Noora hymyilee, kuuntelee, syö reissumiehen, juo kupillisen kahvia. Kahvi on kitkerää, jo kauan sitten kuollutta sumppia. Hän ojentelee käsiä ja huokaisee syvään kuin haukotusta pidättäen.

– Anteeksi. On ollut pitkä päivä. Jos teitä ei haittaa, voisin mennä nukkumaan.

Siskon silmiin avautuu äkkisyvän pimeys.

– Laitoin patjat olohuoneen lattialle.

– Siskonpeti, Veli nauraa. – Sehän sopii.

– Kiitos kahvista, Noora sanoo. – Me keretään aamulla rupattelemaan enemmän. Juo, Veli, kahvisi rauhassa. Teillä on kuitenkin juteltavaa keskenänne.

Hän astuu valottomaan eteiseen. Jotain liiskaantuu jalan alle. Hän linkkaa yhdellä jalalla vessaan, sytyttää lampun ja tarkistaa jalkapohjan. Limainen karvapallo on takertunut sukkaan. Kissan tuotoksia. Vatsahappoinen ilmakupla nousee Nooran ruokatorvessa, ja hän kakoo kurkun vapaaksi. Hän kiskoo vessapaperista liuskoja ja pyyhkii sukan puhtaaksi.

Vessan valossa hän hakee laukun eteisestä. Hän pesee hampaat ja lorottaa pitkään pöntöllä. Paine alavatsassa helpottaa. Hän huomaa tiedostamattaan nostaneensa hartiat korviin. Hän pyöräyttää olkapäitä, nitkuttaa päätä sivuittain ja hengittelee muutaman kerran syvään.

Kylpyhuoneen nurkasta huokuu pistävää hajua. Noora vetää suihkuverhon syrjään. Kissan pissalaatikon hiekka on paakkuuntunut kivipaadeksi. Oksennus korventaa kurkussa. Hän sulkee verhon tiiviisti. Huuhtelee suun, pesee kasvot. Pyyhettä ei tullut mukaan. Haalistuneessa muovikoukussa roikkuu hapertunut froteinen käsipyyhe, josta törröttää kissan karvoja. Hän ei halua mennä

takaisin keittiöön, joten hän kuivaa kasvot paidan helmaan ja vetäytyy olohuoneeseen.

Sänky ja oma rauha ovat harvoin olleet näin kutsuvia. Noora katselee ympärilleen. Sohva, nojatuoli, televisio tv-tason päällä, räsymatto. Lattialla sohvan edessä on kaksi valmiiksi sijattua yösijaa. Huonekalujen kankaat ovat repeytyneitä. Nurkassa elämästä luopunut huonekasvi varisee kuivuuttaan. Sisko ei tilaa sisustus- tai puutarhalehtiä, Noora ajattelee. Eikä hän yleensäkään ottaen lue, sillä huoneessa ei ole kirjoja, kirjahyllystä puhumattakaan. Seinät ovat paljaat, kuin onton tilan kuori. Koko huone on oudolla tapaa tyhjä ja tunteeton. Siinä ei ole mitään, mistä voisi päätellä jotain asukkaasta. Ei ainakaan mitään mukavaa. Noora ei yhtään ihmettelisi, jos Sisko makaisi yöt fakiiripatjalla. Tai ruumisarkussa.

Jokin huoneessa häiritsee, ei sen nuhjuisuus tai askeettisuus, vaan jokin muu. Noora istahtaa jalat ristissä patjalle miettimään. Lopulta oivallus tavoittaa hänet: huone muistuttaa Velin kämppää. Hän luuli riisutun tyylin kuvastavan Velin karua miehekkyyttä, ikään kuin vastapainona metroseksuaalisille hiuksille, mutta nyt hän uumoilee, että sisustus tai pikemminkin sen puute ui sameammissa vesissä.

Noora viikkaa vaatteensa sohvan vähemmän rikkinäiselle käsinojalle. T-paita ja pikkarit käyvät yöasusta. Hän työntää lakanan kulmia paremmin patjan alle, pöyhii tyynyn, tarkistaa peiton alta, ettei siellä ole lisää kissan räkäyllätyksiä. Hän käy pitkälleen, hivuttaa peittoa harteiden ympärille ja yrittää nukkua.

Keittiöstä ei kuulu puheensorinaa.

Uni ei tule. Jalkalihaksia pistelee kuin juoksutreenien jälkeen, ja mieleen hyökyy ajatuksia, joista hän ei saa kiinni, kun jo toinen puskee tilalle. Hän vaihtaa kyljeltä toiselle ja liehauttaa niskan nykäyksellä tukkaa taakse.

Yhtäkkiä piikit porautuvat päänahkaan. Hän kiljaisee, ja kissa irrottaa otteensa.

Patjan pääty rajautuu nojatuoliin. Kissa roikottaa eturaajojaan istuimen reunan yli. Kynnet vetäytyvät karvojen lomaan. Tassut vaikuttavat viattomilta.

Noora pitelee päätään ja menee keittiöön.

– Ottaisitko kissan pois? hän sanoo Velille. – En saa unta, kun se on samassa huoneessa.

Kumpikaan sisaruksista ei liikahda. He katsovat toisiaan.

– Ota sohvatyyny ja hätistä se ulos, Sisko sanoo. – Se on kiltti.

– Niin varmasti. Se just raapi mun nahan verille.

Sisko on vaiti. Noora kääntyy Velin puoleen.

– Voisitko auttaa?

– Saat sen itsekin, Veli sanoo siirtämättä katsetta Siskosta. – Älä ole vauva. Käytä sitä sohvatyynyä.

Noora jää hämmentyneenä seisomaan ovelle. Hän kokeilee vielä kerran.

– Tuletko kohta nukkumaan, Veli?

– Mulla on kahvi kesken, mies sanoo ja vie kupin huulilleen.

Velin silmissä puhaltaa jäätikön viima. Noora menee takaisin olohuoneeseen, tempaisee sohvan selkänojatyynyn käteensä ja lähestyy kissaa. Se jännittää selän kaarelle, nykii häntää laajassa kaaressa ja sähisee pienten tikarihampaiden takaa. Lopulta hän saa sen huidottua eteiseen.

Keittiön oven raosta hän näkee, kun Sisko kaataa Velille lisää kahvia. Hän perääntyy olohuoneeseen ja varmistaa pari kertaa kahvasta, että ovi pysyy kiinni. Tunnin pyöriskelyn jälkeen hän nukahtaa levottomaan uneen.

Noora herää pissahätään. Veli on tullut hänen huomaamattaan viereen nukkumaan. Hän nousee hiljaa, ettei herättäisi miestä. Olohuoneen ovi on auki. Hän pujahtaa eteiseen ja vessaan. Hän nuokkuu pytyllä puoliunessa. Henki ei kulje kunnolla, ikään kuin yllä olisi liian tiukka korsetti. Hän nostaa käden, liu'uttaa peilikaapin oven auki ja tutkii Siskon tavaroita. Tamponeja, vanutuppoja, kuminauhoja, kolmet kynsisakset. Yhden teriin on juuttunut jotain ruskeaa. Hän työntää oven kiinni. Pyyhkii itsensä. Hilaa pikkuhousut ylös. Pesee kädet. Altaan ja suihkuverhon välissä jököttää pyykkikori. Hän avaa sen kannen. Päällimmäisenä lojuu valkoinen pyyhe. Siinä on epämääräisiä, punaisia läiskiä. Hän siirtää sitä syrjään. Alla on toinen

pyyhe. Tummansiniseen froteeseen on tarttunut tupottain hiuksia. Vaaleita kiehkuroita. Hän poimii ne käteen, ja pyyhkeet valahtavat sivuun.

Pyykkikori on täynnä kuminauhalla sidottuja, pitkiä vaaleita hiusnippuja.

Hän haukkoo henkeä ja tuntee, miten huuto lähtee palleasta.

– Shh, shh, Veli ravistelee Nooraa olkapäästä. – Näit pahaa unta.

– Joo, jotain hiuksista, Noora huohottaa ja kuivaa pussilakanan kulmalla hikeä solisluilta.

Veli kaappaa hänet syliinsä ja silittää päätä. Miehen hampaat loistavat pimeässä.

– Älä koske! Noora sanoo ja tuuppaa käden pois. – Sori, sori... siis näin unta, että... mulla oli hiuksissa lintuja ja ne nokki.

– Käy takaisin nukkumaan, ihanine hiuksines, Veli sanoo, tiukentaa otetta ja suukottaa Nooran kaulaa. – Sä olet mun nainen, prinsessa Tähkäpää. Pidän susta huolen, ikuisesti.

Noora haluaa, että Veli lopettaa hänen kaulavaltimonsa kostuttamisen. Ja ikuisen elämän tarjoamisen. Ja vapauttaa telkeävästä sylistä. Mutta hän ei saa sanottua mitään.

Vähitellen miehen hengitys syvenee, ja käsien puristus lakkaa. Noora irrottautuu varovasti ja käpertyy kyljelleen patjan toiselle laidalle. Reisilihaksissa kipinöi, hampaisiin viiltää, ja sydän hätärummuttaa korvassa tyynyä vasten.

Olohuoneen ovi on raollaan, ja lamppu palaa eteisessä. Kissa työntyy eteisestä oviaukkoon, venyttäytyy sen läpi ja hiipii varjopetona valokiilaa pitkin. Se käy kyyryyn nojatuolin sivuun ja ponnistaa. Tuolilla se köyristää selän, naulitsee Nooran kullankarvaisina kytevillä silmillään ja kynsii etutassuilla laiskasti tuolikangasta. Kudelangat rapsahtavat katki yksi kerrallaan.

NOVELLIARVOSTELU LIISA NÄSI: TÄHKÄPÄÄ

Novellin vahvin puoli on sen verbaliikka. Kirjoittajan kehityskaari vain muutaman vuoden aikana on osoittanut hänen vahvuutensa olevan ilmaisun värikkyydessä. Muihin lukemiini Näsin tarinoihin verrattuna ”Tähkäpäästä” puuttuu kirjoittajan teksteille tyypillinen yhteiskunnallinen sävy, eikä novellia voi luonnehtia satiiriksi muiden Näsin novellien tapaan. Tämä heijastuu vähän myös tarinan juoneen, joka kirjoittajan yleisestä tyylistä poiketen jää hiukan ontoksi. Monet tarinan elementeistä antavat vihjeitä spekulatiivisiin elementteihin, jotka kuitenkin jäävät käyttämättä tarinassa. Odotin esimerkiksi tarinassa mainittujen makeiden sanojen aiheuttaman hammaskivun tuovan jonkin spekulatiivisen osan tarinaan mukaan. Tarinan spekulatiivinen elementti jää kuitenkin lopulta hiuksenhienoksi ja ennemmin lukijan aistimaksi kuin varsinaisesti tekstissä esiin tuoduksi. Odotinkin tarinan spekulatiivisen elementin nousevan esiin vielä aivan viime metreillä, niin vahva sen olemassaolo tuntui tarinassa olevan. Näsin kirjoitustyyli on omiaan tämän kaltaisille tunnelmallisille novelleille, ja toivon kovasti saavani jatkossakin lukea hänen tekstejään, spefielementein tai ilman.

JURI TIMONEN

Suomen tieteis- ja fantasiakirjoittajat

VERTAISTUKEA JA VINKKEJÄ KIRJOITTAMISESTA KIINNOSTUNEILLE

Kirjoittaminen on yksinäistä puuhaa, mutta onneksi voi verkostoitua toisten kirjoittajien kanssa! Suomen tieteis- ja fantasiakirjoittajat ry eli STk on valtakunnallinen science fictionin ja fantasian kirjoittajille tarkoitettu yhdistys. Seuran kotipaikka on tällä hetkellä Turussa.

Valtakunnallisuutensa vuoksi yhdistyksen toimintaa on Suomen keskeisimmissä kaupungeissa ja internetissä – aina siellä missä kirjoittajat kohtaavat toisiaan. Yhdistyksellä on jäsenille ilmainen arvostelupalvelu, artikkeleita, kolumneja ja novelleja julkaiseva Kosmoskynä-lehti sekä Netticolosseum-foorumi kirjoittajille.

Yhteistyötä tehdään aktiivisesti muiden suomalaisten sf/f-seurojen kanssa, ja niinpä esimerkiksi vuotuinen aloitteleville kirjoittajille suunnattu Nova järjestetään yhteistuumin TSFS:n kanssa, kun taas 13–17-vuotiaille suunnattu Noviisi on Tutkan ja TSFS:n kanssa organisoitu kilpailu.

Kurssit, vapaamuotoiset tapaamiset eli koticonit ja julkaisutoiminta kuuluvat seuran perustoimintamuotoihin. Yhdistyksen kotisivuilla on Netticolosseum-foorumi, jonka kätköissä kokoontuvat vertaispalautetta toisilleen antavat rinkikirjoittajat. Yhdistys on mukana vuosittain Finncon-tapahtumassa omalla kirjoittajaohjelmallaan.

Jos olet kiinnostunut kirjoittamisesta tai sf/f-kirjallisuudesta, Suomen tieteis- ja fantasiakirjoittajat voi olla juuri sinun seurasi! Joukkomme ei katso kirjoittajan tasoon tahi harjoittamaan lajityyppiin: mukana on niin ammattikirjoittajia kuin vasta kirjoittamisen aloittaneita. Science fiction, fantasia, kauhu, uuskumma, maaginen realismi – kaikki käyvät, sillä intohimomme on ennen kaikkea laadukas kaunokirjallisuus.

Lisätietoja: tieteiskirjoittajat.net, kosmoskyna.net

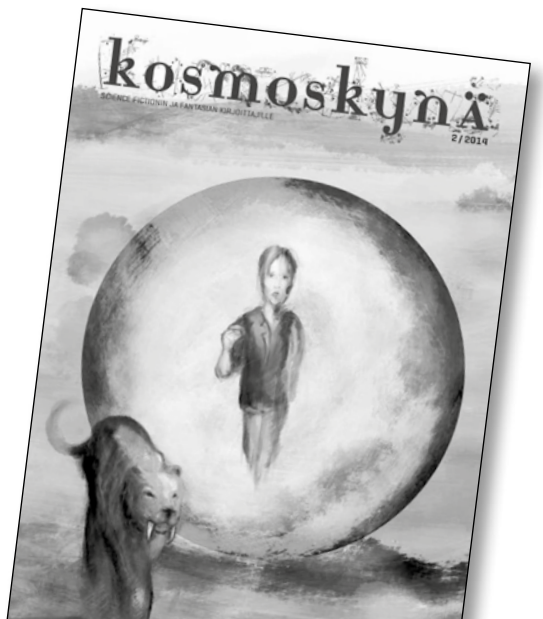

Intoa kesään!

TILAA NYT!

Sergei Lukjanenko: PARTIO-KIRJAT

Moskovassa elää ihmisten joukossa Muihin kuuluvia – noitia, velhoja, vampyyreja ja ihmissusia. Valon ja Pimeyden voimien tasapainoa valvovat Valon palvelijoiden Yöpartio ja Pimeyden Päiväpartio. Sergei Lukjanenkon Partio-kirjat ovat koukuttava sekoitus vampyyritarinaa, fantasiaa ja trilleriä.

Edgar Rice Burroughs: JOHN CARTER -KIRJAT

Uusintapainos kaikkien aikojen huikeimmasta seikkailufantasiasarjasta! John Carter, virginialainen kapteeni ja palkkasoturi, päätyy Marsiin ja nousee koettelemusten kautta Marsin sotavaltiaaksi. Kirjat tempaavat uskomattomiin seikkailuihin vihreiden ja punaisten olentojen maailmassa.

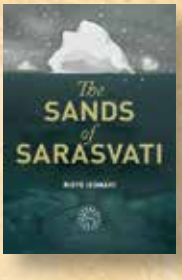

Risto Isomäki: THE SANDS OF SARASVATI

Indian scientists discover a vast stretch of underwater ruins at the West Coast of India. Have they found Atlantis, the fabled sunken continent?

Andy Weir: MARSILAINEN

Astronautti Mark Watney jää jumiin Marsiin, kun muu miehistö evakuoidaan hiekkamyrskyssä. Riittävätkö kekseliäisyys, insinööritaidot ja hirtehishuumori pelastamaan hänet? Tämä nykyajan Robinson Crusoe on scifiä parhaimmillaan.

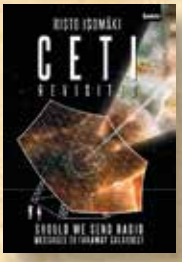

Risto Isomäki: CETI REVISITED

CETI Revisited investigates the old idea of communicating with extraterrestrial civilizations from a number of new angles. It proposes a new and affordable strategy for humanity's interstellar and intergalactic communication efforts.

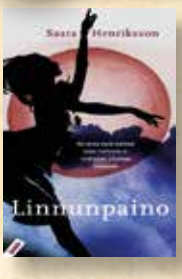

Saara Henriksson: LINNUNPAINO

Linnunpaino on vinksahtanut rakkaustarina, jossa nuori tanssija kohtaa ritari Siniparran. Kunnianhimoinen Lilja tavoittelee isompia tehtäviä tanssiryhmässä. Hän kuitenkin loukkaantuu eikä saa roolia. Sairauslomalla hän kohtaa Tommin, lintumiehen.

Tilaa netistä: www.intokustannus.fi tai myynti@intokustannus.fi
Hintoihin lisätään toimituskulut 3–5€

into